

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної кібернетики та інформатики



Шістнадцята Всеукраїнська наукова

Інтернет-конференція

**"Наукові дослідження –
інструмент вирішення актуальних
проблем економіки"**

28-29 листопада 2012 р.



Тернопіль – 2012

Наукові дослідження – інструмент вирішення актуальних проблем економіки. Матеріали Шістнадцятої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (28-29 листопада 2012 р., м. Тернопіль). – Тернопіль: Тайп, 2012. – 113 с.

Збірник підготовлено за матеріалами Шістнадцятої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції кафедри економічної кібернетики та інформатики Тернопільського національного економічного університету від 28-29 листопада 2012 р.

Організаційний комітет: д.е.н., проф. Ляшенко О.М. – голова оргкомітету, завідувач кафедри ЕКІ ТНЕУ;
д.ф.-м.н., проф. Боднар Д.І. – професор кафедри ЕКІ ТНЕУ;
д.е.н., проф. Гуцайлюк З.В. – професор кафедри обліку у виробничій сфері ТНЕУ;
д.ф.-м.н., проф. Недашковський М.О. – професор кафедри ЕКІ ТНЕУ;
д.т.н., проф. Рогатинський Р.М. – проректор з наукової роботи ТНТУ ім. Івана Пулюя;
к.е.н., доц. Мачуга Р.І. – секретар конференції, доцент кафедри ЕКІ ТНЕУ.

Друкується на підставі рішення кафедри економічної кібернетики та інформатики ТНЕУ, протокол № ___ від "___" _____ 2012 р.

Відповідальний за випуск: д.е.н., проф. Ляшенко О.М.

Тексти матеріалів конференції подаються в авторській редакції. Відповідальність за точність, достовірність і зміст поданих матеріалів несуть автори.

Наша адреса: 46020, м. Тернопіль, майдан Перемоги, 3, к. 2210.

URL Інтернет-конференції: <http://www.konferenciaonline.org.ua/>

Секція 1. Інформаційні системи і технології

¹Гарасим Ю.Р., канд. техн. наук, ²Ромака В.А., д-р техн. наук, професор, ³Рибій М.М.
¹Space IT, м. Київ

IT-департамент, інженер-консультант напряму IT-безпеки

^{2,3}Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Кафедра захисту інформації, ²професор, ³студентка

АНАЛІЗ РИЗИКІВ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЖИВУЧОСТІ ТА НЕПЕРЕРВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ

Властивість живучості систем захисту інформації (СЗІ) – це нове поняття, яке об'єднує напрацювання сфери безпеки інформаційних технологій та ризик-менеджменту з метою захисту розподілених інформаційних потоків та активів.

Вирішення завдання забезпечення живучості та неперервності функціонування СЗІ в комп'ютерних мережах зв'язку (КМЗ) є зрозумілішим під назвою стратегій ризик-менеджменту, які, насамперед, залежать від глибокого знання мети захисту. Мета розширюється вирішенням цього завдання за рамками загальних («один розмір підходить для всіх») технічних рішень, навіть якщо ці технічні рішення є широко поширеними. Стратегії зменшення ризиків насамперед і здебільшого повинні бути створені в контексті вимог мети (пріоритетні набори нормальних та критичних вимог) та базуватись на аналізі сценаріїв забезпечення властивості живучості СЗІ «що-якщо» [1].

Дана робота приділяє особливу увагу етапу аналізу ризиків як одному з основних кроків забезпечення живучості та неперервності функціонування СЗІ в КМЗ. Аналіз ризиків, який здійснюється в контексті забезпечення неперервності функціонування СЗІ в КМЗ, служить для ідентифікації загроз, які можуть зумовити порушення властивості живучості СЗІ, та оцінювання пов'язаних з ними ризиків [2].

Для забезпечення коректного та ефективного аналізу ризиків неперервності функціонування СЗІ в КМЗ безперечно необхідно керуватись певною методикою ризик-менеджменту. Авторами доповіді було здійснено дослідження існуючих методик, які можна використати для аналізу ризиків з метою забезпечення живучості та неперервності функціонування СЗІ в КМЗ, що дозволило визначити ефективність даних методик та методи ідентифікації та оцінювання ризиків неперервної роботи СЗІ. Для дослідження було обрано: ISO/IEC 27005:2008 Information technology - Security techniques - Information security risk management [3], NIST Special Publication 800-30 Risk Management Guide for Information Technology Systems [4], BSI-Standard 100-3: Risk analysis based on IT-Grundschutz [5].

Аналіз обраних методик показав, що кожна з них має свої переваги та недоліки, але загальним недоліком з точки зору забезпечення живучості СЗІ в КМЗ для усіх трьох є їхнє загальне спрямування на аналіз ризиків в контексті побудови системи менеджменту інформаційної безпеки та відсутність моделі ризик-менеджменту з точки зору неперервності функціонування СЗІ.

Детальний розгляд загального алгоритму аналізу ризиків інформаційної безпеки показав, що при його застосуванні до ризик-менеджменту забезпечення живучості СЗІ в КМЗ, відбувається неефективне використання часових та фінансових ресурсів організації, а саме відсутність необхідності ідентифікації активів, що є першим кроком згідно із загальною методикою аналізу ризиків.

Автори зазначають, що з метою забезпечення ефективного захисту інформаційних ресурсів детальний аналіз активів організації проводиться на етапі проектування СЗІ в КМЗ, саме тому на етапі аналізу ризиків неперервної роботи СЗІ немає потреби виконувати дані дії повторно. Таким чином, показавши відсутність необхідності виконання одного із найбільш ресурсоємних кроків ризик-менеджменту – ідентифікації активів – авторами доповіді запропоновано методику аналізу ризиків забезпечення живучості СЗІ в КМЗ, що заощаджує часові та фінансові ресурси організації в процесі забезпечення неперервної роботи СЗІ. Алгоритм даної методики зображений на рис. 1.

Таким чином, на першому етапі аналізу ризиків при забезпеченні неперервності функціонування СЗІ в КМЗ – етапі ідентифікації загроз та вразливостей з використанням попередньо проведеної на етапі проектування СЗІ ідентифікації активів, які захищаються даною СЗІ, – автори визначають даний етап як відповідь на питання: «Які причини можуть зумовити порушення властивості живучості СЗІ в КМЗ?». Відповідно до згаданої вище методики рівень ризику при забезпеченні неперервної роботи СЗІ в КМЗ характеризується наслідками (шкодою), заподіяними від реалізації загрози, та відповідною ймовірністю виникнення даної загрози. Опісля визначення рівня ризику визначаємо етап оброблення ризиків при забезпеченні неперервності функціонування СЗІ, який містить в собі чотири можливі варіанти дій: прийняття ризику, зниження ризику, перенесення та запобігання ризику. При зменшенні ризику приймається рішення про вибір необхідних контролів, що мінімізують можливість порушення функціонування та/або виведення з ладу СЗІ в КМЗ. Якщо після оброблення ризиків рівень ризику не перевищує встановлений допустимий, згідно із зазначеною методикою, виконується останній крок – оформлення звіту щодо аналізу ризиків при забезпеченні живучості СЗІ в КМЗ.

Отже, запропонована авторами методика показує, що аналіз ризиків при забезпеченні живучості та неперервності функціонування СЗІ в КМЗ можна здійснити шляхом використання даних про критичні активи, які були визначені на етапі проектування СЗІ, таким чином, заощадивши часові та фінансові затрати на процес ризик-менеджменту.

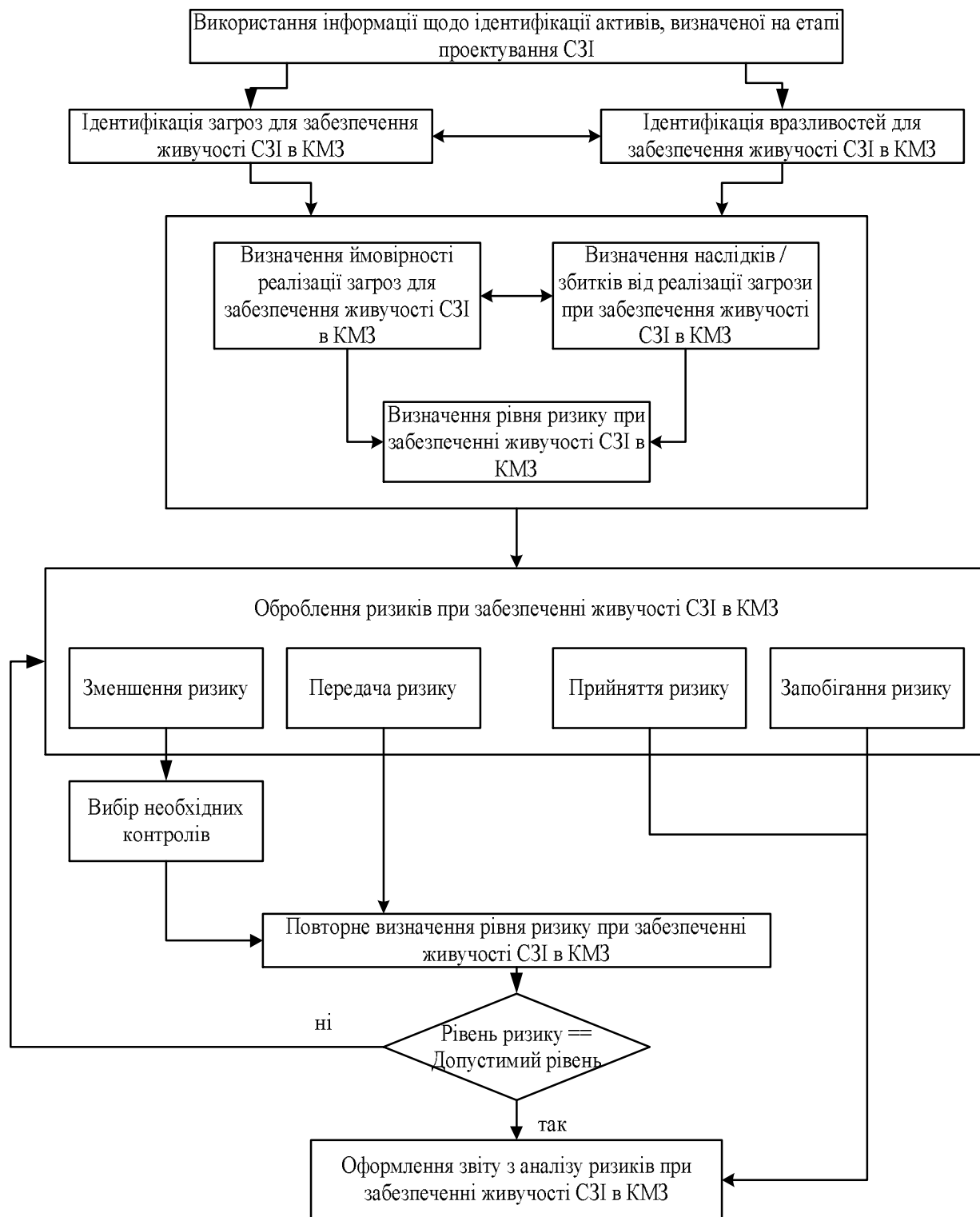


Рис. 1. Алгоритм методики аналізу ризиків при забезпеченні живучості СЗІ

Література

1. Survivability – a new business perspective on security [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.micostyle.home.ro/referate/Survivability%20-%20A%20New%20Business%20Perspective%20on%20Security.pdf>.
2. BS 25999-1:2006 Business continuity management. Specification.
3. ISO/IEC 27005:2008 Information technology – Security techniques – Information security risk management.
4. NIST Special Publication 800-30 Risk Management Guide for Information Technology Systems.
5. BSI-Standard 100-3: Risk analysis based on IT-Grundschutz.

ОГЛЯД СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ АВТОМАТИЧНОГО РЕФЕРУВАННЯ

Вступ. Завдяки поширенню мережі Інтернет, швидкими темпами збільшується обсяг науково-технічної інформації на електронних носіях. Проблема автоматичної обробки цієї інформації, складання інформаційних оглядів, реферування й анотування джерел, що несуть інформацію для конкретного користувача, стає все більш актуальною [1].

Протягом останніх десятиліть ведуться активні дослідження в галузі формалізації змісту текстової інформації на основі досягнень структурної і прикладної лінгвістики, логічної семантики, математичної логіки та низки інших фундаментальних і прикладних дисциплін. Результати цих теоретичних досліджень усе більше застосовуються в автоматизації процесів обробки інформації і побудові інтелектуальних інформаційних систем у різних галузях науки.

Одним із найважливіших напрямів у даних дослідженнях, на наш погляд, є пошук шляхів і методів автоматичного стиснення (згортання) тексту. Під стисненням мається на увазі сукупність операцій аналітико-синтетичної переробки інформації, що переслідують мету створення вторинних документів чи вираження змісту вихідного тексту в більш економічній формі при максимальному збереженні його інформативності в похідному тексті [2]. Реферування займає центральне місце у згортанні інформації, і всі проблеми, що пов'язані з іншими різновидами згортання, так чи інакше відбиті в цих процесах.

Практично всі розвинуті країни світу мають реферативні служби, що готують та видають реферативну інформацію з різноманітними показниками, як на папері, так і на мікро- та машинних носіях.

Реферат є вторинним документом, основне призначення якого – подання актуальної науково-технічної інформації на основі її смислової переробки. Реферат в ідеалі повинен задовольняти інформаційні потреби споживачів, які володіють знаннями у різноманітних галузях науки і цікавляться різними аспектами однієї й тієї ж проблеми тощо. Такий реферат умовно можна було б назвати універсальним [3].

Тому **метою даної роботи** є аналіз і узагальнення теоретичних та практичних основ у створенні та використанні автоматичного реферування. Таким чином об'єктом даної роботи огляд сучасних автоматичних програм для створення рефератів.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- розглянути вторинний документ, як результат аналітико-синтетичної переробки первинних документів;
- здійснити огляд сучасних досліджень у галузі автоматичного реферування.

Моделювання процесу реферування є одним із найскладніших завдань у розробці інтелектуальних систем, оскільки в основі логічного механізму цього процесу лежать закономірності людського мислення.

Складовими процесу реферування є аналіз, узагальнення і синтез. Процес узагальнення є найважчим, оскільки передбачає згортання смислу шляхом пошуку найбільш ємних засобів і форм подання інформації. Тобто, *реферування* – це інтелектуальний творчий процес, що потребує осмислення, аналітико-синтетичної переробки інформації та створення нового документа – реферату, котрий має специфічну мовно-стилістичну форму.

Реалізація механізмів у системі автоматичного реферування дозволяє істотно прискорити і полегшити процес укладання рефератів, хоча сьогодні йдеться лише про створення автоматичних рефератів.

Удосконалення системи автоматичного реферування можливе, зокрема, при розв'язанні проблеми моделювання інтелектуального аспекту процесу реферування, однією з важливіших складових якого є побудова моделі узагальнення смислу в процесі реферування текстів.

У наш час майже всі розвинуті країни світу мають реферативні служби, що діють на основі централізації (у Франції, Японії, Угорщини, Російської Федерації та інші) або децентралізації (у США, Німеччини та інших). У незалежній Україні реферативні служби складаються двома провідними науково – інформаційними центрами держави – Національною бібліотекою ім. В. І. Вернадського та Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України.

Вивченням питання автоматизації реферування займалися такі російські вчені, як В. Аграєва, Б. Бородіна та В. Пурто.

На початку 1980-х років російськими науковцями було запропоновано методика формалізованого реферування з використанням маркерів для текстів з електроніки. Згідно з цією методикою процес автоматичного реферування зведено до двох процедур:

- власне екстрагування (тобто розпізнавання у тексті первинного документа маркованих речень і видача їх на друк);
- постредагування (під час цього процесу відбувається усунення логічних і змістових повторів, зайвих зворотів, а також додавання необхідних змістових зв'язок між фразами).

Постредагування виконується формалізовано, отже, може здійснюватися не тільки фахівцями з певної галузі знання, а й бібліотекарями, бібліографами, котрі володіють основами реферування.

На сьогоднішній день існує зовсім невелика кількість традиційних програм реферування, тобто таких, які виділяють найбільш вагомні пропозиції з тексту, використовуючи статистичні алгоритми або слова-підказки. Inxight Summarizer [4] – одна з найбільш відомих комерційно поширюваних систем реферування. Inxight Summarizer був створений у Дослідницькому центрі Ксерокса в Пасло Альто.

Серед комерційних систем також можна відзначити Prosum [5] – систему реферування, розроблену British Telecommunications Laboratories у межах експериментальної комерційної он-лайн платформи TranSend, що являє собою cgi-скрипт, вбудовану до веб-сторінки.

Оскільки інтерес до традиційних систем автоматичного реферування неухильно знижується, багато компаній пропонують інші підходи. Одним із нетрадиційних рішень є використання іменних груп, виділених за допомогою часткових синтаксичних аналізаторів. Алгоритми такого типу використовуються в програмних продуктах Extractor і TextAnalyst.

Програма TextAnalyst [6] створена в Московському науково-виробничому інноваційному центрі «Микросистеми». TextAnalyst працює тільки з російською мовою, виділяючи іменні групи і будуючи на їх основі семантичну мережу – структуру взаємозалежності між іменними групами.

Система автоматичного реферування, інтегрована в текстовий редактор Microsoft Word 97 і Microsoft Word 2000, працює на основі методу екстрагування. Звичайно, ця система далека від досконалості, однак виробляє більш-менш вдалі квазіреферати.

Для автоматизованого процесу реферування потрібні кваліфіковані спеціалісти цієї галузі, щоб створювати словники; технічне забезпечення; машина не може зробити повний синтаксичний аналіз речення.

Проблема автоматизованого аналізу тексту – проблема можливості усунення з повідомлення абсолютно всіх помилок. На 100% автоматизувати редакційний етап неможливо, навіть за участі людини-редактора. В наш час ступінь редагованості, який забезпечують системи редагування, є значно нижчим, ніж у людей-редакторів. Проте це не повинно сприяти припиненню досліджень і конструювання таких програм.

Висновок. Процес автоматизації реферування є досить складним. Адже немає чітко сформульованого повного переліку норм редагування. Проте, як виявляється, і формалізація норм редагування - вкрай непроста задача. Так, можуть бути формалізовані лише ті норми, які можна подати у вигляді параметрів, списків, шаблонів і моделей. На жаль, поки що не можуть бути формалізовані норми, які мають форму положень, які, як правило, стосуються семантичного аспекту редагування повідомлень.

Саме тому, процес автоматизації реферування розвивається досить повільно.

Література

1. Белоногов Г.Г. Автоматизированная обработка научно-технической информации. Лингвистические аспекты [Текст] / Г.Г. Белоногов, Б.А. Кузнецов, А.П. Новоселов. – М.: ВИНТИ, 1984. – 316 с.
2. Горькова В.И. Реферат в системе научной коммуникации. Направления совершенствования лингвистических и структурных характеристик [Текст] / В.И. Горькова, Э.А. Борохов // Итоги науки и техники. Сер. Информатика. Т. 11. – М.: ВИНТИ, 1987. – 232 с.
3. Кушнарченко Н.М. Наукова обробка документів [Текст] / Н.М. Кушнарченко, В.К. Удалова. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006.
4. Prosum Summarizer / Сайт Prosum [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://transend.labs.bt.com/cgi-bin/prosum/prosum>.
5. Extractor / Сайт Института информационных технологий Национального исследовательского совета Канады [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: http://ai.iit.nrc.ca/ll_public/extractor.html.
6. Хайрова Н.Ф. Современные аспекты автоматического реферирования [Текст] / Н.Ф. Хайрова // Ученые зап. Харьк. гуманит. ин-та «Нар. укр. акад.». – Х.: Око, 1997. – Т. 3. – С. 364-374.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЯК АНАЛІТИЧНОГО ЗАСОБУ ОЦІНКИ ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

Автори доповіді в рамках виконання трьох завдань з дослідження політичної активності населення громади провели моделювання взаємодії ЗМІ – Соціум – Політика, виконали дослідження статистичних характеристик політичної активності населення громади в рамках податкового реформування в Україні в 2010 - 2011 роках, та запропонували методологію кількісної оцінки проявів політичної активності населення країни.

Перша робота авторів присвячена дослідженню та моделюванню взаємозв'язків засобів мас-медіа, громадської думки та політики на прикладі подій прийняття податкового кодексу в Україні в 2010 – 2011 роках. В статті розглядається послідовність розробки моделей взаємозв'язку ЗМІ, соціуму та політики, для кожної моделі наводяться приклади практичного застосування отриманих результатів. Отримання статистичних даних для розрахунків практичних результатів отримані за допомогою методів контент-аналізу інформаційних потоків ЗМІ української частини Інтернет простору.

За результатами другої роботи описано статистичні показники досліджень громадської активності населення України за 2008 - 2010 роки, виконано аналіз розподілу інтенсивності її проявів у часі в розрізі видів активності громади, встановлено характеристики такого розподілу. Здійснено аналіз виходів якісних показників громадської активності за граничні значення, визначено відсоткову долю періоду часу, що відзначається надвисокими проявами громадської активності населення.

В рамках вирішення третьої задачі автори роботи запропонували методологію кількісної оцінки проявів політичної активності населення країни, засновану на методі контент-аналізу інформаційних потоків в Інтернет. За допомогою методики виконали розрахунок мір зв'язності проявів політичної активності та чинників, що призводять до її прояву, їх кореляцію, оцінку шансів та привнесених ризиків для даних отриманих за 2009 рік для України. Додатковим результатом даного етапу роботи є визначення основних чинників політичної активності населення в розрізі проявів політичної активності громади.

Результати проведеної роботи дозволяють виконувати аналіз розвитку ситуації довкола політичної активності громади, отримувати якісні показники реакції соціуму на дії влади та прогнозувати подальший розвиток політичного настрою населення держави. Отримані статистичні показники будуть корисними в роботі політологів та аналітиків для отриманні об'єктивних оцінок політичних процесів держави.

СИСТЕМА ТА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ

Незважаючи на досить поширене поняття “система”, на сьогодні не існує загально визнаного його значення.

Система – це сукупність елементів (частин), що утворюють єдине ціле та взаємодіють один з одним та навколишнім середовищем.

Назвемо основні ознаки системи:

1. Кожна система володіє сталими зв'язками між її елементами.
2. Система володіє певною якістю, що не притаманно окремим її частинам.
3. Система і її частина не можуть розглядатись ізольовано одна від одної.
4. Зв'язки системи з її частинами сильніші за зв'язки системи або її елементів з іншими системами.
5. Усі системи не є незмінними.

Кожна система управління складається з двох взаємопов'язаних підсистем: управляючої підсистеми або суб'єкта управління (тобто того, хто управляє) та керованої підсистеми або об'єкта управління (того, ким управляють).

Система управління складається із декількох однорідних груп елементів (технічних, технологічних, організаційних та соціальних).

До носіїв інформації можна віднести як безпосередньо доступні людині, так і носії, що використовуються технічними засобами (паперові, магнітні носії, що використовуються на базі лазерної та цифрової техніки тощо).

До засобів перетворення інформації належать засоби механічного та логічного перетворення інформації, а також універсальні комплекси (АСУ, технічні комплекси організаційної техніки, локальні, корпоративні інформаційні мережі тощо).

Управлінське рішення – це свідомий акт організуючої діяльності суб'єкта управління, пов'язаний з вибором мети дії, а також шляхів, способів та засобів її досягнення.

Управлінське рішення має такі властивості.

1. Управлінське рішення передбачає наявність можливих варіантів дій і вибору одного з них згідно з об'єктивно існуючою обстановкою, інтересами та потребами.
2. Вибір та прийняття варіанта дій є результатом свідомої розумово-психологічної діяльності.
3. Необхідність та основний зміст управлінського рішення визначається метою і орієнтується на її досягнення.
4. Управлінське рішення володіє активізуючою та організуючою силою.
5. В основі управлінського рішення лежить організована свідома діяльність людей.

З погляду сучасної науки управління, структура управлінського циклу має наступний вигляд:

1. Формування мети.
2. Підготовка і прийняття рішення.
3. Організація виконання рішень (організація соціальної дії).
4. Аналіз результатів.

Теорія управління вважає управлінську роботу центральною ланкою у практичній діяльності. Яким би чудовим не було управлінське рішення, воно неминуче залишиться лише в намірах, якщо не доповнювати його цілеспрямованою діяльністю, спрямованою на досягнення мети.

Література

1. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України – Касьяненко.
2. Аверьянов В.Б. Функции и организационная структура органов государственного управления / В.Б. Аверьянов. – К.: Наукова думка, 1979.
3. Щекин Г.В. Теория социального управления: Монография / Г.В. Щекин. – К.: МАУП, 1996.

*¹Мазорчук М.С., канд. техн. наук, доцент; ²Бондаренко Е.О.
Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «ХАИ», г. Харьков
Кафедра информатики, ¹доцент, ²аспирант*

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ТЕСТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ ПАКЕТОВ ОБРАБОТКИ ДАННЫХ

Проблемы анализа и оценки качества тестов являются актуальными на сегодняшний день, поскольку оценка уровня подготовленности испытуемых, школьников или студентов, проводится в тестовой форме. Особое внимание уделяется качеству тестов, предназначенных для Внешнего Независимого оценивания (ВНО) в Украине и Единого Государственного Экзамена (ЕГЭ) в России. Поскольку в таком тестировании принимает участие сотни тысяч абитуриентов, то оценка качества тестов без использования современных информационных технологий практически невозможна. Целью данной работы является анализ современных пакетов обработки и анализа данных, позволяющих эффективно и оперативно рассчитывать характеристики тестов.

Среди существующих наиболее мощных пакетов статистического анализа данных следует выделить следующие: SPSS, STATISTICA и Excel. Данные пакеты обладают широким набором функций, позволяющих оценивать психометрические характеристики тестов [1]. Например, в пакете SPSS в модуле Reliability Analysis рассчитываются индексы сложности и избирательности, коэффициенты надежности тестов, описательные статистики для отдельных вопросов и суммарные показатели для всего теста. Также можно провести дисперсионный анализ и рассчитать другие критерий качества тестов [2]. В пакете STATISTICA аналогичный анализ характеристик тестов выполняется в модуле «Надежность и позиционный анализ». Однако, это далеко не полный набор функций, требуемый для полного анализа тестов. Для решения конкретных задач исследователи широко применяют MS Excel,

который позволяет выполнять практически любые вычисления. Но без знания функций и при отсутствии навыков использование пакета затруднительно.

Можно привести простой пример. При анализе дистракторов теста (отвлекающих ответов) с учетом пороговых групп испытуемых необходимо решить ряд задач:

1) построить таблицы сопряженности по всем вопросам с вариантами ответов (рис. 1). Данную задачу легко решить с использованием пакета SPSS;

Частота		100,00	100,50	101,50	104,00	108,50	113,00	118,00
Answer.1		14	0	2	0	1	0	
	А	1	0	12	28	54	85	1
	Б	0	7	18	42	87	132	1
	В	0	2	8	18	36	57	
	Г	0	2	12	40	120	252	3
	Д	2	1	4	6	14	23	
Итого		17	12	58	135	312	549	7

Рис. 1. Фрагмент таблицы сопряженности по вариантам ответов теста и результатам тестирования

2) по данным таблицам для каждого вопроса необходимо построить таблицы кривых дистракторов (рис. 2) и таблицы выбора дистракторов для пороговых групп испытуемых (это легче сделать в Excel);

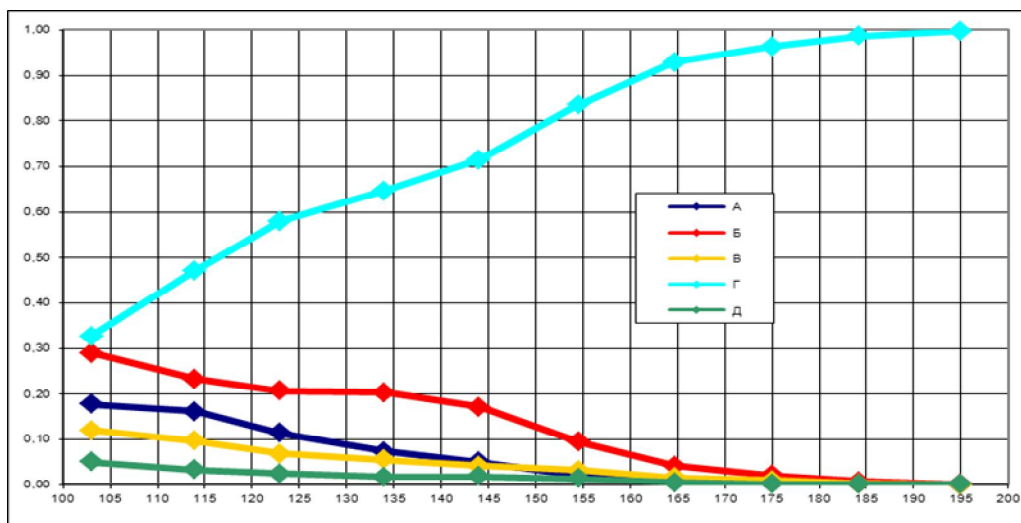


Рис. 2. График (характеристические кривые дистракторов)

3) по каждой пороговой группе испытуемых необходимо рассчитать успешность выполнения задач, т.е. оценить коэффициент p -value (достигаемый уровень значимости) и построить гистограмму (в Excel) (рис. 3);

4) рассчитать для каждой пороговой группы надежность теста, т.е. вычислить коэффициент α -Кронбаха (в SPSS), который показывает внутреннюю согласованность теста. Построить соответствующую диаграмму (в Excel) (рис. 4).

Можно сделать выводы, что использование только одного пакета весьма ограничивает возможности исследователя. Как видно из результатов, одни задачи проще решить в SPSS, другие – в MS Excel.

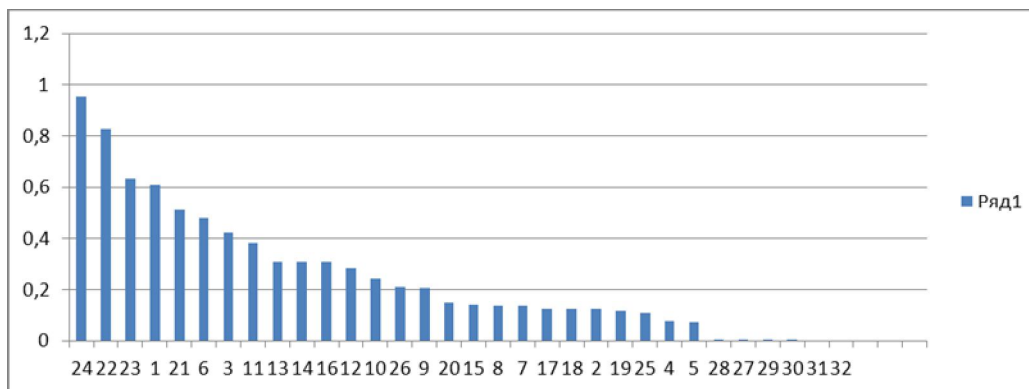


Рис. 3. Гистограмма, отображающая процент p-value задач

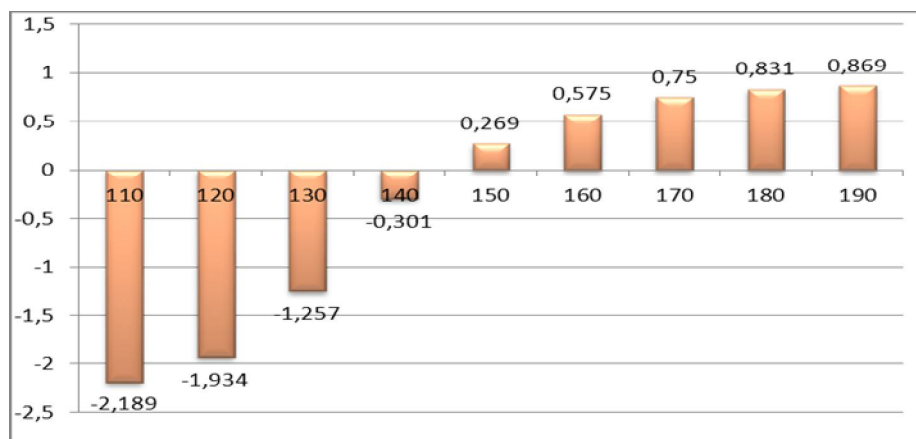


Рис. 4 Диаграмма надежности теста (α -Кронбаха) для различных групп участников тестирования

Литература

1. Ким В.С. Тестирование учебных достижений. Монография [Текст] / В.С. Ким. – Уссурийск: Издательство УГПИ, 2007. – 214 с.
2. Пациорковский В.В. SPSS для социологов [Текст]: учеб. пособие / В.В. Пациорковский, В.В. Пациорковская. – М.: ИСЭПН РАН, 2005. – 433 с.

¹Мельников А.Ю., канд. техн. наук, доцент; ²Канарский А.А., ³Пирожков А.И. Донбасская государственная машиностроительная академия, г. Краматорск
Кафедра интеллектуальных систем принятия решений, ¹доцент, ^{2,3}студенты

ПРОЕКТИРОВАНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ ДЛЯ РУДОУПРАВЛЕНИЯ

Частное акционерное общество «Новотроицкое рудоуправление» – горнодобывающее предприятие по добыче и переработке металлургических известняков и доломита. Известняки применяются в качестве флюсов в доменной шихте, для производства извести, являющейся флюсом в сталеплавильном и ферросплавном производстве, для получения извести и диоксида, используемых в сахарной промышленности и т.д.

Для обеспечения работы предприятия используется различное программное обеспечение, однако вопрос повышения уровня автоматизации расчетов на предприятии остается актуальным.

Постановку задачи можно сформулировать так. Имеется таблица характеристик химического состава каждого вида известняка по технологическим условиям («не менее...» и «не более...») и по данным отдела технического контроля, а также стоимость за 1 тонну. Задача состоит в том, чтобы созданная система после анализа имеющихся данных принимала решение по новой партии известняка, то есть:

а) определяла, к какой марке можно отнести данную партию исходя из имеющихся условий;

б) определяла его стоимость исходя из имеющихся ретроспективных данных (стоимость предыдущих партий).

В первом случае возможно определение марки известняка:

а) как единственно возможный вариант;

б) как лучший вариант из перечня возможных;

в) как возможный вариант с условием согласия на определенный процент брака.

Необходимо спроектировать и программно реализовать систему, которая выполняла бы следующее:

– ввод имеющихся данных по технологическим условиям (ограничения на химический состав известняка);

– ввод имеющихся данных по партиям известняка (включая цену 1 тонны);

– возможность изменения этих данных пользователем;

– решение задачи классификации;

– решение задачи прогнозирования;

– вывод результатов расчета.

Задача классификации решается методом деревьев решений, задача прогнозирования – методом нейронных сетей. Проектирование системы выполнялось на языке UML [1], на рис. 1 представлена логическая модель системы в виде диаграммы классов – модуль определения марки известняка (а) и модуль определения цены продукции (б).

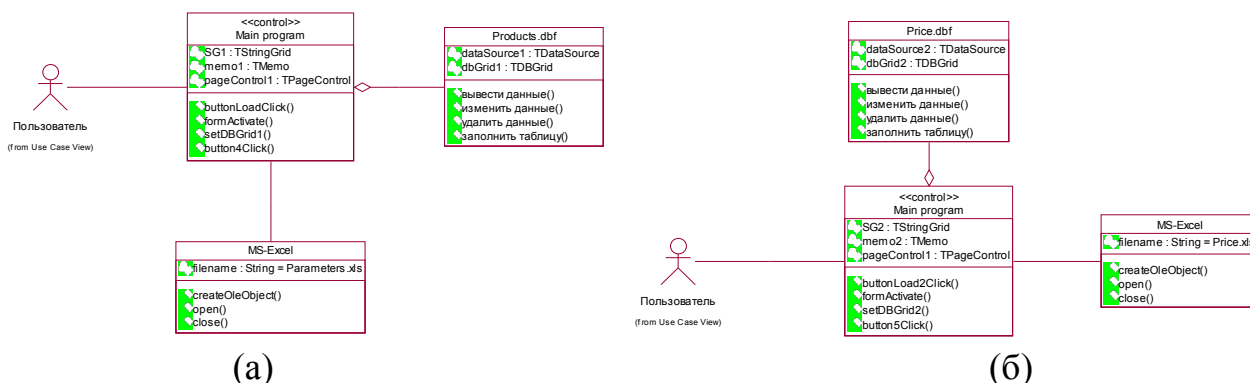


Рис. 1. Диаграмма классов

Литература

3. Мельников А.Ю. Объектно-ориентированный анализ и проектирование информационных систем: учебное пособие / А.Ю. Мельников. – Краматорск: ДГМА, 2006. – 184 с.

КОМП'ЮТЕРНА ПІДТРИМКА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Банківська система — одна з найважливіших і невід'ємних структур ринкової економіки. Розвиток банків, товарного виробництва й обігу історично відбувався паралельно і тісно переплітався. При цьому банки, як посередники в перерозподілі капіталів, істотно підвищують загальну ефективність виробництва.

Комерційні банки — це багатофункціональні установи, що оперують у різних секторах ринку позичкового капіталу. Універсальні комерційні банки надають клієнтам повний спектр послуг, включаючи видачу кредитів, прийом депозитів, проведення розрахунків та ін. Комерційні банки традиційно відіграють роль базової ланки кредитної системи. Переплетіння функцій різних видів кредитних установ і популярність універсального типу банку створює відомі труднощі для визначення понять «комерційний банк» і «банківська діяльність». Частіше за все головною ознакою банківської діяльності вважається приймання депозитів, надання кредитів і здійснення розрахунків між клієнтами.

Не можна не погодитись з фахівцями, що у вузькому розумінні комерційний банк — це банк, який виконує повний набір базових банківських операцій та єдиною метою якого є одержання максимального прибутку.

Стосовно функціонування комерційних банків в Україні, в нових умовах чільне місце має посісти стратегія управління ризиком. Банківські труднощі можна подолати, лише ґрунтуючись на системному підході до управління банком у цілому та управлінні ризиками зокрема.

Розмаїття чинників ризику призводить до появи ризиків, що пов'язані практично з усіма сферами банківської політики. Це кредитний, відсотковий, валютний та інші види ризиків. Ступінь їхнього впливу настільки значний, що це ставить комерційні банки перед необхідністю шукати ефективні методологію, методики та інструментарій щодо раціональної стратегії ризику, засобів його регулювання.

В банківській діяльності йдеться не про те, щоб взагалі уникнути ризику. Головне завдання полягає в раціональному управлінні банківськими ризиками, в тому, щоб якомога правильніше та адекватно (у першу чергу) оцінювати структуру й міру (ступінь) ризику, здійснюючи ту чи іншу операцію, прагнути знизити ступінь ризику до допустимого (чи мінімального) рівня.

Процес кредитування включає контроль із боку банку за виконанням умов кредитного договору. Особлива увага при цьому приділяється своєчасності сплати позичальником чергових внесків у погашення позички і відсотків по ній. Визначення кредитоспроможності клієнта є невід'ємною частиною роботи банку по визначенню можливості надання кредиту. Процес кредитування пов'язаний з діями різноманітних факторів ризику, які здатні спричинити непогашення кредиту в встановлений термін. Тому надання

кредитів банк обумовлює вивченням кредитоспроможності клієнта, тобто вивченням факторів, які можуть спричинити їх непогашення .

Предметом дослідження даної роботи є інтелектуальна СППР прийняття рішень при визначенні кредитоспроможності позичальника юридичної особи.

Об'єктом дослідження виступають інформаційні процеси визначення кредитоспроможності позичальника та кредитування.

Аналіз кредитоспроможності заключається в визначенні здатності позичальника своєчасно і в повному обсязі покрити заборгованість за кредитом, ступені ризику, який банк готовий взяти на себе; розмір кредиту, який може бути наданий при даних обставинах і, нарешті, умов його надання.

Аналіз кредитоспроможності клієнта передує укладенню з ним кредитного договору і дозволяє виявити фактори ризику, які здатні привести до непогашення виданого банком кредиту в обумовлений строк, і оцінити ймовірність своєчасного повернення кредиту.

Література

1. Банки и банковские операции / Под ред. Е.Ф. Жукова. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 265 с.
2. Банковское дело. Справочное пособие / Под редакцией Ю.А. Бабичевой. – 1994.
3. Береза А.М. Основи створення інформаційних систем: Навчальний посібник / А.М. Береза. – К.: КНЕУ, 1998. – 140 с.
4. Вступ до банківської справи. Учебний посібник / Відповідальний редактор Савлук М.І. – К.: Лібра, 1998.

Рогова Ю.Є.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економічної кібернетики, студент*

АВТОМАТИЗАЦІЯ ДОКУМЕНТООБІГУ ЛОГІСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Автоматизація документообігу в логістиці застосовується для інформаційних потоків, які необхідно систематизувати. Інформаційний потік - потік повідомлень в мовній, документній (паперовій та електронній) та інших формах, супутній матеріального або сервісному потоку в розглянутій логістичній системі і призначений в основному для реалізації керуючих впливів.

Для обробки інформаційних потоків сучасні логістичні системи мають у своєму складі інформаційний логістичний центр. Завдання центру - накопичення одержуваних даних і фільтрація, тобто перетворення в інформацію, необхідну для вирішення логістичних завдань.

Логістика оперує численними показниками і характеристиками інформаційних потоків: номенклатурою переданих повідомлень, типами даних, документами, масивами даних; інтенсивністю і швидкістю передачі даних; спеціальними характеристиками (пропускною здатністю інформаційних каналів, захистом від несанкціонованого доступу, перешкодозахищеністю та ін.) [1].

Інформаційні потоки в логістиці утворюються у вигляді потоків масивів електронних даних, певним чином оформлених паперових документів, а також у вигляді потоків, що складаються з обох цих типів інформації.

На основі контролю за інформаційними потоками можна здійснити горизонтальну і вертикальну інтеграцію.

Горизонтальна інформаційна інтеграція дозволяє забезпечити взаємопов'язаної інформацією всі матеріальні потоки, починаючи від надходження сировини, матеріалів і комплектуючих, і до готових виробів, що надходять до споживачів. Цим досягається те, що всі керуючі впливи в функціональних підсистемах і викликані ними наслідки пов'язуються з загальними цілями і спільною стратегією всієї виробничо-збутової системи.

Вертикальна інформаційна інтеграція має охопити всі рівні ієрархії виробничо-збутової системи прямими (спрямованими зверху вниз) і зворотними (спрямованими знизу вгору) зв'язками. Наявність такої інформаційної системи з вертикальними зв'язками дозволяє правильно оцінювати, своєчасно вносити необхідні корективи і тим самим впливати на процеси закупівлі, виробництва, складання, випробування, складування і експедирування. Види інформаційних потоків, що циркулюють в логістичних системах, мають деяку відмінність від усіх інших видів потоків. Відмінність полягає в самому об'єкті руху - обміні інформацією між різними ланками логістичної системи.

Автоматизація документообігу - це впровадження ІТ-системи, що дозволяє: автоматизувати процес проходження договорів, наказів, розпоряджень тощо; створити електронний архів документів; контролювати їх узгодження та виконання.

Автоматизація документообігу - один із способів змінити сформований порядок управління бізнес-процесами. Якщо підприємство використовує ІТ-систему, вся документація знаходиться в одній електронній базі, керівник може в будь-який час побачити, в якій стадії знаходиться документ, і при необхідності вжити заходів. Документ вже не потрапить на стіл, поки не буде перевірений і не пройде відповідних погоджень у фінансовій, юридичній і маркетингової службах. У деяких випадках необхідність у візі і зовсім відпаде [2].

Література

1. Анікін Б.А. Логістика / Б.А. Анікін. – М., 2005. – 367 с.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.lobanovlogist.ru/index.php?newsid=823>

*¹Таймазова Э.А., канд. экон. наук, доцент; ²Орлова Л.В., ³Хасанова Л.Р.
Крымский инженерно-педагогический университет, г. Симферополь
Кафедра учета и аудита, ¹доцент, ^{2,3}студенты*

О ПРОБЛЕМАХ АВТОМАТИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ПРИ ПРИНЯТИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Автоматизация бухгалтерского учета для принятия управленческих решений на предприятии и подготовка финансовой отчетности в налоговые органы является одной из наиболее важных задач.

В настоящее время автоматизация бухгалтерского учета с помощью персонального компьютера не является сложной задачей ни для разработчика,

ни для пользователя бухгалтерских программ. Сегодняшняя простота решения компьютеризации бухгалтерского учета достигнута сложным путем: от компьютеризации отдельных участков учетной работы до установления связанных баз данных для сведения баланса предприятия.

Исследования отечественных и зарубежных специалистов в области автоматизации бухгалтерского учета нашли свое воплощение в научных трудах С.В. Ивахненко, К.Э. Калласа, М.Ф. Крапивка, М.И. Казака, В.И. Похиленка, Е.П. Романовой и других.

Целью данной работы является изучение проблем организации бухгалтерского учета при его компьютеризации для принятия управленческих решений.

Вести управленческий учет в системе, не связанной с системой финансового учета, могут позволить себе лишь небольшие предприятия. Для крупных и средних компаний такая организация учета (двойной ввод информации, различные системы автоматизации, две базы данных и т.д.) будет попросту неэффективной и дорогой. Поэтому, как правило, на крупных и средних предприятиях в систему управленческого учета используется информация из бухгалтерского учета или база данных для всех видов учета. Это неизбежно приводит к ряду проблем при автоматизации управленческого учета.

В связи с трудоемкостью работы бухгалтера представляется целесообразным автоматизировать бухгалтерский учет. Использование компьютера в бухгалтерском учете позволяет значительно перераспределить нагрузку работников, освободив их от рутины оформления документации и высвободив время для аналитической работы по улучшению финансового состояния организации. Автоматизация учетных процессов является объективной необходимостью и представляет собой дальнейшее совершенствование организации и формы бухгалтерского учета на базе новейших технических средств [1].

Бухгалтерский учет не предоставляет всей информации, необходимой для принятия управленческих решений, либо предоставляет ее в иных разрезах. Соответственно автоматизация управленческого учета будет затруднена по следующим причинам:

- сложность учета по проектам;
- различия в оценке активов;
- различия в определении амортизационных отчислений;
- трудность учета внутреннего перемещения средств.

Большинство описанных проблем можно избежать, введя определенные правила в учетную политику бухгалтерского учета. Так, кроме традиционных разрезов аналитического бухгалтерского учета (по центрам финансовой ответственности, статьям, элементам) предприятиям можно вести аналитический учет затрат в разрезе отдельных инвестиционных проектов.

Украинский бухгалтерский учет регулируется П(С)БУ и другими нормативными актами. Что касается управленческого учета, то порядок его ведения зависит только от специфики работы предприятия. У крупной компании, состоящей из нескольких предприятий, или у средней фирмы, разделенной в целях оптимизации управления на несколько юридических лиц, неизбежно возникают проблемы консолидации управленческих данных, которые поступают из разных подразделений.

Для того чтобы избежать этих проблем, у всех юридических лиц необходимо, во-первых, привести управленческие планы счетов в соответствие друг с другом, а во-вторых, обеспечить одинаковую структуру и содержимое аналитических справочников учета. В противном случае финансисты каждой дочерней компании будут составлять отчетность по собственным правилам и для ее консолидации придется анализировать первичные документы.

Автоматизация управленческого учета, основанная на преобразовании данных бухгалтерских систем, не гарантирует получения достоверной информации о работе компании, так как эти данные могут быть неверными. В практике были случаи, когда в бухгалтерской учетной системе в конце месяца не сходились сальдо, и тогда бухгалтеры просто правили его, не желая разбираться в причинах нестыковки. В результате остаток на счете на конец месяца не совпадал с остатком на начало следующего месяца. Поэтому и управленческая информация, полученная путем переработки таких проводок, оказывалась неверной. Также часто встречаются ошибки, связанные с вводом неверных значений справочников аналитического учета [2].

Таким образом, для того чтобы получить достоверную информацию о работе компании, необходимо организовать единую базу первичных данных, которая могла бы использоваться для составления как бухгалтерской, так и управленческой отчетности. Первичные данные должны вводиться по единым для всей компании правилам, любое нарушение которых контролируется учетной системой.

Литература

1. Шеремета А.Д. Управленческий учет: [учебное пособие] / А.Д. Шеремета. – 2-е изд., испр. – М.: ИДФБК-ПРЕСС, 2002. – 512 с.
2. Ивашкевич В.Б. Управленческий учет в информационной системе предприятия / В.Б. Ивашкевич // Бух. учет. – 1999. – № 4. – С. 99-102.

Хомутенко А.П.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економічної кібернетики, студент*

МОДЕЛЮВАННЯ КОЛЕКТИВНИХ ЕФЕКТІВ СКЛАДНИХ СИСТЕМ ЗАСОБАМИ ТЕОРІЇ ВИПАДКОВИХ МАТРИЦЬ

Вивчення статистичних властивостей матриць з незалежними випадковими елементами – випадкових матриць – має багату історію, що починається з ядерної фізики, де проблема з'явилася 60 років тому при вивченні енергетичних рівнів складних ядер, що існуючі на той час моделі були не в змозі пояснити. Теорія випадкових матриць (ТВМ) була розвинена в цьому контексті Ю. Вігнером, Ф. Дайсоном, М. Мехтою та іншими для пояснення статистики рівнів енергії складних квантових систем. Дослідники постулювали, що функція Гамільтона, що описує важкі ядра, може бути задана матрицею H з незалежними випадковими елементами H_{ij} , отриманими з розподілу імовірності. Відштовхуючись від цього припущення, було зроблено низку вражаючих передбачень, що було підтверджено експериментально. Для складних квантових систем передбачення на основі ТВМ представляють

середнє по всім можливим взаємодіям. Відхилення від універсальних передбачень ТВМ відображують системну специфіку, не випадкові властивості системи, забезпечуючи ключові підходи до розуміння базової взаємодії системи.

Недавні дослідження, що використовували методи ТВМ до аналізу властивостей матриці взаємних кореляцій C , показують, що близько 98% власних значень матриці C співпадають зі значеннями, що отримуються з використанням ТВМ, таким чином пропонуючи задовільний рівень хаотичності у вимірюваних крос-кореляціях. Також було знайдено, що існують відхилення від передбачень за допомогою ТВМ у близько 2% найбільших власних значень.

Шляхом комп'ютерного моделювання виявлено, що найбільше власне значення матриці C представляє вплив усього ринку, що є звичайним для всіх акцій. Аналіз змісту власних значень, що відхиляються від ТВМ, показує існування взаємних кореляцій між акціями того ж самого типу промисловості, найбільш капіталізованими акціями, і акціями фірм, що мають бізнес у певному географічному секторі (локалізовані територіально). Обчислюючи скалярний добуток власних векторів від одного періоду часу до наступного, можна побачити, що власні вектори, що відхиляються, мають різні ступені стабільності в часі, визначеному кількісно величиною скалярного добутку. Найбільші два-три власних вектори стійкі протягом тривалих періодів часу, у той час як для іншої частини власних векторів, що відхиляються, стабільність у часі зменшується як тільки відповідні власні значення наближаються до верхньої межі ТВМ.

Література

1. Мандельброт Б. Фрактальная геометрия природы / Б. Мандельброт. – М.: Институт компьютерных исследований, 2002.
2. Петерс Э. Фрактальный анализ финансовых рынков и применение теории хаоса в инвестициях и экономике / Э. Петерс. – М.: Интернет-трейдинг, 2004.
3. Random matrix approach to cross correlations in financial data / Plerou V., Gopikrishnan P., Rosenow B., Amaral L. A. N., Guhr T., Stanley H. E. // Phys. Rev. E. – 2002. – V. 65, № 12. – P. 356-373.
4. Гулд Х. Компьютерное моделирование в физике: часть 2 / Х. Гулд, Я. Тобочник. – М., 1990.
5. Зализняк В.Е. Основы научных вычислений. Введение в численные методы для физиков: учебное пособие для студентов естественнонаучных и технических специальностей высших учебных заведений / В.Е. Зализняк. – М.: Эдиториал УРСС, 2002.

Яцюрук В.О.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економічної кібернетики, студентка*

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ ШЛЯХОМ ВВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Використання суто комп'ютерних технологій дозволяє лише відтворювати тим чи іншим способом дані, відомості і не дає можливості ефективно та безпосередньо взаємодіяти з інформаційним об'єктом, що

створюється або демонструється. Це вирішують за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Сучасна інформаційна технологія - це сукупність засобів, методів і прийомів збирання, зберігання, опрацювання, подання та передавання повідомлень, що розширює знання людей та розвиває їхні можливості щодо управління технічними та соціальними процесами.

Завдяки новим інформаційним технологіям можна оптимізувати й раціоналізувати управлінську функцію за рахунок застосування нових засобів збирання, передачі й перетворення інформації. Реформа методів керування виробництвами веде не тільки до перебудови організації процесу автоматизації управлінської діяльності, а й до поширення нових форм реалізації цієї діяльності.

Інформаційні технології змінили спосіб роботи людей і форми конкуренції. Останні сьогодні не лише автоматизують ті види праці, що раніше виконувалися вручну, а й активно застосовують нові способи використання інформаційних технологій із метою конкурентної боротьби. Якщо в минулому для досягнення успіху в цій боротьбі фірми повинні були обирати між стратегіями вартості або диференціювання, то нині треба брати до уваги обидва критерії.

Останнім часом у різних країнах проводили дослідження впливу інформаційних технологій на продуктивність праці. Наприклад, у Великобританії на основі аналізу безлічі виробничих характеристик встановлено, що на виробництвах, які мають електронні мережі, середня продуктивність праці вища, причому її зростання під дією цього чинника оцінюється приблизно в 5%. За результатами досліджень, проведених в Німеччині, можна дійти висновку, що застосування таких прямих операційних мереж, як і виробничі й логістичні системи контролю, впливає на продуктивність праці істотніше, ніж поліпшення менеджменту або планування. У компаніях із розвиненими комп'ютерними мережами працює більше «білих комірців» і спостерігається підвищена активність. Одне з перших досліджень з електронного комерційного зв'язку між бізнесом було проведено в Німеччині. Його результати засвідчили: професіоналізм кадрів і розмір фірми є найважливішими чинниками, що визначають можливість використання електронних засобів і ефективність цього процесу.

Новими формами організації виробництв є мережні й віртуальні корпорації. Суть мережної структури полягає в розподілі основних функцій між окремими підрозділами й організаціями. Зв'язок центрального офісу з підрозділами здійснюється з використанням електронних засобів і глобальної мережі передачі даних, електронної пошти й відео конференцій. Деякими фірмами практикується процедура голосування й обробка результатів із використанням мережних технологій. При цьому для ідентифікації й захисту результатів голосування застосовується технологія цифрового підпису.

З появою можливості безготівкової електронної оплати товарів і послуг та використання глобальної мережі для проведення трансакцій в усьому світі з'явилася «електронна комерція». Вона починається там, де з'являються засоби автоматизації бізнесу й використовується глобальна мережа для ділових

відносин. Усвідомленням вищим менеджментом підприємств потреби електронної торгівлі було наслідком умов конкурентної боротьби.

І все-таки сучасні управлінські технології змінюють способи взаємодії компаній зі своїми співробітниками, партнерами і постачальниками. А впровадження технологій інформаційного суспільства знижує вартість трансакцій і дистрибуцій, перебудовує взаємини компаній зі своїми клієнтами, підвищує конкуренцію між постачальниками й полегшує доступ до них постачальниками й полегшує доступ до них потенційним клієнтам.

Отже, підходи, орієнтовані на споживачів, особливу увагу до клієнта, скорочення витрат, індивідуалізацію товарної пропозиції і, звичайно, застосування сучасних інформаційних технологій у керуванні є одними з найважливіших чинників ефективності підприємства, основою для створення конкурентоспроможних моделей бізнесу XXI століття. На даний час використання інформаційних технологій є невід'ємною частиною будь-кого виробництва, підприємства чи фірми.

Література

1. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации / Р.Ф. Абдеев. – М., 1994. –С. 7.
2. Корнер М. Виртуальные организации. Новые формы ведения бизнеса в XXI веке / М. Корнер, М. Витцель. – М.: Добрая книга, 2005. – 296 с.
3. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М., 2000.

Бабиніна С.М.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Факультет економіки і підприємництва, студентка*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних економічних умовах інновації є важливим фактором розвитку як підприємств, так і зростання соціально-економічного стану країни в цілому. Це пов'язано з тим, що інноваційна діяльність є основою структурних зрушень в господарській діяльності, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, підвищення якісних показників фінансово-господарської діяльності, тощо. Тому дана тема є актуальною.

Згідно із законодавством України, інноваційною діяльністю у сфері господарювання є діяльність учасників господарських відносин, що здійснюється на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими термінами окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя (ст. 325 ГКУ).

В умовах ринкової економіки інновації мають сприяти інтенсивному розвитку економіки, забезпечувати прискорення впровадження у виробництво останніх досягнень науки і техніки, повніше задовольняти споживачів у різноманітній високоякісній продукції та послугах. Використання інновацій має істотний вплив на економічний розвиток країни в напрямі підвищення конкурентоспроможності економіки, її інвестиційної привабливості та забезпечення фінансової безпеки у світовій економічній системі.

Розвиток нових технічних і організаційно-технологічних рішень, вдосконалення основних принципів управління стосовно до специфіки вітчизняного ринку створюють умови для поновлення процесів відтворення на підприємствах і дають додатковий імпульс для економічного зростання.

Тому, для забезпечення інноваційного розвитку підприємств, який сприяв би конкурентоспроможній національній економіці та зростанню добробуту громадян, необхідно розробити нові реальні механізми державного регулювання та стимулювання інноваційної діяльності, спрямованої на реалізацію визначених державою оновлених пріоритетних напрямків інноваційної політики.

Література

1. Інновації як фактор випереджувального розвитку економіки // Персонал. – 2006. – № 6. – С. 16.
2. Бутенко П. Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні / П. Бутенко, В. Гусев // Економіка України. – 2009. – № 6. – С. 30-38.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальними на сьогодні є ринкові перетворення в Україні, що викликали об'єктивну необхідність подальшого розвитку теоретичних і методико-прикладних засад утворення і функціонування дієвих систем управління персоналом з урахуванням особливостей розвитку промислового виробництва, стану та динаміки ринку праці на Україні.

Проблемам менеджменту персоналу присвячено праці вітчизняних та зарубіжних вчених: Т.Ю. Базарова, А.П. Бовтрука, А.Я. Кібанова, А.М. Колот, А.І. Кочеткова, Є.В. Маслова, М.Х. мескона, Ф. Хедоури, В.О. Храмова, Ю.А. Ципкіна, В.И. Шкатулла, Г.В. Щокіна, та інших дослідників.

Підготовка компетентного персоналу, здатного до продуктивної роботи в ринкових умовах, його раціональне структурне і просторове розміщення, зміна культури управління підприємства, врешті-решт, залежить від ефективності функціонування служби управління персоналом і є запорукою досягнення успіху підприємством. Без мотивованих і кваліфікованих співробітників жодна організація не в змозі створити добре працюючі системи маркетингу, продажу, фінансів або бухгалтерського обліку [1, с. 52].

Управління персоналом, – це системний, планомірно організований вплив за допомогою взаємопов'язаних організаційно-економічних та соціальних заходів на процес формування, розподілу, перерозподілу робочої сили на рівні підприємства, на створення умов для використання трудових якостей працівника (робочої сили) в цілях забезпечення ефективного функціонування підприємства и всебічного розвитку зайнятих на ньому робітників [2, с. 38].

Цілями управління персоналом підприємства являються:

- підвищення конкурентоспроможності підприємства в ринкових умовах;
- підвищення ефективності виробництва та праці, а саме досягнення максимального прибутку;
- забезпечення високої соціальної ефективності функціонування колективу.

Ефективність управління персоналом та найбільш повна реалізація поставлених цілей у великій мірі залежать саме від принципів ,методів та засобів управління персоналом. Слід зауважити, що чим більшою є компанія та чим більше підрозділів і філіалів вона має тим більше значення має узгодження загальних принципів здійснення єдиного управління [3, с. 34].

Головними моментами в роботі з персоналом повинні бути:

- ресурсна орієнтація, тобто використання індивідуальних здібностей працівників у відповідності до стратегічних цілей організації (в першу чергу для оволодіння новими технологіями)
- інтеграція прагнень, потреб та запитів працівників з інтересами організації [4, с. 67].

Отже, управління персоналом – це сукупність цілеспрямованих дій керівного складу, організації і структурних підрозділів з керівництва підлеглими, спрямованих на досягнення поставлених загальних і специфічних цілей фірми.

Література

1. Альбом к бизнес-тренингу: Искусство управления персоналом. – К.: Центр экономического образования, 2010. – № 6, Т. 2. – С. 178-181.
2. Базаров Т.Ю. Управление персоналом / Т.Ю. Базаров. – К., 2010. – С. 34-38.
3. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підр. / А.М. Колот. – К.: КНЕУ, 2011. – С. 81-85.
4. Федулова Л. Тенденції розвитку менеджменту в ХХІ столітті / Л. Федулова // Персонал. – 2012. – № 12. – С. 50.
5. Храмов В.О. Основи управління персоналом: Навч.-метод. посіб. / В.О. Храмов, А.П. Бовтрук. – К.: МАУП, 2010. – С. 58-62.

¹Бабчинська О.І., ²Костельнюк Д.А.

*Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця
Кафедра менеджменту та адміністрування, ¹доцент, ²студентка групи ДФ-32д*

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Актуальним на сьогодні є питання управління менеджером знаннями як складової культури організації і запоруки успіху в бізнесі, адже чим далі, тим більше вся економічна система вибудовується на знання, які в ширшому розумінні стають центральним ресурсом економіки.

Суть загальносвітових тенденцій соціального розвитку полягає в тому, що індустріальне, економічне, передінформаційне суспільство рухається до нового — постіндустріального, постекономічного, інформаційного. У цьому новому типі цивілізації визначальною ланкою й головним багатством стають знання, які нічим не обмежені, доступні кожному і не зменшуються при їх використанні.

Метою дослідження є визначення ролі управління знаннями як складової ефективного менеджменту.

Якщо раніше в поняття "глобалізація" вкладалась відсутність кордонів спочатку для товарів, а потім матеріалів, сировини, комплектуючих, то нині це означає відсутність кордонів для інтелекту. Працівник, основним інструментом діяльності якого є знання, стає основним ресурсом економіки розвинених країн [2, с. 254].

Менеджери повинні постійно працювати над своїм самовдосконаленням, прагнути до оновлення знань, адже вони є прикладом для інших і розробляють стратегію організації. Звичайно, якщо менеджери розуміють роль знань для перспективної діяльності організації і самі працюють над своїм самовдосконаленням, то вони створюють умови для розвитку персоналу організації [3, с. 5].

У багатьох відомих компаніях (наприклад, "Нестле", "Тойота", "Ніссан") культура знань формується такими шляхами: по-перше, тут впроваджуються процеси поширення, використання, передачі знань; по-друге, розвиваються інформаційні технології; по-третє, створюються умови для підтримки талантів. Тут при прийманні спеціалістів на роботу враховуються не тільки їхні професійні знання, а й їхні здібності набувати нових знань. Відомо, що знання, які "вплетені" в організаційну структуру, перетворюються на потужний фактор конкурентоспроможності [4, с. 307].

Як бачимо, управління знаннями розглядається як один із ресурсів, що підвищує конкурентоспроможність організації. Розуміючи роль знань, деякі компанії навіть призначають виконавця нового типу — менеджера з управління знаннями [1, с. 264].

Вміння знаходити й утримувати талановитих працівників є найціннішою якістю гарного менеджера. Він повинен створювати такі умови, за яких людям було б не вигідно не ділитися своїми знаннями з іншими. Як відзначив П. Друкер, сьогодні справжнім менеджером може бути лише той, хто примушує знання працювати.

Отже, проведене дослідження дає змогу визначити, що управління знаннями є складовою ефективного менеджменту, яка полягає у самовдосконаленні. Таким чином, на сучасному етапі розвитку людства з огляду на те, що проблеми весь час змінюються, а отриманих знань стає недостатньо, перед менеджерами постає завдання не стільки давати працівникам якусь певну і конкретну суму знань, скільки навчати людей вчитися постійно.

Література

1. Іноземцев В.Л. За межами економічного суспільства / В.П. Іноземцев. – М.: "Наука", 2008. – 614 с.
2. Іноземцев В.Л. Сучасне індустріальне суспільство: природа, протиріччя і перспективи: Навч. посібник / В.Л. Іноземцев. – М.: "Логос", 2010. – 454 с.
3. Пахомов Ю.М. Шляхи та роздоріжжя сучасної цивілізації / Ю.М. Пахомов, С.В. Кримський, Ю.В. Павленко. – К., 2008.
4. Сенге П.М. П'ята дисципліна: мистецтво і практика самонавчаючоїсь організації / П.М. Сенге; Пер. з англ. – М.: "Олімп-Бізнес, 2008. – 408 с.

Байкова Е.А., Алиева М.С.

РВУЗ «Крымский инженерно-педагогический университет», г. Симферополь

Студентки 3 курса, группа МЭ-10

Научный руководитель: Османов К.М., канд. экон. наук, доцент

ДЕФИЦИТ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА И ЕГО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРИЧИНЫ В УКРАИНЕ

Бюджетный дефицит - превышение расходов бюджета над его доходами - это финансовое явление, с которым в те или иные периоды своей истории неизбежно сталкивались все государства мира. Бесспорно, бюджетный дефицит - нежелательное для государства явление: его финансирование на основе

денежной эмиссии гарантированно ведет к инфляции, с помощью не эмиссионных средств - к росту государственного долга. Тем не менее бюджетный дефицит нельзя однозначно относить к разряду чрезвычайных, катастрофических событий, так как различным может быть качество, природа дефицита. Он может быть связан с необходимостью осуществления крупных государственных вложений в развитие экономики, и тогда дефицит не является отражением кризисного течения общественных процессов, а скорее становится следствием стремления государства обеспечить прогрессивные сдвиги в структуре общественного воспроизводства.

Цель. Детальное рассмотрение теоретических аспектов проблемы бюджетного дефицита на основе анализа экономической ситуации в Украине

Проблема сокращения бюджетного дефицита весьма серьезна по ряду причин. Во-первых, объём необходимых государственных расходов велик. Эти обязательства накапливаются десятилетиями, многие из них не подлежат сокращению, снижение других, является непопулярной мерой и затрагивает интересы различных групп населения. Во-вторых, находить новые источники пополнения бюджета достаточно сложно. Рост налогов негативно сказывается на деловой активности в экономике, способствует криминализации экономики (уклонению от налогообложения, росту теневой экономики).

Бюджетный процесс представляет собой регламентированную законом деятельность органов власти по составлению, рассмотрению, утверждению и исполнению бюджетов.

Его составной частью является бюджетное регулирование, т.е. частичное перераспределение финансовых ресурсов между бюджетом разных уровней.

Составление и исполнение бюджета базируется на бюджетной классификации, в которой выделяются целевые направления государственной деятельности, вытекающие из основных функций государства.

В зависимости от влияния на процесс расширенного воспроизводства бюджетные расходы делятся на текущие (на обеспечение текущих потребностей) и капитальные (на инвестиционные нужды и прирост запасов). Бюджетная классификация является обеспечением адресного выделения финансовых ресурсов, с помощью которой решается проблема кому, сколько и на какие цели выделяются финансовые ресурсы из государственного бюджета. Бюджетная классификация должна обеспечивать возможность экономического анализа государственных расходов.

Согласно экономической классификации все затраты разграничиваются в соответствии с предметной (экономической) структурой бюджета, т.е. по направлениям расходования (на оплату труда государственных служащих, капитальные вложения в основные фонды, выплату субсидий предприятиям и населению и т.д.

Среди расходов государственного бюджета особое место занимают затраты по текущему обслуживанию государственного внутреннего и внешнего долга. Он возникает при использовании государственного кредита для покрытия бюджетного дефицита (его появление связано с превышением бюджетных расходов над доходами). Это значит, что государство становится заемщиком финансовых средств у населения, банков и предприятий или другого государства или у международных финансовых организаций. Формами

привлечения заемных средств для финансирования расходов бюджета могут быть выпуск и размещение государственных обязательств, и различные займы (Национального банка, коммерческих банков, внебюджетных фондов и т.д.).

В условиях перехода к рыночным отношениям формирование доходной части бюджета приобрело в основном налоговый характер. Налоговые доходы - это обязательные, безвозмездные, безвозвратные платежи в пользу бюджета.

Ведущее место среди налоговых доходов государственного бюджета (свыше 1/3) занимает налог на добавленную стоимость. Вместе с таможенными пошлинами и налогом на прибыль он превышает 2/3 налоговых доходов.

Регулирующие доходы позволяют региональным и местным органам власти иметь необходимые для выполнения их функций финансовые ресурсы, сбалансировать доходную и расходную часть бюджетов. Передаваемые средства вышестоящего бюджета, используемые на финансирование целевого мероприятия, называются субвенциями. Министерство финансов Украины как государственный орган исполнительной власти и его органы на местах обеспечивают управление финансами и разработку финансовой политики государства.

Обеспечивая исполнение государственного бюджета, Минфин осуществляет контроль за поступлением и целевым использованием средств, выделяемых из государственного бюджета предприятиям, учреждениям и организациям. По истечении года отчет об исполнении государственного бюджета и представляет их в Правительство.

Социально-экономическими причинами дефицита государственного бюджета, на наш взгляд, являются:

1. Рост государственных расходов в связи со структурной перестройкой экономики и необходимостью развития промышленности.

2. Сокращение доходов государственного бюджета в период экономического кризиса.

3. Чрезвычайные обстоятельства (массовые беспорядки, крупные катастрофы, стихийные бедствия).

4. Неэффективность финансовой системы государства.

5. Политический популизм, выражающийся в росте социальных программ, не обеспеченных финансовыми ресурсами.

6. Коррупция в государственном секторе.

7. Неэффективность налоговой политики, вызывающая увеличение теневого сектора экономики.

В конечном итоге важно отметить следующее: даже при том, что бюджетный дефицит и государственный долг - сами по себе не являются катастрофическими явлениями, их увеличение может вести к серьезным негативным последствиям не только экономического, но и чисто политического характера. Ведь доверие народа к бюджетной системе, к бюджетному устройству страны определяет доверие правительству, доверие проводимым реформам. Это доверие невозможно в условиях несбалансированного бюджета - главного финансового документа страны, в условиях растущего внутреннего и внешнего долга. И это должно, наконец, привлечь пристальное внимание правительства, и проявиться в конкретных результатах.

Литература

1. Тенденції української економіки. – 2003. – С. 54.
2. Сакс Джеффри. Макроэкономика, Глобальный подход. – М.: Дело, 2005. – С. 223.
3. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://referat.ru/document/4470>

Беспам'ятних О.Є.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економіки та підприємства, студентка*

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОСНОВНИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах об'єктивної дії ринкових механізмів інтенсифікація використання основних фондів і виробничих потужностей є визначальним фактором, який забезпечує виробництво споживацької вартості і відповідно виступає основою життєздатності підприємства в конкурентному середовищі.

Вирішення завдання підвищення ефективності використання основних фондів і потужностей підприємства означає збільшення кількості продукції, яка виробляється, підвищення її якості, зниження собівартості одиниці продукції і виробництва в цілому, зростання потенціалу. Удосконалення структури основних фондів, балансу виробничих потужностей призводять до зменшення витрат підприємства на їх екстенсивне нарощування при зміні обсягів і номенклатури продукції, яка виготовляється.

Дане питання розкривали у своїх працях такі вчені, як З.Н. Борисенко, В.О. Вишневський, В.Є. Козак.

Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства є такі:

- екстенсивний, до якого належить в основному збільшення часу роботи основних виробничих фондів.
- інтенсивний, до якого належить підвищення віддачі засобів праці на одиницю часу.

Однією з головних умов підвищення ефективності відтворювальних процесів є оптимальність термінів експлуатації основних фондів, і передусім активної їх частини, відповідно до первинного технологічного призначення. При цьому як скорочення, так і подовження терміну експлуатації по-різному впливають на ефективність відтворення та використання знарядь праці.

Ефективність використання основних фондів є однією із найбільш важливих дослідницьких ланок на підприємствах. Відтворення основних виробничих фондів розглядається, як процес безперервного їх поновлення.

На сьогодні в Україні склалася несприятлива ситуація щодо забезпеченості та ефективності використання основних фондів. Насамперед, це пов'язано з високим ступенем зношеності виробничих фондів, який в порівнянні з минулими роками збільшився, що обумовлює нагальну потребу у заміні та модернізації наявного парку засобів виробництва.

Для більш ефективного використання основних засобів підприємство може прийняти наступні заходи:

- введення в дію невстановленого обладнання, заміна і модернізація його;
- більш інтенсивне використання обладнання на підприємствах;
- впровадження заходів НТП;
- підвищення кваліфікації робочого персоналу тощо.

Отже, інтенсивний шлях використання основних фондів діючих підприємств включає технічне їх переозброєння, підвищення темпів відновлення основних фондів. Підвищення ефективності використання основних фондів у даний час, коли в Україні спостерігається значний занепад виробництва, має величезне значення. Підприємства, що мають у розпорядженні основні фонди, що дістались як спадщина від соціалістичної економіки, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, але і максимально ефективно використовувати те що є, особливо в існуючих умовах дефіциту фінансів і виробничих інвестицій.

¹Богацька Н.М., ²Костельнюк Д.А.

*Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця
Кафедра економіки підприємства та міжнародної економіки, ¹доцент, ²студентка гр. ДФ-32д*

АНАЛІЗ ТА ПЛАНУВАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність підприємства розпочинається з формування матеріально-технічно бази, а саме «основних фондів» чи «основних засобів», відсутність яких унеможливує функціонування та ведення поточної господарської діяльності підприємства. Саме обсяг акумульованих основних засобів (фондів) дає підстави судити про розмір підприємства, його можливості та перспективи розвитку.

Основними фондами називають засоби праці, що беруть участь у виробничому процесі більше 1 року (від дати введення в експлуатацію), зберігаючи при цьому свою натурально-речовинну форму, а їх вартість переноситься на вартість виготовленої продукції поступово, шляхом амортизаційних відрахувань.

Від якісного аналізу та чіткого планування основних фондів залежить:

- технічна озброєність персоналу;
- виробнича потужність підприємства;
- конкурентоспроможність підприємства;
- якість продукції підприємства.

Аналіз основних фондів підприємства включає аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на ефективне використання основних фондів та аналіз їх стану.

Аналіз зовнішніх факторів припускає дослідження впливу політичних, економічних, соціальних, технологічних (PEST) факторів на ефективність управління основними фондами роздрібного торговельного підприємства.

Аналіз внутрішніх факторів впливу на ефективність управління основними фондами ми пропонуємо розглядати через аналіз впливу на фондорентабельність таких факторів, як: прибуток від реалізації; товарооборот;

середньооблікова чисельність персоналу підприємства; фонд заробітної платні; витрати обігу; амортизація основних фондів; капітальні інвестиції (капітальні вкладення) на відтворення основних фондів; вартість активних основних фондів підприємства; вартість загальних основних фондів підприємства.

Складовими аналізу основних фондів підприємства є:

- оцінка забезпеченості підприємства основними фондами;
- аналіз складу та структури основних фондів;
- оцінка ступеня оновлення та вибуття основних фондів підприємства;
- визначення рівня фондівіддачі, її динаміки;
- вивчення впливу зміни розміру основних фондів і фондівіддачі на обсяг робіт;
- виявлення резервів підвищення фондівіддачі, поліпшення використання техніки.

Кінцевою метою аналізу використання основних фондів підприємства є можливість розширення обсягів випуску і реалізації без додаткового залучення ресурсів або визначення потреби у відновленні або розширенні виробничого потенціалу.

Для аналізу основних засобів використовують фінансову та статистичну звітність підприємства.

Під час проведення аналізу основних засобів необхідно враховувати наступні положення:

- витрати з придбання і експлуатації ОФ розподілені в часі, так як функціональна корисність основних засобів зберігається протягом декількох років;
- можуть виникнути втрати і збитки, що зменшують фінансові результати діяльності підприємства, так як момент фізичної заміни основних засобів не співпадає з моментом їх вартісного заміщення;
- ефективність використання основних засобів оцінюється відповідно до їх виду, належності, характеру участі у виробничому процесі, а також призначення.

Що стосується планування основних засобів, то варто зазначити, що необхідність планування виробничих фондів підприємства пояснюється їх значимістю в забезпеченні досягнення підприємством своїх стратегічних і тактичних цілей.

При плануванні основних виробничих фондів визначається їх оптимальна величина, склад та структура. Крім того плануються:

- шляхи підвищення інтенсивного та екстенсивного використання фондів;
- показники ефективності використання (фондовіддача, фондоміскість);
- заходи щодо капітального ремонту та модернізації;
- можливість введення в дію нових виробничих потужностей;
- режими роботи та ремонту обладнання й т.д.

Отже, проведене дослідження дає змогу визначити, що на сьогодні є актуальним питання раціонального використання основних фондів підприємства для забезпечення використання внутрішньогосподарських резервів та його розвитку в цілому.

Література

1. Аналіз господарської діяльності / За ред. Барабаш Н. – К.: КНЕУ, 2002. – 552с.
2. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник для спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. – Житомир: ЖІТІ, ПП «Рута», 2003. – 680 с.
3. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств / За ред. Шкарабана С.І., Сапачова М.І. – Тернопіль: ТАНГ, 1999. – 406 с.
4. Економічний аналіз: навчальний посібник / За редакцією академіка НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 424 с.
5. Івахненко В.М.. Курс економічного аналізу: Навчальний посібник / В.М. Івахненко. – К.: Знання-Прес, 2001. – 206 с.

Бойко В.И.

*Севастопольский национальный технический университет, г. Севастополь
Кафедра финансы и кредит, студент*

ОБОСНОВАННОСТЬ ВЕЛИЧИНЫ ПРОЖИТОЧНОГО МИНИМУМА В УКРАИНЕ

Правительство и государство несут ответственность за предоставление гражданам социальной защиты и обеспечения равного доступа к удовлетворению основных потребностей. На основе данных потребностей формируется прожиточный минимум, сумма необходимая для того, чтобы минимально обеспечить жизнь гражданина. Каждый год величина прожиточного минимума в Украине неуклонно растёт.

Целью статьи является изучение величины прожиточного минимума в Украине и обоснование его увеличения.

Прожиточный минимум - стоимостная величина, достаточного для обеспечения нормального функционирования организма человека, сохранения его здоровья, набора продуктов питания, а также минимального набора непродовольственных товаров и минимального набора услуг, необходимых для удовлетворения основных социальных и культурных потребностей личности.

Прожиточный минимум является важным показателем, поскольку с его помощью можно:

- определить общую оценку уровня жизни в Украине, что является основой для реализации социальной политики и разработки отдельных государственных социальных программ;
- установить размеры минимальной заработной платы и минимальной пенсии;
- определить размеры социальной помощи: помощи семьям с детьми, пособий по безработице, а также стипендий и других социальных выплат исходя из требований Конституции Украины и законов Украины;
- определить государственные социальные гарантии и стандарты обслуживания и обеспечения в отраслях здравоохранения, образования, социального обслуживания и других.

Величина прожиточного минимума должна включать в себя:

- Набор продуктов питания необходимого для того, чтобы воссоздать трудоспособность, сохранить работоспособность безработного, возобновить работоспособность лица, которое ее потеряло.

– Набор непродовольственных товаров, включающий в себя средства гигиены, медикаментозные средства, средства защиты организма человека от воздействия окружающей среды, а также средства для устройства быта.

– Набор услуг. К ним относятся: жилищно-коммунальные, транспортные, бытовые услуги, услуги связи, учреждений культуры, образования, здравоохранения и другие.

Величина прожиточного минимума в Украине в 2009 году составляла 701 грн., в 2010 – 875 грн., в 2011 – 934 грн. С 1.12.2012 значение достигнет 1096 грн. Однако положительная динамика не является свидетельством того, что жизнь улучшается и на прожиточный минимум действительно можно минимально удовлетворить потребности.

С 1 октября по 1 ноября 2010 года Национальный форум профсоюзов Украины провёл социальный эксперимент "Жизнь по прожиточному минимуму". Суть проекта заключалась в том, что пять человек из разных регионов Украины и разных социальных кругов добровольно жили в течение месяца на сумму, официально признанную как прожиточный минимум в Украине. 5 ноября на пресс-конференции в информационном агентстве "Униан" подводились итоги социального эксперимента. В обсуждении участвовали участники эксперимента:

– Сергей Чижов - профсоюзный активист из Запорожья. Прожиточный минимум закончился к 25-му дню эксперимента. Основные затраты пошли на питание, транспорт и налоги. Окончание эксперимента Сергей охарактеризовал так: «Как будто из тюрьмы вышел».

– Евгения Суярко - журналист из Сум. Закончила эксперимент к 27-му дню эксперимента.

– Иван Месяц - охранник из Вышгорода. Описывая впечатления от эксперимента, был категоричен: «Как в аду». По словам Ивана, эксперимент стал для него настоящим испытанием. Закончил эксперимент на 27-ом дне.

– Леонид Алпатов - студент из Луганска. Покинул эксперимент раньше всех - на девятый день, по причине болезни и расходования большей часть средств на лечение.

– Анна Покотило - учительница, Ивано-Франковская область. Единственный человек, который выстоял в эксперименте, однако слова из дневника говорят о том, что эта победа не принесла удовольствия: "Сьогодні останній день експерименту, отже, я – вижила. Але, скажу відверто — страшенно втомилася. Втомилася від постійних підрахунків, вигадувань, як зекономити і не витратити зайвого. Загалом зазначу, що радості життя не відчувала. Наче і живий ти, але як в омані якійсь, все навколо чуже, світ немилый стає..."

Почти все участники единогласны в том, что месяц был испытанием не только физическим, но и моральным: напряженность от постоянных поисков экономных решений, невозможность полноценно общаться с друзьями, родными, позволить себе праздник. Прочувствовав все «прелести» выживания, участники эксперимента особо подчеркивали тот факт, что многие в Украине живут так годами.

По независимым подсчетам профсоюзов, учитывая цены на товары и услуги в 2010 году, реальный прожиточный минимум был бы не менее 2356 грн. С учётом инфляции (в 2010 – 9,1%; в 2011 – 4,6%) прожиточный минимум к 2012 году должен вырасти на $2356 \cdot (0,091 + 0,046) = 322$ грн. и в итоге составить $2356 + 322 = 2678$ грн. Эта цифра действительно сможет обеспечить жизнь человека на минимальном уровне.

Таким образом, прожиточный минимум реально не способен обеспечить нормальное функционирование организма человека и предоставить минимальный набор социальных и духовных потребностей. Увеличение величины прожиточного минимума в Украине – лишь малая часть от того, что необходимо сделать и отображает не столько улучшение уровня жизни, сколько учёт индекса инфляции. В 2010 году Национальный форум профсоюзов в ходе проведения эксперимента назвали цифру близкую к прожиточному минимуму – 2356 грн., а с учётом инфляции на 2012 год величина прожиточного минимума должна составлять 2678 грн. Государству необходимо пересмотреть набор потребностей, входящий в прожиточный минимум и увеличить его значение: для реальной оценки уровня жизни в Украине, установления справедливых минимальных заработных плат, минимальных пенсий и предоставления достаточной социальной помощи.

Литература

1. О прожиточном минимуме: Закон Украины// Ведомости Верховной Рады. – 1999. – № 38. – Ст. 348.
2. Как выжить на прожиточный минимум: [Электронный ресурс]: (еженедельник взгляд) / Д. Зубенко. – № 45. – Режим доступа: http://www.gorod.cn.ua/news_21579.html

Бричок О.В.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економіки підприємства, студентка*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Перехід нашої країни до ринкової економіки є оздоровлення фінансового стану більшості підприємств багато в чому залежить від рівня й постановки фінансового планування, що визначає рух фінансових ресурсів та їх відповідність матеріальним ресурсам, забезпечує реальне використання економічних важелів, органічне поєднання товарно-грошових відносин і механізму менеджменту економікою підприємства.

На даний час на підприємствах малого і середнього бізнесу фінансові плани, як і планування взагалі не складаються. Підприємці вважають що це є зайве, але в умовах перехідного періоду, для виходу з кризи складання планів є не тільки раціональним але і необхідним для нормального функціонування господарюючого суб'єкта.

Фактори, які обмежують використання фінансового планування на підприємствах:

1. високий ступінь невизначеності на українському ринку, пов'язаний із глобальними змінами в усіх сферах суспільного життя;
2. незначна частка підприємств, які мають фінансові можливості для здійснення серйозних фінансових розробок;
3. відсутність ефективної нормативно-правової бази вітчизняного бізнесу.

На жаль, неможливість застосування фінансового планування на підприємствах зумовлюється не лише перерахованими вище факторами, а й звичайним небажанням керівників цих підприємств вдаватися до його методів та прийомів. Відмовляючись від застосування фінансового планування, керівники підприємств таким чином відмовляються й від ефективнішого розв'язання таких завдань, які є основними на підприємстві, а саме: забезпечення необхідними фінансовими ресурсами виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності; визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінка ступеня раціонального його використання; виявлення внутрігосподарських резервів збільшення прибутку за рахунок економного використання грошових засобів; встановлення раціональних фінансових відносин із бюджетом, банками та контрагентами; виконання інтересів акціонерів та інших інвесторів; контроль за фінансовим станом, платоспроможністю та кредитоспроможністю підприємства.

Досвід багатьох розвинутих компаній промислових країн показує, що за сучасного ринку, з його жорсткою конкуренцією, планування фінансово-господарської діяльності є найважливішою умовою їх виживання, економічного зростання та процвітання. Як виявляється на практиці, підприємства, на яких застосовуються методи фінансового планування, мають змогу ефективніше організувати свою виробничо-господарську та економічну діяльність, адже фінансове планування це реальна економія грошей і часу.

Аналіз причин недостатньої ефективності функціонування цілого ряду підприємств дозволив виявити основні проблеми та сформулювати такі принципи постановки системи планування: процес зміни системи планування повинен встигати за процесами злиття, поглинання, відповідними змінами в структурах, системах управління підприємств і холдингів; планування повинно здійснюватися «зверху вниз» за принципом «дерева цілей» тобто системно, тоді плани будуть комплексними і самодостатніми; повинно здійснюватися сценарне планування з урахуванням змін зовнішнього середовища, зовнішніх і внутрішніх ризиків; потрібно планувати захисні дії та контрдейства для компенсації реальних загроз конкурентів, їх лобістських дій і т.д.; слід оптимізувати плани та виробничі програми з урахуванням стратегічних інтересів власника, за економічним та інвестиційним критеріями; система планування повинна бути прив'язана до наявної на підприємстві системі центрів відповідальності, повноважень, системі контролінгу, інакше реалізація навіть найкращих планів буде неефективною; обов'язкова вимога - система планування повинна включати в себе систему мотивації для топ-менеджерів, «ключових» керівників і спеціалістів.

Отже, шляхами вдосконалення фінансового планування на підприємстві має стати: використання при фінансовому плануванні достатньої інформаційної бази, яка б відповідала вимогам менеджера як за кількістю так і за якістю.;

наукова обґрунтованість фінансового планування; самостійність підприємств у фінансовому плануванні, яка дасть змогу при розробці фінансового плану гнучко реагувати на зміни зовнішніх та внутрішніх умов виробництва та збуту; політика цін; витрати на планування повинні раціонально співвідноситися з отриманими результатами; розроблена система планів повинна допускати можливість коригування при зміні зовнішніх умов стану підприємства.

Література

1. Басовский Л.С. Прогнозування та планування в умовах ринку навчальний посібник / Л.С. Басовский. – М.: ИНФРА-М, 2007.
2. Горемикін В.А. Планування на підприємстві: підручник для вузів з економічних спеціальностей / В.А. Горемикін. – М.: Академічний Проект: Трікста, 2010.

Венгер Є.І.

*Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, м. Чернівці
Кафедра маркетингу, асистент*

ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН У ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ОРГАНІЗАЦІ РЕГІОНУ

На зламі ХХ і ХХІ ст. активізувалися фактори трансформації територіальної організації господарства регіону, серед яких виняткового значення набули такі як інвестування, впровадження інновацій та інформаційних технологій. Особливо важливим є те, що інвестування впливає на зміну територіальної структури економіки того чи іншого регіону через розподіл капіталовкладень між сферами господарювання, а також зумовлює трансформацію сфери управління. Але, власне вплив інвестування на зміну територіальної організації регіону в умовах ринкової економіки України є чи не найменш дослідженим питанням у наш час.

У ринкових умовах інвестування відіграє роль потужного каталізатора конкурентних переваг, оскільки створюються більші можливості для інновацій, освоєння ефективних технологій, у т.ч. інформаційних, впровадження технологічних ноу-хау, а це у свою чергу забезпечує значні переваги на ринку. В українських умовах, стосовно суб'єктів господарювання, власне такий шлях розвитку, апробований світовою громадськістю, вважається безальтернативним. Законодавчим підґрунтям інноваційної діяльності в Україні слугує закон України “Про інноваційну діяльність”, а також більше 100 законів та нормативних актів.

Крім того, взято до уваги те, що довгострокові капіталовкладення (інвестиції в основний капітал, житлове будівництво) доволі мінливий процес, на перебіг якого безпосередній вплив мають термін використання інвестицій; нерегулярність нововведень; мінливість сподівань. Обсяги інвестицій, значною мірою, залежать від типу інвестиційного процесу, прийнятого у конкретній країні. В умовах сучасної кризи відбуваються такі деформації в процесах інвестування регіональних економік, які можуть зумовлювати трансформацію (необоротні зміни) у територіальній організації господарства того чи іншого регіону. Підтвердімо висловлене на основі аналізу регіональних показників по

Чернівецькі області. Найменша за площею й кількістю населення область має виражену специфіку, виражену насамперед у галузевих диспропорціях.

Мають місце стійкі тенденції позитивних змін галузевої фінансової діяльності (рис. 1): з 2000-го року позитивні результати демонструє фінансова діяльність (49% у 2009 р.; 56% у 2011 р.), зростає рентабельність операційної діяльності сільського господарства (10% у 2009 р.; 15% у 2011 р.), будівництва (3% у 2009 р.; 5% у 2011 р.). Негативні показники фінансової діяльності у динаміці стабільно демонструють готелі й ресторани.

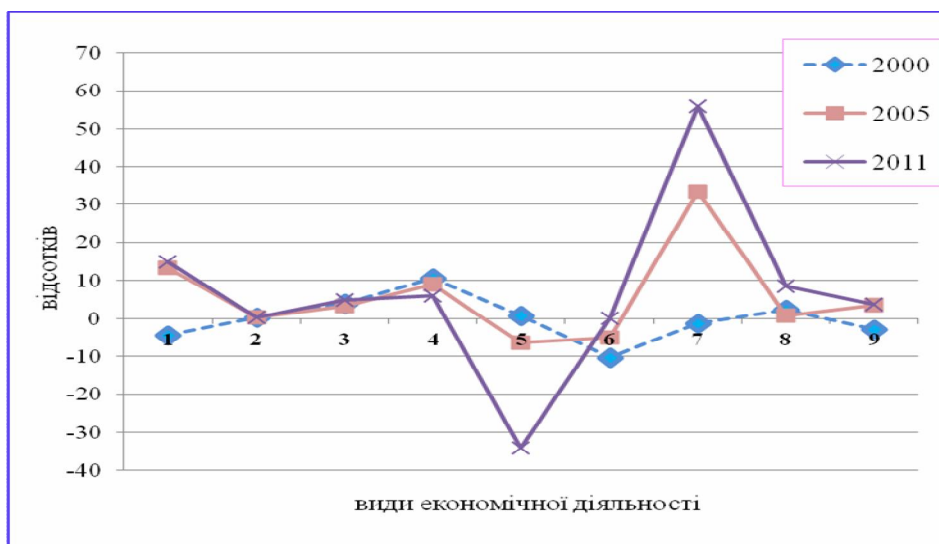


Рис. 1. Рентабельність операційної діяльності за видами економічної діяльності у Чернівецькій області¹

1 – сільське господарство, мисливство, лісове господарство; 2 – промисловість; 3 – будівництво; 4 – торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; 5 – діяльність готелів та ресторанів; 6 – діяльність транспорту та зв'язку; 7 – фінансова діяльність; 8 – операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; 9 – надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культури та спорту

З огляду на сказане вище, мають бути встановлені пріоритети в галузевій структурі інвестицій, завдяки яким можна впливати на територіальну організацію господарства регіону у бажаному напрямку. Важливим напрямком є функція регіонального інвестування, яке повинно стати каталізатором зростання приватних інвестицій. Капіталовкладення місцевої влади мають слугувати інвестиційній привабливості регіону та стимулювати приватні інвестиції, насамперед з боку місцевих фізичних та юридичних осіб. Державні інвестиції мають надходити у галузі виробничої інфраструктури, на підготовку робочої сили потрібної ринку кваліфікації, на об'єкти з більшою соціальною, ніж економічною віддачею, на об'єкти з тривалим терміном окупності тощо.

Література

1. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернівецькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>

¹ Побудовано автором за даними [1]

КРИЗОВІ ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність теми. Організація як відкрита система постійно функціонує у динамічному середовищі, тому вчасна реакція на зміни є основою принципу гнучкості підприємства. Як відомо, кожен суб'єкт господарювання незалежно від форм власності, галузі та масштабів діяльності проходить певні стадії свого розвитку. Кожна зі стадій життєвого циклу має свої характерні особливості і вимагає врахування кризових факторів впливу на діяльності підприємства залежно від ситуації, що склалася на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сутності життєвого циклу підприємства та особливості стадій, які воно проходить, досліджували багато науковців, серед них Б.З. Мільнер, О.Ю. Фірстова та С.В. Корягіна. Узагальнення теоретичних засад та практичний досвід у сфері циклічного розвитку підприємств, уточнення стадій життєвого циклу підприємства та удосконалення їх класифікації відобразились у роботах С. Хенкса, С. Ватсона, Є. Янсена та Г. Чандлера, Дж.Ферейра, Д. Лестера.

Мета дослідження. Метою дослідження є оцінка підприємства на різних стадіях життєвого циклу та узагальнення факторів, що впливають на нього під час кризи.

Виклад основного матеріалу. Організації зароджуються, розвиваються, досягають успіхів, слабшають і, зрештою, припиняють своє існування. Деякі з них існують нескінченно довго, проте жодне із них не існує у незмінному вигляді. Нові організації формуються щодня. У той же час щодня сотні організацій ліквідуються назавжди. Ті, що вміють адаптуватися процвітають, а ті, що низьку реакцію до змін – зникають.

У праці О.Ю. Фірстової життєвий цикл підприємства трактується як окреслений у часі період діяльності підприємства, протягом якого воно проходить певні етапи розвитку [5, с. 73]. І.А. Бланк визначає життєвий цикл підприємства як загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі (з новим складом власників і менеджерів, з принципово новою продукцією, технологією тощо) [1, с. 674]. Натомість, Б.З. Мільнер трактує життєвий цикл організації як передбачувані зміни з визначеною протягом часу послідовністю станів. На відміну від багатьох інших дослідників життєвого циклу підприємств, С.В. Корягіна не ототожнює поняття життєвого циклу підприємства з поняттям загальної тривалості життя підприємства, а розглядає життєвий цикл підприємства як сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності і напрями діяльності можуть принципово змінюватися [3, с. 6].

Отже, життєвий цикл підприємства – це сукупність стадій, які проходить підприємство за період свого існування. Кожна стадія має своє призначення і спричиняє певний вплив на результативність діяльності підприємства. Тому, у забезпеченні загальної економічної ефективності існування підприємства

суттєву роль відіграє можливість управління тривалістю кожної зі стадій життєвого циклу.

Статистика американських і європейських ринків свідчить, що зі 100% новостворених компаній лише 20% продовжують своє існування після 3 років роботи. При чому з цих 20% після 6–8 років існування залишається знову лише 20%. Якщо підрахувати загальний результат, то тільки 4–5% компаній існують більше 9–10 років. Ця закономірність працює в усіх країнах, на всіх типах ринків.

Цікава та найбільш поширена концепція життєвого циклу організації належить американському вченому Ісааку Адізесу. В її основі покладено виокремлення життєвих фаз як співвідношення двох параметрів: гнучкість – здатність організації швидко пристосовуватись до внутрішніх та зовнішніх змін, та контрольованість – жорсткість механізмів координації та контролю. Згідно з цим підходом життєвий цикл організації складається з таких стадій:

- виходжування;
- дитинство;
- стадія швидкого зростання;
- юність;
- розквіт;
- стабільність;
- аристократизм;
- рання бюрократизація;
- бюрократизація;
- смерть [4, с. 171].

На стадії виходжування, підприємство ще не існує як суб'єкт господарювання, але вже створена концепція та бізнес-ідея засновників. Основним завданням є правильне визначення вектору майбутньої діяльності, що спрямовується на попит потенційних споживачів та ринкові тенденції. Важливим на даній стадії є те, що підприємець готовий взяти на себе ризик нової підприємницької діяльності та в змозі залучити фінансову підтримку для її здійснення;

На стадії дитинства підприємство має гнучку, але нечітку структуру, та невеликий бюджет. Субординація та ієрархія є слабкими. Існує великий ризик припинення його діяльності, тому що воно, як правило, є неприбутковим або малоприбутковим. Вирішенням цієї проблеми є стабілізація грошових надходжень та продовження розбудови організаційної структури, створення структурних підрозділів для прогнозування грошових надходжень та мінімізації витрат.

Давай-давай («go-go») або стадія швидкого зростання характеризується тим, що підприємству вже притаманна формалізована організаційна структура, проте немає чіткого розмежування повноважень, характерним є поєднання та дублювання виконання певних функцій, відсутнє делегування повноважень. На даній стадії підприємство освоює ринок, збільшує обсяг короткострокового прибутку, але керівники не в змозі передбачити кризові фактори зовнішнього середовища. Головна умова запобігання та ліквідації кризових загроз – створення професійної адміністративної системи, запровадження системи планування та делегування обов'язків.

Юність є переломним моментом у розвитку підприємства. Керівництво вже не в змозі самотійно управляти складною організаційною структурою,

тому актуальним стає децентралізація управління та розвиток системи делегування повноважень. Постає необхідність у залученні додаткових кадрових ресурсів, впровадження організаційних процедур, систем прогнозування та планування діяльності з врахуванням кризових факторів впливу.

На стадії розквіту досягається оптимальне співвідношення параметрів «гнучкість» та «контрольованість». Підприємство орієнтовано на результати та довгострокову стратегію розвитку. Зростають обсяги виробництва та прибуток. Організація добре взаємодіє з клієнтами, постачальниками та суспільством. Сформованою є організаційна структура та система посадових повноважень.

На стадії стабільності з'являються перші ознаки старіння організації. Вона займає певну ринкову нішу, але втрачає темпи розвитку. Знижується інтерес до запровадження інновацій. Даній фазі життєвого циклу притаманний двоякий характер: з одного боку, підприємство має стійкі показники діяльності, а з іншого – є непередбачуваним у майбутньому. Вирішенням цього є: заохочення інноваційності, ініціативи, підвищення гнучкості підприємства до змін.

Стадія аристократизму показує, що підприємство має достатню кількість фінансових ресурсів, але значна їх кількість витрачається на підтримку життєздатності складної організаційної структури, збереження системи контролю. Зростання грошових надходжень здійснюється за рахунок підвищення цін на продукцію, як наслідок, підприємство стає менш активним у плані довгострокових перспектив.

На етапі ранньої бюрократизації перед підприємством постає проблема самозбереження. Зростає кількість конфліктів всередині суб'єкту господарювання. Вирішенням цих проблем на даній стадії є те, що структура, координація, стабільність і контроль повинні мати таке ж значення, як і інновації, вдосконалення всіх частин підприємства та децентралізація

Бюрократизація – організація втрачає орієнтацію «на результат», послаблюються інформаційні потоки між підсистемами організації. Підприємство починає працювати збитково, що спричиняє поступову втрату його ресурсів господарювання. Постає необхідність негайного оперативного управління, проведення оптимізаційних заходів жорсткого характеру.

На стадії «смерть» – показники діяльності підприємства мають незадовільне значення, це свідчить про настання кризи на підприємстві, але треба зазначити, що в даному випадку вона є невід'ємною частиною життєвого циклу будь-якого суб'єкту господарювання. Основним завданням, що стоїть перед керівниками, є відродження організації за рахунок оновлення стратегічного потенціалу, впровадження найсучасніших досягнень науково-технічного прогресу.

Виходячи з вищесказаного, кризові фактори впливу на життєвий цикл підприємства, можна поділити на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів можна віднести: дефіцит оборотного капіталу; низький рівень організації виробництва; неефективний менеджмент; неузгоджена робота підрозділів; низька кваліфікація персоналу. Також достатньо важливими проблемними факторами у внутрішньому середовищі підприємства є: перевищення витрат над доходами; неефективна реклама; прорахунки у ціновій та збутовій політиці; недостатня увага до інноваційної політики. До зовнішніх чинників належать: коливання ринкової кон'юнктури; зміни в законодавстві;

нестабільна податкова політика; поява сильніших конкурентів; розвиток науки і техніки; екологічна ситуація тощо [2, с. 55].

За даними моніторингу, у 2011 році започаткували свою діяльність 6811 новостворених суб'єктів господарювання із яких 1074 юридичних осіб та 5737 фізичних осіб-підприємців. Одночасно припинили господарську діяльність 9467 суб'єктів господарювання із яких 657 – юридичні особи, 8810– фізичні особи-підприємці. Ці дані свідчать про те, що керівники підприємств не враховують стадію життєвого циклу власного підприємства та кризові загрози на кожній з цих стадій, а тому не в змозі запобігти або ліквідувати кризові фактори впливу сучасного нестабільного ринкового середовища.

Отже, для уникнення або послаблення кризових ризиків можна запропонувати такі заходи: залучення нових інвесторів, партнерів; ефективне використання наявних ресурсів; впровадження нових технологій; врахування економічної та політичної ситуацій в суспільстві, правових чинників, активності конкурентів та рівня доходів населення.

Висновки. Таким чином, будь-якому підприємству притаманний перехід від однієї стадії життєвого циклу до іншої. Чітке визначення фази циклу, на якій зараз перебуває підприємство дає масу корисної інформації з точки зору забезпечення його стабільної та ефективної діяльності. Також, знання фази життєвого циклу може і надати підприємству інформацію про його типові ризики та методи боротьби з ними.

Література

1. Бланк І.А. Управління активами / І.А. Бланк. – К.: Ніка-Центр, 2000. – 720 с.
2. Гудзь О.І. Аналізування сучасних підходів до сутності і структури життєвого циклу підприємства / О.І. Гудзь // 61-ша студентська наук.-техн. конф.: Зб. тез доповідей. – Львів: Вид-во НУ «Львівська Політехніка», 2011. – С. 52-57.
3. Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук. – Львів: Вид-во НУ «Львівська Політехніка», 2004. – 21 с.
4. Портер М. Стратегія конкуренції / М. Портер; [пер. з англ.]. – К.: Основи, 1998. – С. 390.
5. Фірстова О.Ю. Управління підприємством на основі його життєвого циклу / О.Ю. Фірстова // 61-ша студентська наук.-техн. конф.: Зб. тез доповідей. – Львів: Вид-во НУ «Львівська Політехніка», 2004. – С. 73-75.

¹Волянська-Савчук Л.В.; ²Арутюнян А.А.

*Хмельницький національний університет, м. Хмельницький
Кафедра управління персоналом і економіки праці, ¹старший викладач, ²студент*

УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ В УМОВАХ КРИЗИ

Ключові слова: потенціал підприємства, антикризове управління підприємствами, стабілізація діяльності підприємства, структурні зміни на підприємстві.

Актуальність теми. В даний час трудовий потенціал є визначальним в ефективності господарювання і конкурентної переваги на ринку для підприємства. При цьому аналіз поточного рівня використання трудового потенціалу відображає недостатньо повне залучення даного ресурсу до

відтворювального процесу. Аналіз способів управління трудовим потенціалом підприємству істотно збільшити ефективність праці.

Трудовий потенціал вже багато років є об'єктом дослідження багатьох вітчизняних і закордонних вчених, які формують власні концепції його управління, зокрема в комплексі антикризового управління підприємством. У наукових працях вітчизняних вчених: І. Маслова, Л. Лігоненко, В. Гагарського, І. Бланка розглянуто проблеми управління персоналом, але недостатньо досліджено особливості управління в умовах кризи. Існує необхідність детального аналізу питань оптимізації чисельності персоналу, специфіки його скорочення для зменшення витрат бізнесу [4].

Мета: вивчення та аналіз основних теоретичних положень управління трудовим потенціалом підприємства вітчизняних та зарубіжних авторів.

Постановка завдання. Основні завдання дослідження:

Для здійснення цієї мети були вирішені наступні завдання:

1. Виявлення чинників, що визначають трудовий потенціал окремого працівника і підприємства.
2. Аналіз критеріїв і методології оцінки трудового потенціалу.
3. Аналіз методів управління трудовим потенціалом підприємства: оптимізації організаційної структури і взаємодії працівників.
4. Аналіз основних підходів щодо оцінки трудового потенціалу та робітників підприємства.

Виклад основного матеріалу. Управління трудовим потенціалом – це система взаємозалежних заходів, що забезпечують направляючий, координуючий і стимулюючий вплив менеджменту на працівників, і орієнтованих на інтенсивні фактори використання робочої сили. Управління трудовим потенціалом підприємства покликане забезпечити раціональну зайнятість працівників і ефективне використання їхніх можливостей, шляхом регулювання бажаних змін трудового потенціалу відповідно до потреб підприємства, здійснення планомірного формування структури робочих місць і організації підготовки кадрів, виходячи з науково обґрунтованих співвідношень між організаційно-технічною структурою виробничого потенціалу і структурою трудового потенціалу.

З методологічної точки зору виділяють два підходи до управління трудовим потенціалом. Перший наголошує на рівновазі системи, коли джерело розвитку виявляється поза системою, а сам трудовий потенціал розглядається як незмінний. Другий підхід передбачає одночасну наявність в системі та поза нею різноякісних елементів, співіснування і боротьба між якими є основою динамізму трудового потенціалу [2].

Концепція антикризового управління включає розробку антикризової кадрової політики, принципів антикризового управління персоналом, а також планів управління кризовими ситуаціями. В рамках антикризового управління персоналом необхідно здійснювати діагностику й аналіз системи управління персоналом для того, щоб виявити та систематизувати сукупність недоліків управління відносно головних цілей діяльності організації та розробку пропозицій щодо удосконалення існуючої структури управління [1].

Найбільш небажаний тип антикризової кадрової політики – це пасивна кадрова політика. Тут відсутня чітка програма HR – менеджменту. В результаті – відсутність принципів оцінки продуктивності роботи персоналу і необхідність

витрат додаткових зусиль на ліквідацію небажаних наслідків некваліфікованої діяльності.

Реактивна кадрова політика характерна тим, що керівництво досить добре знає не тільки про кадрові проблеми, але і контролює процес появи і зростання симптомів розвитку кризових ситуацій.

На крок вперед подій іде превентивна кадрова політика. На відміну від попередніх типів, володіє не тільки засобами діагностики, але і прогнозом розвитку кадрової ситуації, що дозволяє вчасно прийняти необхідні засоби по впливу на неї.

Найбільш продуктивним типом кадрової політики в кризових ситуаціях можна рахувати активну (раціональну) кадрову політику. В ідеалі така політика є частиною цілісного плану реорганізації, включаючи в себе декілька варіантів її реалізації, в основні якої лежать наступні методи роботи з кадрами в умовах антикризового управління:

- адаптивні зміни – це практика компромісів, угод, переміщень в керівному складі;
- примусові організаційні зміни – спираються на силові рішення конфліктних питань
- управління спротивом – базується на вмілому використанні умов виникнення кризи для мобілізації персоналу на його подолання і отримання керівництвом підтримки персоналу;
- кризовий – завчасне попередження персоналу про неминучість кризи і обіцянка успішного її подолання, дозволить досить легко подолати спротив персоналу введенню запропонованих антикризових заходів [3, 4].

Література

1. Кирич Н.О. Ефективне використання трудових ресурсів як фактор стабілізації функціонування підприємств / Н.О. Кирич // Україна: аспекти праці. – 2010. – №3. – С.39-42.
2. Одегов Ю.Г. Трудовой потенциал предприятия: пути эффективного использования / Ю.Г. Одегов, В.Б. Бычин, К.Л. Андреев. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1991. –Часть 1. – 176 с.
3. Сардак О.В. Специфіка кадрових заходів в процесі управління кризою на підприємствах / О.В. Сардак //Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2. Т. 3. – С. 121-125.
4. Стец І.І. Проблеми управління персоналом в умовах кризи / І.І. Стец, І.В. Стец // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – Вип. 14-15. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – С. 269-277.

УДК: 658.152.012.7

¹Гордополова Н.В., канд. екон. наук, доцент; ²Терещук Д.

Вінницький інститут економіки ТНЕУ, м. Вінниця

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, ¹зав. кафедри, ²студентка гр. ОПвнм-51

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК ЕЛЕМЕНТ КОНТРОЛЮ ЗА РАЦІОНАЛЬНИМ ВИКОРИСТАННЯМ АКТИВІВ

В умовах ринкового господарювання в Україні ефективно управління активами підприємства значною мірою впливає на його конкурентоспроможність. Керівництво вітчизняних підприємств зацікавлено в раціональній структурі та ефективному використанні активів для отримання

найбільшого економічного ефекту. Покращання ефективності використання активів сприяє підвищенню рентабельності підприємства, а її погіршення створює тяжкий фінансовий стан, тому на підприємствах необхідно організувати систематичний контроль за використанням активів.

У сучасних умовах суб'єктам господарювання необхідно підвищувати ефективність використання кожної одиниці активів, що перебувають у їх власності. Виникає необхідність розробки і впровадження таких підходів до контролю активами, які б могли забезпечити конкурентоспроможність, інвестиційну привабливість та фінансову стійкість підприємства. Основною проблемою, що виникає під час вирішення цього питання є недостатня теоретико-методична база, що характеризується одноманітністю підходів науковців та акцентуванням уваги лише на окремих аспектах проблеми.

На нашу думку, найбільшу увагу слід приділити такому елементу контролю, як фінансовий контролінг, який є економічною системою, яка пов'язана із прогнозуванням, аналізом, контролем на підприємстві. Проблема організації фінансового контролінгу є актуальною, оскільки досконало і ефективно функціонувати на ринку без нього не може жодне підприємство. Сучасний стан економіки в країні та світі засвідчує, що вивчення проблеми запровадження системи фінансового контролінгу є практичною потребою.

Вивченням поняття активів та контролю за їх раціональним використанням займалися такі науковці як: М.С. Пушкар [1], Терещенко О.О [2], Бланк І.О. [3]. Окремими аспектами, пов'язаними із проблемами управління активами, присвячені роботи таких українських науковців як Михайлова Т.П., Рудик Н.М., Чебанова Н.В. та ін.

Слід зауважити, що в більшості досліджень увага акцентується на ефективності управління окремими складовими активів підприємства, а ефективність господарювання визначається структурою усього майна підприємства, управління, яким має відбуватись в комплексі усіх його елементів. Дослідження показали, що недостатньо висвітленим залишається питання раціонального використання активів.

Актуальним залишається розробка ефективної системи фінансового контролю за раціональним використанням активів підприємства. Для здійснення ефективного контролю за використанням активів перш за все доцільно дослідити економічну сутність цієї категорії.

Згідно із Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [4].

Фінансовий контролінг – це мистецтво управління (система управління), спрямоване на визначення майбутнього фінансового достатку підприємства і шляхів досягнення його. Завданням фінансового контролінгу є організація управління фінансовими процесами на такому рівні, щоб унеможливити помилки, відхилення і прорахунки як в поточній діяльності, так і на перспективу.

На підприємстві необхідно створити таку систему управління, яка б здійснювала контроль не за окремими складовими активів, а за їх елементами в

комплексі. Комплексний контроль за використанням активів підприємства допомагає передбачити всі можливі несприятливі економічні ситуації та уникнути їх.

Фінансовий контролінг зорієнтований на спостереження реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів; вимірювання рівня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених; розроблення оперативних управлінських рішень щодо нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених завдань і показників; коригування, за потреби, певних завдань і показників фінансового розвитку у зв'язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарських операцій підприємства.

Отже, фінансовий контролінг – це один із найважливіших елементів контролінгу в цілому, якому необхідно приділяти значну увагу, а особливо – контролінгу за раціональним використанням активів, так як цей показник значною мірою впливає на досягнення підприємством конкурентоспроможності та сприятиме збільшенню прибутків.

Література

1. Пушкар М.С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Монографія / М.С. Пушкар, Р.М. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 370 с.
2. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 554 с.
3. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника-центр, Эльга, 2003. – 448 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» від 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.

УДК 657.421.1.7

Гордолов В.Ю., канд. екон. наук, доцент

Київський торговельно-економічний університет, м. Київ

Кафедра фінансового аналізу і контролю, доцент

Мазур В.

Вінницький інститут економіки ТНЕУ, м. Вінниця

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, студентка гр. ОПвнм-51

СИСТЕМА КОНТРОЛІНГУ ЯК ЧИННИК СТАБІЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Сучасні ринкові умови господарювання при зростаючому впливі факторів зовнішнього середовища та посиленні позицій конкурентів на ринку вимагають удосконалення процесу управління підприємством.

Виступаючи як система інформації, контролінг сприяє забезпеченню тривалого існування підприємства, спрямований на майбутнє, на запобігання кризовому стану. Використання контролінгу як ефективного інструменту вдосконалення та інтеграції системи обліку, планування та прийняття рішень забезпечує керівників необхідною управлінською інформацією. Об'єктивна

повнота і високий ступінь деталізації інформації в поєднанні з автоматизацією її збору і подальшою комп'ютерною обробкою надають можливість гнучкого управління підприємством. Слід зазначити, що методологія і практика контролінгу в сучасному управлінні застосовуються в різних варіантах. З одного боку, це пояснюється специфікою підприємства та його корпоративною культурою, а з іншого – відкритістю цієї предметної сфери для наукового осмислення [1]. Вітчизняні фахівці запозичують зарубіжний досвід і досить широко впроваджують концепцію контролінгу на українських підприємствах. Однак спостерігається невисокий рівень опрацювання організаційних, методичних і технічних рішень для широкого застосування контролінгу у вітчизняній практиці управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Великий внесок у розвиток теоретичних та практичних питань контролінгу зробили вчені-економісти: Ф. Бутинець, Й. Вебер, С. Голов, А. Дайле, Н. Данілочкіна, Д. Джексон, Р. Ентоні, О. Кармінський, Е. Майер, В. Мурашко, С. Петренко, М. Пушкар, Є. Романів, Т. Райхман, В. Савчук, К. Серфлінг, М. Стефаненко, І.М. Станьковська, О. Терещенко, П. Хорват, І. Цигилик, Ю. Яковлев та інші [2, 3].

Мета публікації: дослідити роль, місце та значення контролінгу як гаранта стабільності функціонування підприємств.

Основні результати дослідження. Ринкова економіка господарювання передбачає, що витрати і результати діяльності підприємств повинні цілком і повністю визначатися ступенем ефективності управління, обсягом і якістю роботи кожного підрозділу і кожного члена трудового колективу. Для об'єктивного оцінювання цих параметрів необхідно внести зміни в існуючу систему планування, нормування, обліку та звітності, спрямувати її в першу чергу на задоволення потреб внутрішньо-фірмового управління. Контролінг займає гідне місце в цій системі управління підприємством.

Він виступає відособленою системою, економічна сутність якої полягає в динамічному процесі перетворення та інтеграції існуючих методів обліку, аналізу, планування, контролю і координації в єдину систему отримання, оброблення інформації для прийняття на її основі управлінських рішень, а точніше – в систему управління підприємством, орієнтовану на досягнення всіх завдань, що постають перед підприємством.

Сама система управління підприємством включає контролінгові дії, спрямовані на те, щоб гарантувати виконання поставлених завдань. Для здійснення ефективних прогнозів необхідним є контроль за фінансово-економічними показниками на підприємстві. Контролінг – це система управління досягненням кінцевих цілей підприємства. Той, хто вперше чує слово “контролінг”, зазвичай пов'язує його з поняттям контролю. Проте це поняття протилежне йому. Контроль спрямований у минуле, на виявлення помилок, відхилень, прорахунків і проблем. Контролінг – це управління майбутнім для забезпечення тривалого безкризового функціонування підприємства і його структурних підрозділів. Служби контролінгу прагнуть так управляти процесами поточного аналізу і регулювання планових і фактичних показників, щоб по можливості виключити помилки, відхилення і прорахунки як сьогодні, так і в майбутньому.

Упровадження системи контролінгу на сучасних підприємствах зумовлено різними причинами:

- зміною технологій, диференціацією, диверсифікацією, інтернаціоналізацією компаній;
- збільшенням кількості змінних, на основі яких приймаються рішення;
- ускладненням середовища, в якому функціонує підприємство;
- ускладненням обсягу та предметного змісту інформації, необхідної для управління;
- ускладненням комунікацій та циклу прийняття рішень, що вимагає високої компетенції кадрів у галузі організації та системотехніки.

В Україні початкові спроби розбудови систем контролінгу є наслідком поступової переорієнтації менеджменту на нові підходи до управління. І це є важливим кроком для національних підприємств, оскільки застосування ефективних інструментів управління дає можливість якнайкраще адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища та гарантувати певний рівень стабільності в довгостроковому періоді.

Можна стверджувати, що на підприємстві контролінг постає як відособлена, автоматизована, інформаційна система, яка здійснює: управлінський облік, аналіз, планування, контроль, координацію, коригування економіки підприємства. Ця система спрямована на своєчасне інформування вищого керівництва про стан економіки підприємства, про будь-які відхилення в ній, з переліком певних пропозицій щодо їх усунення.

Отже, саме практичне значення контролінгу полягає в координації управлінської діяльності з досягнення цілей, інформаційної та консультативної підтримки прийняття управлінських рішень, створення та забезпечення функціонування загальної інформаційної системи [2, 3].

Таким чином контролінг покликаний контролювати стан економіки підприємства, здійснювати контроль за рівновагою “прибуток/витрати”. Завдяки впровадженню контролінгу в “життя” сучасного підприємства багато господарюючих суб’єктів сьогодні зменшують чи намагаються зменшити свої витрати на виробництво і, як правило, в результаті цього закріплюють позиції у своєму сегменті ринку, а інколи, і розширюють продаж продукції. Але головним чином у практичній діяльності, наприклад, на підприємствах Німеччини, контролінг реалізує себе як апарат управління витратами. Проте він стосується не тільки управління витратами, а й інших сфер управління підприємств. Він являє собою набір методик, спрямованих на вдосконалення облікової політики та управлінської практики підприємств, виходячи з фінансових критеріїв успішності функціонування підприємств. Контролінг не тільки дає змогу розраховувати витрати по-новому, а і стимулює вище керівництво мислити фінансовими категоріями, переміщувати технологічне управління безпосередньо до виробничого процесу.

Висновки. Отже, створення системи контролінгу на підприємствах є необхідною й обов’язковою умовою підвищення їх конкурентоспроможності та гарантом стабільності функціонування, а її впровадження на підприємствах України сприятиме підвищенню якості менеджменту, а відтак, і забезпеченню стабільного розвитку бізнесу підприємств.

Література

1. Дедов О.А. Методология контроллинга и практика управления крупным промышленным предприятием: Учеб. пособие О.А. Дедов. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. – 248 с.
2. Станьковська І.М. Контролінг, як функція конкурентоспроможності підприємства / І.М. Станьковська, Н.В. Кірдякіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Aprer/2008_4_1/42.pdf.
3. Цигилик І.І. Контролінг в системі управління / І.І. Цигилик, О.І. Мозіль, Н.В. Кірдякіна // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 3 (45). – С. 117-123.

¹Горшков М.А., ²Сасенко І.І.

*Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, м. Вінниця
Кафедра менеджменту та адміністрування, ¹асистент, ²студентка*

НЕОБХІДНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ

У сучасних ринкових умовах діяльність підприємств супроводжується швидкими змінами зовнішнього середовища потужного податкового тиску, непослідовної внутрішньої соціально-економічної політики, відсутністю економічних стимулів до оновлення суб'єктами господарювання основних фондів та потрібних інвестиційних вливань у розвиток стратегічного потенціалу, а також низькою ефективністю управлінських рішень у сфері врівноваженого розвитку підприємств у коротко- і довгостроковій перспективі.

Саме тому актуальним постає питання в необхідності стратегічного управління і ефективності його функціонування в організації.

Найбільший внесок в розробку стратегічного управління в організації зробили такі відомі західні та вітчизняні фахівці в сфері менеджменту як І. Ансофф, Х. Мінцберг, Булеєв І.П., А.А. Томпсон, А. Стрикленд, Б. Карлоф, Шершньова З.С. та ін.

Метою даного дослідження є визначення причин застосування стратегічного управління в організації та аналіз його ефективності у вітчизняних підприємствах.

Стратегічне управління – це складний процес, без реалізації якого неможливий розвиток підприємств, адже воно включає постійний аналіз, моніторинг середовища організації як зовнішнього, так і внутрішнього, і з урахуванням цього вироблено відповідні програми дій підприємства [1, с. 429]. Стратегія розвитку організацій включає в себе зовнішнє середовище, чітко продумані дії як результат на виклики середовища, і можливість врахування непередбачених обставин. Основними причинами цих обставин, на які мають звертати увагу підприємства під час формування і реалізації стратегій, є зміна соціально-економічних і політичних умов, насиченість ринку, поява нових конкурентів у галузі економічної діяльності, законодавчі обмеження, зміна постачальників сировини і матеріалів, зміна керівництва компаній, поглинання іншою компанією.

Визначаючи причини необхідності стратегічного управління в організації важливим чинником є забезпечення ефективного функціонування стратегічного

управління. Ця ефективність забезпечується стратегічною стійкістю, яку визначають як здатність організації досягати місії та поставлених стратегічних цілей за постійного дестабілізуючого впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ, зберігаючи свою цілісність і гармонійний розвиток. [2, с. 253]. При цьому управління забезпеченням стратегічної стійкості підприємства спрямоване на розвиток здатності системи пристосовуватися до умов, які змінюються в контексті загальної стратегії підприємства. Світова практика показує, що більшість, організацій, які досягли значних результатів в бізнесі, завдячують саме впровадженню стратегічного управління. Тому в сучасних ринкових умовах стратегічно стійке підприємство успішно реалізує стратегічні зміни, що постійно діють в організації.

На даний час стратегічне управління є досить важливим фактором успішного функціонування організації. Причиною необхідності стратегічного управління в організації є швидка зміна умов зовнішнього середовища, і здатність організації швидко реагувати і пристосовуватися до цих змін, розробляючи коротко- і довгострокові стратегії для успішного функціонування організації і здатність конкурувати на ринку.

Література

1. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф: сокр. пер. с англ. Науч. ред. и авт. предисл. Л.И. Евенко. – М.: Экономика, 2009. – 519 с.
2. Минцберг Г. Школы стратегий, стратегическое сафари / Г. Минцберг., Б. Альстренд, Дж. Лэмпел. – Спб.: Питер, 2000. – 366 с.

Двейріна В.О.

НАУ, м. Київ

Кафедра маркетингу, студентка

ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ

Машинобудівний комплекс охоплює два десятки спеціалізованих галузей. До нього належить практично всі галузі машинобудування. В сучасних умовах машинобудуванню належить винятково важлива роль у прискоренні науково-технічного прогресу. Випускаючи знаряддя праці для різних галузей народного господарства, машинобудування реалізує досягнення науково-технічного прогресу і забезпечує комплексну механізацію та автоматизацію виробництва.

Підвищення ефективності машинобудівного виробництва визначається не тільки впровадженням у виробництво нових типів машин і устаткування та вдосконаленням його галузевої структури, реконструкцією та технічним переозброєнням.

Рівень розвитку машинобудування є одним з основних показників економічного, і насамперед промислового розвитку країни.

В сучасних умовах машинобудуванню належить винятково важлива роль у прискоренні науково-технічного прогресу. Випускаючи продукцію для різних галузей народного господарства, машинобудування реалізує досягнення науково-технічного прогресу і забезпечує комплексну механізацію та

автоматизацію виробництва. Незважаючи на сприятливі тенденції в галузі, конкурентоспроможність вітчизняної продукції машинобудування залишається на низькому рівні. Це обумовлюється недостатньою кількістю обігових коштів у багатьох вітчизняних підприємств, низька активність інноваційної діяльності, застарілим обладнанням, низькою якістю сервісного обслуговування тощо.

На низькому рівні залишається інноваційна активність вітчизняних підприємств. Лише близько 14% підприємств провадять інноваційну діяльність, хоча працює значна кількість наукових і конструкторських організацій.

Основою інноваційного способу розвитку є винахідницька діяльність. За останні 10 років показники винахідницької діяльності різко знизилися, зокрема кількість винахідників – більше ніж в 20 разів. Були скорочені патентні служби на підприємствах, в установах і організаціях, в науково-дослідних установах. На більшості підприємств та наукових організацій винахідницька діяльність повністю припинилась через брак коштів на патентування і підтримання чинності охоронних документів.

На даний час практика державного регулювання інноваційної діяльності в Україні має здебільшого пасивний характер і розглядається як процес “використання та комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок”. Але поштовхом до інноваційної діяльності мають бути не тільки наукові досягнення в різних сферах, розробка нових технологій та дослідних зразків нової продукції, а і прогнозування змін кон’юнктури ринку.

Реалізація інноваційних рішень можлива за умови виваженої інноваційної політики, яка формує умови залучення до інноваційної діяльності певні функціональні служби підприємства.

На сьогодні рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств зумовлений загостренням ресурсних проблем організації, насамперед фінансових. Актуальним є активізація використання інших джерел фінансування інноваційної діяльності підприємства зокрема, залучення іноземних інвесторів і банківського кредитування.

Таким чином, основними проблемами інноваційної діяльності машинобудівної галузі є:

1. Неконкурентоспроможність багатьох видів продукції вітчизняних підприємств.
2. Недостатнє фінансування інновацій з боку держави.
3. Застарілі основні виробничі фонди та відсутність реальних інвестиційних ресурсів для технологічного оновлення.
4. Невідповідність виробничих потужностей потенціалу ринків збуту.
5. Недостатні інвестиції в розвиток даної галузі

Виходячи з вищепереліченого, можна запропонувати такі рекомендації щодо формування інноваційного розвитку вітчизняних підприємств машинобудівного комплексу: необхідність попереднього оцінювання здатності підприємств сприймати інновації; формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємств на; розроблення стратегії інвестування в інноваційний розвиток підприємств; аналіз ризиків на всіх етапах життєвого циклу інновації та розроблення заходів для зменшення їхнього негативного впливу.

Література

1. Шапуров О.О. Стан і тенденції розвитку машинобудування / О.О. Шапуров // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3. – С. 57-63.
2. Тарасова Н.В. Проблеми розвитку вітчизняного сільськогосподарського машинобудування / Н.В. Тарасова, В.М. Довбня // Обладнання та техніка для села: ринок, пропозиція, практика використання. – 2007. – № 6. – С. 21-28.
3. Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Двейріна Т.О.

НАУ, м. Київ

Кафедра: економіки, студентка

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність теми: основною проблемою транспортної системи України є незадовільний стан його виробничої бази. Загалом транспорт – це галузь матеріального виробництва, яка забезпечує виробничі та невиробничі потреби народного господарства й населення у перевезеннях. Безпосередньо з транспортом пов'язані зовнішня та внутрішня торгівля.

Обсяг вантажообігу з закордонними країнами залежить від економічних стосунків з цими країнами. У внутрішній торгівлі цей вантажообіг залежить від багатьох чинників: територіальної організації торгівлі і особливостей товарних ресурсів, розмірів та складу товарообігу, концентрації населення як споживача роздрібного товару та ін.

Україна має надзвичайно сприятливі передумови для формування і розміщення транспортної мережі.

Транспортний комплекс бере участь у створенні продукції та доставці її споживачам, здійснює зв'язок між виробництвом та споживанням, між різними галузями господарства, між країнами та регіонами. Транспорт створює умови для нормального процесу розширеного відтворення, розвитку всіх галузей народного господарства, раціонального розміщення виробничих сил по всій території країни та інше.

Головними проблемами для всіх видів транспорту є:

- відновлення морально і фізичного застарілого парку рухомого складу, низька його конкурентоспроможність на зовнішньому та внутрішньому ринках;
- відсутність іноземних та вітчизняних інвестицій на модернізацію рухомого складу через невелику привабливість і окупність проектів;
- незадовільний фінансовий стан підприємств транспорту, обтяжених платіжною кризою та невирішеністю питання про компенсацію втрат доходів від пільгових перевезень населення та регулювання тарифів;
- недосконалість нормативно-правового забезпечення діяльності транспортно-дорожнього комплексу;

Також основними проблемами залишаються проблеми щодо якості транспортного обслуговування, зношеність рухливого складу і труднощі, пов'язані з його оновленням, погана інформаційна підтримка перевезень,

зниження конкурентоздатності українських перевізників, складнощі у складанні маршрутів руху, проблеми щодо страхування вантажів і транспортних засобів, недостача інформації про програмні продукти, які б дозволили автоматизувати, спростити та прискорити виконання операцій.

Таким чином, беручи до уваги взаємозалежність перелічених проблем, виділимо наступні основні напрямки удосконалення транспортного комплексу України: вирішення глобальної екологічної проблеми складається в основному у законодавчому впливі на стан транспортних засобів і придатності їх до використання; розробка цільових програм щодо залучення інвестицій, удосконалення структури управління транспорту, розвиток мережі міжнародних транспортних коридорів, удосконалення державного регулювання структури управління та реформування галузі, також оновлення складу її рухомої системи на основі розвитку транспортного машинобудування та модернізації транспортної системи.

Література

1. Миротин Л.Б. Транспортная логистика: Учеб. Пособие / Л.Б. Миротин, Ы.Э. Ташбаев и др. – М.: Брандес, 1996. – 210 с.
2. Транспортная логистика: Учебник для транспортных вузов / Под общей редакцией Л.Б. Миротина. – М.: Издательство “Экзамен”, 2003. – 512 с.
3. Пугачова М.В. Тенденції української економіки очима керівників підприємств (аналітичний огляд). Дослідження попиту на продукцію підприємств та завантаженості виробничих потужностей / В.М. Пугачова// Статистика України. – 2008. – № 3. – С. 71-81.

Демешко Ю.О., студентка

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

АНАЛІЗ ТА ПЛАНУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ПІДПРИЄМСТВА

Планування податкових платежів – цілеспрямована діяльність платника, орієнтована на максимальне використання всіх нюансів чинного законодавства з метою досягнення найвищого фінансового результату шляхом законодавчої оптимізації господарської діяльності підприємства з погляду її податкових наслідків.

Планування податкових платежів означає сукупність планових дій, об'єднаних у єдину систему і спрямованих на максимальне врахування можливостей оптимізації податкових платежів у рамках загального стратегічного планування підприємства.

Метою планування податкових платежів на підприємствах є вибір такого напрямку, при якому можливим є накопичення грошових ресурсів, які вивільняються у ході планування.

Варто відмітити, що планування податкових платежів підприємства відрізняється від планування інших напрямків фінансово-господарської діяльності

Основними принципами планування податкових платежів є:

- оптимізація оподаткування базується на діючій законодавчій базі, якої і потрібно дотримуватись;

- визначення напрямків розробки податкової політики, можливості та обґрунтування різних її видів в залежності від діючого економічного стану;
- розроблення найбільш ефективних господарських рішень, які можуть впливати на оптимізацію податкових платежів;
- визначення можливостей впливу на окремі податки, на елементи податкової системи з метою їх оптимізації;
- визначення та врахування взаємодії між виробничою діяльністю, виробничою програмою та податковою системою підприємства при виборі податкової політики підприємства;
- розроблення прогнозів та планів майбутніх податкових платежів по підприємству в цілому.

При розробці плану податкових платежів обов'язково потрібно враховувати ризик податкових платежів для підприємства. По кожному виду податкового платежу планується відхилення від планових завдань на 2–3 пункти з урахуванням дії того чи іншого чинника і головним чинником при цьому залишається нестабільність діючого податкового законодавства, ймовірність зміни з боку держави ставок оподаткування та інше.

Важливою складовою всієї системи управління виробництвом, дійсним засобом знаходження резервів, підвищення прибутковості підприємства та розробки науково обґрунтованих управлінських рішень є аналіз податкових платежів.

На підставі проведеного аналізу розраховуються планові показники діяльності підприємства, плани податкових платежів та приймаються відповідні управлінські рішення.

Тобто аналіз податкових платежів підприємства тісно пов'язаний з іншою функцією управління – плануванням, прогнозуванням його діяльності, причому якість виконання останньої функції залежить від якості та повноти проведення податкового аналізу.

Взагалі аналіз податкових платежів – це важлива система управління виробництвом, дійсним засобом знаходження резервів, підвищення прибутковості діяльності підприємства

Аналіз податкових платежів є необхідною умовою проведення планування податкових платежів на майбутній період. Він виконує наступні функції:

- вивчення. В процесі проведення аналізу вивчається характер дії економічних законів, здійснюється встановлення тенденцій економічних явищ та процесів в конкретних умовах діяльності підприємства;
- оцінка. Податковий аналіз повинен проводити оцінку результатів діяльності підприємства по виконанню плану податкових платежів, визначенню тенденцій змін, причин та факторний зв'язок між різними показниками та напрямками діяльності;
- визначення резервів. В процесі виконання цієї функції проводиться не тільки визначення та знаходження резервів зменшення сум сплачених податків, а також здійснюється розробка планів заходів по досягненню цього завдання та використання цих резервів.

Таким чином можна сказати, що аналіз податкових платежів являє собою систему особистих знань, пов'язаних з дослідженнями тенденцій господарчого розвитку, науковим обґрунтуванням планів, прийняттям управлінських рішень, контролем за їх виконанням, оцінкою досягнутих результатів та пошуком резервів підвищення ефективності діючої податкової політики підприємства.

Література

6. Петросянц К.В. Управління податковими платежами підприємства. Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Харківський нац. економ. ун-т. – Х., 2007. – 18 с.
7. Сухарева Л.О. Податкове планування в системі управління підприємством: Монографія / Л.О. Сухарева, Л.М. Сухарев, Я.І. Глущенко. – Донецьк: Дон дует, 2006. – 209 с.
8. Степанюк О. Податкове планування як сфера юридичної практики / О. Степанюк // Світ фінансів. – 2005. – Вип. 1. – С. 72-78.
9. Іванов Ю. Суть, принципи та методи податкового планування / Ю. Іванов // Збірник систематизованого законодавства. – 2005. – Вип. 9. – С. 7-13.

*¹Джелялова Н.Б., канд. екон. наук; ²Орлова Л.В., ³Томенко М.Л.
Крымский инженерно-педагогический университет, г. Симферополь
Кафедра учета и аудита, ¹доцент, ^{2,3}студенты*

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ И СОЦИАЛЬНАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ МЕНЕДЖМЕНТА ПЕРСОНАЛА

Мировой опыт управления производством убеждает, что главным фактором стабильного развития предприятий и организаций является менеджмент в широком смысле категории и менеджмент персонала в частности (в узком смысле).

В современной экономике всеобщей конкуренции, экономической свободы субъектов рынка и полной их ответственности за результаты хозяйствования успех организации в достижении своих целей возможен при обеспечении эффективности ее менеджмента. Эффективность управленческой деятельности является обязательным условием выживания и долгосрочного успеха фирмы в рыночной среде, а конкуренция – двигателем эффективности. Поэтому теория и методология управления персоналом должна уделять большое внимание проблеме оценки эффективности управления персоналом, имеющей важное теоретическое и практическое значение.

Теоретической и методологической основой исследования являются труды отечественных и зарубежных ученых Афанасьева В.Я., Виханского О.С., Галаевой Е.В., Егоршина А.П., Захарова Д.К., Зубковой А.Ф., Ивановской Л.В., Каяшева А.В., Кибанова А.Я., Кошкина В.И., Кунца Г., Матирко В.И., Мерсера Д., Митрофановой Е.А., Шекшни С.В., Шкатуллы В.И., Щекина Г.В. и других.

Определяющими факторами эффективности производства являются, прежде всего, качественные характеристики персонала и уровень менеджмента. Поэтому анализ эффективности деятельности любой организации целесообразно начинать с анализа и оценки эффективности менеджмента. Экономическая эффективность – это достижение целей организации –

економических результатов – с минимальными затратами на персонал. А социальная ефективность проявляется в степени достижения индивидуальных целей работников, удовлетворения их интересов и потребностей. Также, социальная ефективность имеет два основных измерения: ориентацию на работу и ориентацию на отношения с другими людьми [1].

Выделяют 5 групп показателей, из них первые три характеризуют экономическую эффективность, а четвертая и пятая – социальную:

- эффективность результатов деятельности;
- материальная эффективность производственного процесса;
- нематериальная эффективность производства;
- установки на труд;
- установки на отношения с другими индивидами.

Экономическая и социальная эффективность могут как дополнять и усиливать друг друга, так и противоречить друг другу. Задача управления персоналом – оптимизация их взаимоотношения в целях их повышения [2].

Общий уровень социальной эффективности менеджмента можно оценить через показатели удовлетворенности сотрудников работой, который определяется на основании целенаправленных социологических исследований.

Можно заключить, что эффективность менеджмента – показатель результативности управленческой деятельности, определяется как отношение полученных результатов от реализации определенных управленческих рычагов в организации к расходам, которые сопровождают их получения.

Литература

1. Гавкалова Н.Л. Менеджмент персонала [Текст]: учеб. пос. / Н.Л. Гавкалова, Н.С. Маркова. – Х.: ИД "ИНЖЭК", 2009. – 296 с.
2. Кибанова А.Я. Управление персоналом организации: [учебник] / Под ред. А.Я. Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 638 с.

Дмітрієва Т.І.

*Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця
Кафедра менеджменту та адміністрування, студентка I курсу спеціальності
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»
Науковий керівник: Невмержицький В.І. канд. екон. наук*

ФІНІКІЙЦІ – ДАВНІЙ ТОРГОВИЙ НАРОД

Історики Нового часу досить пізно відкрили для себе Фінікію, віддаючи свою увагу Єгипту, Греції, Риму. Між тим небагато древніх народів можуть похвалитися такою кількістю винаходів, змінивши долю людства, як фінікійці: кораблі і пурпур, прозоре скло і алфавіт. Нехай не завжди вони були авторами цих новацій, але власне вони запроваджували їх у життя, популяризували їх.

«Своєю славою Фінікія зобов'язана своїм жителям, вправним людям, виключно здібних до справ військових і мирних. Вони винайшли букви, писемність і запровадили різні інші майстерності, такі, як мореплавство, морський бій, управління народами, царська рада, військові битви» - писав про фінікійців римський географ Помпоній Мело, що жив у I століття нової ери.

Фінікійці населяли декілька невеликих міст на узбережжі сучасних Сирії і Лівана. Їх територію можна порівняти хіба що з сучасним Люксембургом. Ви можете уявити собі такого карлика «володар морів». Але такі були фінікійці. До кінця II тисячоліття до Нової ери вони захопили владу майже над усіма торговими шляхами у Середземному морі. Лише їм одним дозволялося плавати і торгувати з країнами, що лежать по його берегам. Їх піднесенню багато у чому сприяли бурхливі події в Середній Азії, які розвивалися близько 1200 років до нової ери. Закінчувались цілі історичні епохи. Йшов у минуле бронзовий вік. Колишні великі держави Східного Середземномор'я чи гинули, як Хеттське царство, чи прийшли до занепаду, як Єгипет, Мікенська Греція і Ассирія. Міста ж Фінікії лише виграли від цих подій. У них не залишилося більше суперників на морі. Колонії, засновані фінікійцями, з'явилися на територіях сучасної Південної Іспанії, Туніса, Алжира, Італії (острови Сицилія, Сардинія). Головні міста Фінікії Тіра, Сідон виникли приблизно у XVI столітті до нової ери. І хоча фінікійці були майстерними мореплавцями і воїнами, війна для них була скоріше неприємним прецедентом, ніж головною справою. Війна – справа ризикована, вона занадто дорого коштує і може обернутись розоренням. Тому фінікійці намагались розширити торгівлю. Яка приносила їм фантастичні прибутки замість того, аби воювати [1].

Цікаво, що фінікійські міста не страждали від нестачі питної води, тому що їх майстри вигадали рішення, яке складає честь сучасним інженерам. Вони вичерпували питну воду з джерела, що колись було на дні моря. Ось що повідомляє нам грецький географ Страбон: «У військовий час вони дістають воду з протоки, недалеко перед містом; у потоці є родюче джерело питної води. У це джерело з човна в якому вони їздять за водою, закидають свинцеву з широким розтрубом воронку; остання у своїй верхній частині звужується до основи з середньої величини відверстям у ньому. До основи прикріплена шкіряна трубка, яка приймає нагнічену до верху через воронку воду джерела. Спершу нагнітаються морська вода; дочекавшись надходження чистої і питної води, наливаючись їх скільки потрібно в приготовленій ємкості і везуть до міста.

Склади Тіру, Сідану та інших міст Фінікії ломилися від величезної маси товарів, привезених з усього світу, а скарбниці – від золота, срібла і дорогоцінного каміння.

Звісно, багатства Тіру і інших міст Фінікії не могли збуджувати заздрість і ненависть їх сусідів. Вони викликали самі пристрасні і протирічні почуття. Їх проклинали і захоплювались ним, ненавиділи і наслідували їх порядки. Сторінки пророчих книг Біблії рясніють викриттями «мерзоцтв Тірійських».

Як вже було згадано у Фінікії процвітало виробництво пурпуру - чудесної фарби, яка нагадувала полум'я. Пурпур – це природний барвник, що добувався з трьох видів морських равликів. Фінікійські майстри варіюючи способи обробки та його складу, а також прибігаючи до повторного забарвлення тканин, отримували самі різні відтінки. Виготовлення пурпуру було найбільш прибутковим промислом Фінікії. Тирійський пурпур був буквально на вагу золота. Ціна його з часом лише зростала.

Так, на початку нової ери, за часів правління римського імператора Августа, один кілограм вовни, забарвлений у пурпурний колір, коштував приблизно 2 тис. денаріїв, сама дешева тканина вартувала 200 денаріїв. При імператорові Діонлектиані в 301 році нової ери сирійська пурпурна вовна вищого гатунку зросла в ціні до 50 тисяч денаріїв, якщо перерахувати на сучасну валюту, то фунт шовкової тканини, забарвлений в пурпурний колір коштував 28 тисяч доларів США(курс середини 70-х років) не дарма одяг з пурпури був привілеєм царів та імператорів .У нього одягались сенатори Риму та багатії Сходу. Недарма Західні історики давали Тіру і Фінікії визначення : античне капіталістичне суспільство [2].

Отже, фінікійці були одним із перших торгових народів, що поклали початок у розвитку економіки всього світу. Їх винаходи стали засобами праці для багатьох народів того часу.

Література

1. Бласкес Мартинес .Финикийская колонизация в западном Средиземноморье и Тартессийское царство. Состояние проблемы / Бласкес Мартинес // Вестник древней истории. – 2004. – № 4. – С. 63.

2. Комаров В. З досвіду вивчення теми „Передня Азія” (урок: „Ассирія, Фінікія, Давньоєврейське царство”, 6 кл.) / В. Комаров // Історія в школі. – 2010. – № 9. – С. 20.

Зибарева О.В., канд. екон. наук, доцент

Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів

Відділ територіальних суспільних систем і просторового розвитку, докторант

СОЦІАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНАЛЬНИХ СУСПІЛЬНИХ СИСТЕМ

Соціальні підходи до дослідження соціалізації економіки розвинуті в працях Д. Белла, Г. Беккера, Дж. К. Гелбрейта, Е. Гелнера, П. Друкера, Я. Корнаї, А. Мюлера-Армака, М. Мюрдаля, В. Ойкена, Г. Плеханова, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, М. Фрідмена, Ф. Хайєка та інших відомих вчених [1]. При цьому, дуже часто пріоритетно увагу приділяють соціалізації економіки як позитивному явищу (концепція економічної соціалізації передбачає радикальне підвищення якості та рівня життя населення шляхом зростання ролі і цінності людини в економічних системах), не надаючи належної уваги вивченню питань девіантної соціалізації, яка тлумачиться нами як суспільно небезпечне відхилення процесів соціальної трансформації економічної діяльності від перебігу таких процесів, який вважають нормальним чи прийнятним; як такий спосіб здійснення економічної діяльності, який базується на деструктивній, відносно цивілізаційних завдань розвитку суспільства, культурі та суперечить морально-цивілізаційним цінностям. Девіантна соціалізація економіки тісно пов'язана із процесами девіантної соціалізації індивідів і соціальних груп у межах певних регіональних суспільних систем і на певному етапі їх розвитку. Саме останні найбільш активно вивчаються в рамках соціального підходу.

Соціальні підходи представлені низкою теорій і концепцій, серед яких в числі тих, що викликають найбільший інтерес з огляду на людину, на її місце в суспільстві, є теорії аномії, соціальної дезорганізації, навішування ярликів, радикальної кримінології, культурологічні теорії та інші.

Згідно з теорією аномії (Е. Дюркгейм, Р. Мертон) девіація зумовлюється порушенням або відсутністю соціальних норм. Згідно з теорією соціальної дезорганізації (С. Шоу, Д. Маккей, В. Томас, Ф. Знанецький) девіація розвивається тоді, коли культурні цінності, норми, соціальні зв'язки слабшають, руйнуються або стають суперечливими. Культурологічна теорія (Т. Селлін, М. Міллер, Е. Сазерленд, А. Коен, Р. Клауард, Л. Оулін) розглядає девіацію як наслідок конфлікту між нормами субкультури й пануючої культури. Теорії конфлікту (К. Маркс, Г. Зіммель, Р. Дарендорф, Л. Козер) пов'язують девіацію з боротьбою окремих індивідів та груп за збільшення своїх прибутків, внаслідок чого саме суперечності та конфлікт економічних інтересів, соціально-економічна нерівність призводять до поширення асоціальних явищ у суспільстві. Теорія навішування ярликів (Е. Лемерт, Е. Еріксон, Г. Беккер, І. Гофман) вбачає в девіації своєрідний ярлик, який окремі соціальні групи навішують на поведінку інших менш захищених груп. Теорія радикальної кримінології (Г. Маркізе, Я. Тейлор, Р. Куїнні, Д. Даус, П. Рокк, Дж. Янг) розглядає девіацію як результат протидії нормам капіталістичного суспільства. Радикальні теорії привернули увагу суспільства до багатьох суспільно небезпечних явищ (корупції, організованої злочинності, забруднення навколишнього середовища, нищівного становища маргінальних верств суспільства, наркоманії, алкоголізму тощо).

На сучасному етапі розвитку науки для оцінки соціальних девіацій існують відносна й абсолютна концепції. Прихильники першої (релятивісти) вважають, що моральні і навіть деякі правові норми можуть оцінюватися тільки у зв'язку із конкретним суспільством, його соціальною організацією і культурою. Прихильники другої (етноцентристи) стверджують, що мають бути винайдені і зафіксовані загальнолюдські моральні цінності і норми [2].

Оскільки соціалізація залежить від суб'єктивного світосприйняття окремих індивідів, які є учасниками економічних відносин, і характеризується просторово-часовими вимірами, то цілком очевидно, що девіантна соціалізація економіки в розрізі регіональних суспільних систем буде містити як певні загальні ознаки, так і суттєві відмінності, сформовані розміщенням регіональних суспільних систем в господарському комплексі держави. Така відмінність значною мірою зумовлена розвитком соціального самовизначення, яке є своєрідним відображенням особливостей розвитку регіональних суспільних систем.

Зазначимо, що надзвичайно важливими завданнями сьогодення є застосування соціальних підходів до здійснення аналізу девіантної соціалізації економіки регіональних суспільних систем, оскільки саме в наш час в Україні та й у багатьох країнах світу, в тому числі й у розвинених спостерігається ускладнення суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації. Застосування таких підходів дозволить розглянути питання, які наводяться нижче, в контексті ролі особистості, групи людей, частини суспільства і

суспільства загалом в процесах девіантної соціалізації економіки: порушення нормативно-правових актів, відхід від норм і стандартів в процесі функціонування економіки регіональних суспільних систем; особливості функціонування економіки регіональних суспільних систем в умовах дезінформації; декультурація та акультурація українського суспільства та її вплив на функціонування економіки регіональних суспільних систем; прояви недоброчесної конкуренції та їх вплив на розвиток економіки регіональних суспільних систем; ускладнення функціонування економіки регіональних суспільних систем в умовах секуляризації українського суспільства.

Отримані результати можна буде використати для розробки заходів, спрямованих на пом'якшення і попередження девіантної соціалізації економіки регіональних суспільних систем.

Література

1. Салюта Ю.М. Соціалізація економіки: об'єктивна необхідність та основні напрями в Україні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Салюта Юлія Михайлівна; Київський національний економічний ун-т. – К., 2004. – 19 с.
2. Танчин І.З. Соціологія: Навчальний посібник / І.З. Танчин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ebooktime.net/book_160.html.

Колодій М.В.

*Львівський національний аграрний університет, м. Львів
Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, асистент*

СТАНОВЛЕННЯ І СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Одним із напрямів здійснення аграрної реформи є вдосконалення форм господарювання. Однією із перспективних форм господарювання є фермерські господарства. З часу створення перших фермерських господарств в Україні минуло понад двадцять років. Питання дослідження становлення та розвитку фермерських господарств обговорюється у наукових публікаціях таких вчених, як П.Т. Саблук, М.Й. Малік, В.Я. Месель-Веселяк, В.П. Горьовий, В.В. Липчук та ін.

«Фермерське господарство має притаманні лише йому особливості: поєднання в одній особі власника, керівника і працівника; він особисто управляє своїм господарством, здійснюючи інвестування власних і залучених коштів у бізнес; трудова активність фермера ґрунтується на власному інтересі; організаційна структура фермерського господарства найбільш повно використовує специфіку сільського життя» [1, с. 67].

Фермерство є пріоритетною організаційно-правовою формою господарювання в усіх розвинутих країнах Заходу. Порівняно з іншими агроформуваннями воно має незаперечну перевагу щодо найвищої із можливих мотивації їх власників-господарів до продуктивної та ефективної праці [2, с. 23].

Кількість фермерських господарств Львівської області протягом останніх років поступово зменшується і у 2011 р. становила 945 одиниць. Загальна

площа земель, якою користуються фермерські господарства, становить 55,0 тис. га сільгоспугідь, в тому числі 49,8 тис. га ріллі. В порівнянні з 1995 р. площа сільгоспугідь збільшилась на 42,3 тис. га, у тому числі площа ріллі - на 37,9 тис. га.

Слід зазначити що протягом усього періоду існування фермерства на Львівщині, особливо в останні чотири роки, спостерігається стійка тенденція до концентрації земель. На кінець 2011 р. в середньому на одне господарство припадало 58,2 га сільськогосподарських угідь, що на 47,6 га більше, ніж на кінець 1995 р. Проте в загальній площі сільськогосподарських угідь області на фермерів припадало лише 4,3 %.

Як уже зазначалось, негативний вплив на нормальне функціонування і розвиток фермерських господарств створює відсутність досконалої системи постачання їм матеріально-технічних ресурсів, зокрема сільськогосподарської техніки. На 100 га ріллі у фермерських господарствах в середньому по області припадає 2 трактори. Хоча в господарствах Сокальського району цей показник складає 4, Жовківського району - 3 одиниці. Проте і ця наявна техніка на 75-80 % вичерпала свій технічний ресурс. Придбати ж нову одному фермерові не під силу, зважаючи на її високу вартість. Якщо раніше, скажімо, трактор Т-150 у перерахунку на зерно пшениці коштував 50 тонн, а зернозбиральний комбайн типу СК-5 100 тонн, то тепер відповідно 600 і 4000 тонн. До того ж, і утримувати таку дорогу техніку одному фермерові не вигідно.

Зважаючи на труднощі, кількість фермерських господарств в області і площа їх земельних угідь зменшується. Однак, фермерські господарства відіграють все більш помітну роль у вирішенні соціальних проблем села. Зокрема, фермери надають певну кількість робочих місць на селі. У 2011 році за розрахунковими даними обстеження, працювало у фермерських господарствах всього 5545 осіб, у тому числі жінок 1540.

Основним видом діяльності фермерських господарств є рослинницька галузь. В основному фермери займаються вирощуванням зернових культур. Так, у 2011 р. посіви зернових та зернобобових культур займали 32,9 тис. га, технічних - 1,3 тис. га, картоплі - 0,7 тис. га, овочів - 0,8 тис. га, кормових культур - 2,9 тис. га.

Ситуація в галузі тваринництва протягом останніх трьох років характеризувалась більш швидкими темпами нарощування виробництва. За період 1995- 2011 рр. зросло поголів'я великої рогатої худоби майже в 2,4 раза, свиней – 7,9 раза, овець - 2,1 раза, а кількість коней зменшилась на 72,6 %. При цьому зменшилось виробництво вовни. Зросло виробництво таких продуктів як м'ясо і молоко, яйця [3].

Функціонування фермерських господарств ускладнюється ще й тим, що якість земель, які є в їх розпорядженні, зазвичай нижча порівняно з тими, якими володіють сільськогосподарські підприємства. До того ж, переважаюча більшість з них значно гірше забезпечені добривами, технічними засобами виробництва, засобами захисту рослин, насіннєвим матеріалом. Крім того, через надмірний податковий тиск більшість фермерів приховує від обліку значну частку виробленої та реалізованої продукції, щоб мати змогу придбати вищезгадані засоби виробництва.

Викладене вище щодо становлення і розвитку фермерських господарств дає змогу зробити наступний узагальнюючий висновок. Формування і певний розвиток в аграрному виробництві фермерських господарств є позитивним результатом аграрної реформи, важливою умовою подальшого розвитку ринково-підприємницьких відносин у сільському господарстві.

Література

1. Горьовий В. Розвиток і сучасний стан функціонування фермерських господарств регіону / В. Горьовий // Економіка України. – 2007. – № 12. – С. 61-67.
2. Макаренко П.М. Фермерські господарства України – до 20-річного ювілею / П. М. Макаренко, Л.Л. Мельник // Економіка України. – 2010. – № 7. – С. 16-24.
3. Сільське господарство Львівщини: статистичний збірник / Держкомстат України: Головне управління статистики у Львівській області; за ред. С.О. Матковського. – Львів, 2012. – 174 с.

Комарницька Г.О.

*Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів
Відділ територіально суспільних систем і просторового розвитку, аспірантка*

НАПРЯМКИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛИХ МІСТ РЕГІОНУ

Теоретичні та методологічні підходи до регулювання процесами урбанізації розкриті в працях таких вчених, як: Н. І. Блажко, Ф. Д. Заставний, Т. Б. Заставецький, Г. В. Йоффе, Л. М. Корецький, В. М. Кубійович, Г. М. Лаппо, Ю. І. Пітюренко, Г. Г. Старостенко, Д. М. Стеченко, М. І. Фашевський, О. І. Шаблій, Л. Т. Шевчук та ін. Найбільш інтенсивно вивчення процесів урбанізації, окремих міських поселень та їх систем припало на другу половину – кінець ХХ ст., що стало наслідком активізації процесів урбанізації та зростання ролі міст як основних форм розселення і соціально-економічних центрів.

Проте і до сьогодні, внаслідок посилення впливу урбанізації на соціально-економічний розвиток країни та її регіонів зокрема, ці питання залишаються актуальними, що зумовлює необхідність подальших досліджень у зазначеному напрямку.

Особливої уваги потребує проблема малих міст, які, хоча і мають відповідний статус, реально не здатні забезпечувати такі умови проживання населення, які є характерними для великих міст.

Суперечності розвитку малих міст мають історичне підґрунтя, а також пов'язані із сучасною галузевою структурою і спеціалізацією господарства тих чи інших територіальних утворень. Відповідно, склалися умови, в яких населення приміських сіл забезпечене значно більш наближеними до міських умовами життєдіяльності, ніж населення багатьох міст - районних центрів. У той же час, найменші міста, які за чисельністю населення можуть поступатися багатьом сільським поселенням регіону, реально не мають жодних аргументів на користь свого міського статусу, окрім історичного підґрунтя.

Варто зазначити, що характерною рисою Львівської області є велика кількість малих міст, в яких зосереджена значна питома вага населення. По своїй суті Львів є центром регіону і значно впливає на розвиток цих малих міст.

Посилення індустріалізації в свій час зумовило розвиток промисловості не лише в місті, а й відкриття філій та перенесення виробництв у малі міста області. Проте наслідки фінансово-економічної кризи гостріше відчули саме підприємства малих міст, більшість їх не витримали нових умов господарювання та збанкрутували або ж це було наслідком якраз неефективної діяльності (чи менеджменту) головних підприємств у м. Львові. Все це призводить до підвищення рівня безробіття населення, його зубожіння. І, якщо у Львові у мешканців є більші шанси на подальше працевлаштування, то мешканцям периферії дуже важко знайти роботу, тому більшість з них приїжджають у велике місто аби забезпечити себе та свої родини. Таким чином, все більше мешканців покидає свої домівки з надією покращити своє життя.

Разом з тим, підвищення інтересу до архітектурної спадщини, культурно-історичних місць, призвело до збільшення потоків як українських, так і зарубіжних туристів не тільки до м. Львова, але й до малих міст (наприклад, Броди, Жовква та інші), за рахунок чого відбувається дифузія культури в малі міста. Це проявляється не тільки у збільшенні інтересу до визначних пам'яток культури, але і у формуванні нового світогляду, посиленні культурних тенденцій, що відрізняє усю Львівську область від інших регіонів України.

Варто зазначити, що активізація урбанізаційних процесів у Львівській області вимагає, аби головне місто відновило свою роль як «пульсара» розвитку – центра економічного і культурного життя Львівщини, навколо якого формуватиметься мережа майбутніх високоурбанізованих районів.

Справді, на сучасному етапі найкращі умови для подальшого зростання мають найбільші міські поселення. Саме в них відбуваються найбільші соціально-економічні зміни. Поступово насичуючись виробничою і соціальною (в т.ч. і ринковою) інфраструктурою, ці населені пункти стають сприятливими для розміщення складних виробництв, розвитку сфери послуг та управлінської діяльності. В умовах соціально-економічної кризи такі міста стають центрами прогресивних змін у реструктуризації господарства, а їх мешканці – носіями нових суспільних відносин. Абсолютна ж більшість середніх та малих міст є неспроможними втримати наявну кількість населення. Винятком є суто аграрні регіони, де сільське населення активно мігрує до міст [1].

Отже, одним із найважливіших напрямків регулювання розвитку малих міст і надалі залишається створення робочих місць шляхом будівництва нових підприємств (промислових та інших), об'єктів соціальної, інженерної, транспортної інфраструктури тощо. Саме такі нові об'єкти, які, безумовно, мають бути об'єктами інноваційного типу, зможуть стати ефективними реципієнтами соціально-економічних, туристично-культурних та інших пульсацій великого міста.

Виконання окреслених вище та інших завдань залежить від реалізації програми соціально-економічного розвитку малих міст регіону, у якій повинні бути прописані заходи регулювання таких міст. Ці заходи мають конкретизуватися і модернізуватися на основі моніторингу соціально-економічного розвитку малих міст.

Література

1. Сучасні урбанізаційні процеси: тенденції та регіональна диференціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/20-human-geography-ukraine-world/720-suchasni-urbanizatsijni-protsesi-tendentsiji-ta-regionalna-diferentsiatsiya>

¹Король І.В.; ²Бабчинська О.І., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут, м. Вінниця
Кафедра менеджменту та адміністрування, ¹студентка, ²доцент

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ ЗАХОДІВ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ В КОЛЕКТИВІ ПІДПРИЄМСТВ

Актуальними на сьогодні є розробка й впровадження систем стимулювання керівних кадрів, як найбільш діючого каталізатора в підвищенні трудової активності, сприянні в досягненні особистих цілей і цілей підприємства. Кардинальні зміни, що відбуваються в суспільно-політичному й економічному житті України, реформування системи виробничих відносин вимагають створення принципово нової системи мотивації управлінського персоналу.

Саме мотивація та стимулювання до праці дають можливість працівникам реалізувати себе як особистість і як фахівця, здатні втримати талановитих і перспективних управлінських працівників на підприємствах в конкурентних умовах.

На сьогодні матеріальне стимулювання працівників малих підприємств, як основна складова частина загальної системи мотивації, перейняло здебільшого риси, притаманні попередній адміністративно-командній системі господарювання. Проте відсутність прямої залежності розміру премії від конкретних результатів роботи працівників структурних підрозділів малого підприємства, вона перестала виконувати свою головну функцію - стимулюючу, і перетворилась в просту надбавку до посадового окладу.

Необхідний і інструментарій мотиваційного механізму, здатного поєднати в єдиний вузол цілі і результати діяльності персоналу, щоб на практиці реалізувати ціле орієнтовану мотивацію його високопродуктивної праці.

Метою дослідження є визначення економічної сутності мотивації праці, виявлення методологічної цінності, розгляд мотивації як функції управління.

Існуючі концепції мотивації праці відображені в працях українських вчених, таких як А.М. Колот, що дає таке визначення мотивації - "це сукупність внутрішніх і зовнішніх рушійних сил, які спонукають людину до діяльності, визначають поведінку, форми діяльності, надають цій діяльності спрямованості, орієнтованої на досягнення особистих цілей і цілей організації. Інші українські вчені П.Т. Саблук та О.А. Бугуцький трактують мотивацію як "спонукання людей до активної діяльності, процес свідомого вибору людиною певної лінії поведінки, яка ґрунтується на внутрішніх і зовнішніх факторах, або іншими словами, на мотивах і стимулах. Це спонукання людини до діяльності для досягнення особистих цілей і цілей виробництва".

Основні задачі мотивації:

- формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці;
- навчання персоналу і керівного складу психологічним основам внутрішнього спілкування;
- формування в кожного працівника демократичних підходів до керування персоналом із використанням сучасних методів мотивації.

Для рішення зазначених задач застосовуються різні методи мотивації, сутність яких розглянемо нижче.

Найпершим і найбільше поширеним методом був метод покарання і заохочення, так названа політика «батога і пряника». Цей метод використовувався для досягнення бажаних результатів і проіснував досить довго в умовах адміністративно-командної системи. Поступово він трансформувався в систему адміністративних і економічних санкцій і стимулів.

Такий метод був ефективний при повторюваних рутинних операціях, незначної змістовної частини роботи, неможливості поміняти місце роботи, а також в умовах бригадних і колективних підрядів, де діяли регламентовані надвишки й утримання.

З підвищенням ролі людського чинника з'явилися психологічні методи мотивації. У основі цих методів лежить твердження, що основним чинником, що модифікує, є не тільки матеріальні стимули, але і нематеріальні мотиви, такі, як самоповага, визнання з боку навколишніх членів колективу, моральне задоволення роботою і гордість своєю фірмою. Такі методи мотивації базуються на вивченні потреб людини, тобто усвідомленого відчуття нестачі в чим-небудь. Відчуття нестачі в чим-небудь має цілком визначену ціль, що і служить засобом задоволення потреб.

Обґрунтовано зміст винагороди за продуктивність діяльності, її типи (внутрішній і зовнішній) та структурні блоки (матеріальні, соціальні і моральні). Найбільш очевидним засобом винагороди персоналу є заробітна плата, яка повинна залежати безпосередньо від результатів праці і в той же час виконувати ряд економічних і соціальних функцій. Проте, в останні роки, з ряду причин в нашій країні, зарплата практично втратила ці функції.

Отже, назріла необхідність реформи оплати праці шляхом кардинальної зміни її організації, що є основою формування дієвого мотиваційного механізму, підвищення трудової активності працівників. Проте винагорода за продуктивність не повинна зводитися лише до грошових виплат, вона має охоплювати всю систему стимулів, включаючи її моральну складову.

Таким чином, тільки запровадження нового мотиваційного механізму дасть можливість працівникам виконувати свої обов'язки з більшою продуктивністю, значно якісніше, орієнтуючись не лише на матеріальну винагороду, а й моральне задоволення.

Література

1. Мотивація персоналу щодо досягнення стратегічних цілей фірми // Управление компанией. – 2010. – № 4.
2. Завадський І.С. Менеджмент / І.С. Завадський. – Т. 1. – К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 2007. – 543 с.

3. Колот А.М. Оплата праці на підприємстві: організація та вдосконалення / А.М. Колот. – К., 2000.

4. Мотивація праці та формування ринку робочої сили / О.А. Бугуцький, Г.І. Купалова, В.С. Дієсперов та ін. / За ред. П.Т. Саблука, О.А. Бугуцького – К.: Урожай, 2003. – 416 с.

¹Король І.В., ²Богацька Н.М.

*Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця
Кафедра економіки підприємства та міжнародної економіки, ¹студентка, ²доцент*

АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Сучасне життя вимагає від підприємств підвищення ефективності виробництва, впровадження прогресивних форм господарювання та управління виробництвом, подолання безгосподарності і безвідповідального ставлення до використання наявних ресурсів. Тому в комплексі заходів поліпшення бухгалтерського обліку особлива роль відводиться формуванню повної та достовірної інформації про наявність, рух і використання матеріальних ресурсів на підприємстві. Від побудови обліку матеріальних ресурсів залежить величина таких показників діяльності підприємств, як собівартість і прибуток.

В економічній літературі існують різні поняття матеріальних ресурсів промислового підприємства, що головним чином пояснюється відсутністю їх чіткої характеристики, необґрунтованістю економічного складу, відсутністю вірної класифікації.

При визначенні оцінки ефективності використання та групуванні матеріальних ресурсів як об'єкта управління важливе значення має вибір правильного підходу до трактування цього поняття, бо треба знайти найбільш доцільний метод власного дослідження. З іншого боку, необхідно розширити та поглибити класифікації об'єкта, що дасть змогу виділити ті його характеристики і грані, які є визначальними для вдосконалення управління матеріальним потоком на підприємстві.

У першому випадку мова йде тільки про предмети праці, у другому випадку маються на увазі предмети праці і та частина основних засобів, яка виділена у групу малоцінних і швидкозношуваних предметів, у третьому випадку до матеріальних ресурсів відносять засоби та предмети праці, але не включають до них матеріальні витрати в незавершеному виробництві, напівфабрикати та готову продукцію, яка має, як і матеріали, натурально-оречевлену та вартісну форми і в четвертому випадку під матеріальними ресурсами розуміють предмети праці, напівфабрикати власного виробництва, незавершене виробництво, а також готову продукцію. У деяких випадках до матеріальних ресурсів відносять усі елементи засобів виробництва і предметів споживання; засоби виробництва і готову продукцію; виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію, засоби і предмети праці.

Для матеріальних ресурсів доцільно виділяти показники ефективності відтворення та ефективності використання матеріальних ресурсів. На нашу думку, означену схему істотно доповнюють показники фінансової стійкості

підприємства та показники ліквідності ресурсів, що значною мірою методично дає змогу оптимізувати структуру ресурсного потенціалу та взаємозв'язки між елементами окремих видів ресурсів і міжресурсні співвідношення.

Економічна оцінка ефективності використання ресурсів в основному залежить від таких чинників та характеристик:

- об'єм, структура та виробнича необхідність ресурсів;
- об'єм господарської діяльності;
- сума фінансових результатів;
- рентабельність використання окремих видів ресурсів;
- показники стану відтворення та ефективності використання основних фондів.

Оцінку ефективності використання матеріальних ресурсів доцільно проводити за календарний період роботи, часова характеристика якого відображається хронологічною моделлю та динамічним рядом. Для розрахунків доцільно використовувати як вартість матеріальних затрат та відповідних їм ресурсів (затратний метод), так і вартість окремих видів ресурсів, зокрема матеріальних ресурсів (ресурсний метод).

Одним із методів аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів може бути нормативний, що передбачає розрахунок та економічне обґрунтування нормативів торговельної площі на 1000 обслуговуваного населення та товарообороту на одиницю торговельної площі. Очевидно, в умовах впливу зміни цінних індексів на динаміку товарообороту означені нормативні величини можуть носити орієнтований інформаційний характер. Водночас, нормативний метод і надалі можна використовувати для обґрунтування величини товарних запасів та відповідного визначення потреби у кредитних, фінансових ресурсах, оскільки розмір даного нормативу виражений у днях роботи і, відповідно, не підлягає впливу зовнішніх економічних факторів.

Визначення показника ефективності використання матеріальних ресурсів у торгівлі доцільно удосконалювати в напрямках:

- розрахунку комплексних інтегрованих показників ефективності, що враховують як вартість витрачених ресурсів, так і об'єм господарської діяльності та безпосередньо фінансовий результат (наприклад, для оцінки ефективності використання основних фондів інтегрований показник буде моделювати вплив фондівіддачі та фондорентабельності);
- визначення впливу факторів на зміну показників ефективності та побудову багатофакторної моделі взаємозв'язку, що забезпечить виконання принципу системності оцінки ефективності.

Водночас, ефективність використання матеріальних ресурсів є тільки важливою складовою, що визначає ресурсовіддачу підприємства та комплексно забезпечує рентабельність господарсько-фінансової діяльності. Отже, існує методологічна потреба у визначенні взаємозв'язку структурних співвідношень з метою їх подальшої оптимізації.

Література

1. Ефимов В.П. Методологические проблемы экономии ресурсов / В.П. Ефимов. – М.: Мысль, 1977.– 286 с.

2. Ефимов А.Н. Резервы экономии материальных ресурсов (анализ использования) / А.Н. Ефимов. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1983. – С. 152.
3. Павловська В.М. Фінансовий аналіз / В.М. Павловська. – К.: КНЕУ, 2002.
4. Смоленюк П.С. Аналіз використання матеріальних ресурсів в умовах ринкових відносин / П.С. Смоленюк, К.К. Бондар. – К.: Техніка, 1993. – 107 с.

Курінна А.А.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економічної кібернетики, студентка*

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК СПОСІБ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ

На сучасному етапі розвитку економіки країни диверсифікація займає важливу роль. Після кризи в економічній сфері, підприємства та компанії все частіше використовують диверсифікацію як спосіб зниження ризику та запобігання втратам в основній діяльності.

При здійсненні будь-якої діяльності виникає можливість впливу факторів ризику на її результат. Ризик - можлива небезпека втрат, що впливає із специфіки тих або інших явищ природи і видів діяльності людини. Використання диверсифікації дає можливість уникнути природних, політичних, комерційних та валютних ризиків.

Наслідком ризику можуть бути три варіанти: негативний, нульовий та позитивний. Для перетворення нульового та негативного ризику у позитивний застосовують процес диверсифікації. Такий процес дає можливість компанії зменшити рівень ризику шляхом розподілу його на інші сфери діяльності через вихід за межі існуючого бізнесу та розширення асортименту, ринків збуту, що призводить до зменшення залежності від одного напрямку функціонування.

Диверсифікація є складним і трудомістким процесом, що вимагає вчасних, зважених рішень та аналізування економічного становища.

Як напрямки диверсифікації ризиків можуть бути використані:

- диверсифікація різних видів діяльності. Вона передбачає використання альтернативних можливостей одержання доходу і прибутку від різних видів господарських операцій;
- диверсифікація постачальників товарів. Вона, наприклад, передбачає забезпечення розмаїтості комерційних партнерів з постачання на підприємство основних груп товарів;
- диверсифікація асортименту продукції, що випускається;
- диверсифікація портфеля цінних паперів. Вона передбачає розмаїтість цього портфеля за окремими видами і емітентами цінних паперів (не змінюючи при цьому критеріальних цілей формування цього портфеля);
- диверсифікація депозитного портфеля. Вона передбачає розміщення великих сум тимчасово вільних грошових активів підприємства на депозитне зберігання в декількох банках (не змінюючи при цьому істотно умови їх розміщення).

Сьогодні, диверсифікація є невіддільною частиною стратегії компаній, які прагнуть застрахувати себе від несподіваних факторів впливу, що можуть призвести до банкрутства.

Література

1. Бригхем Ю. Финансовый менеджмент. Полный курс в 2-х томах / Ю. Бригхем, Л. Гапенски. Пер. с англ. под ред. В.В. Ковалева. – СПб.: Экономическая школа, 1997. – Т1. – 497 с.
2. Хохлов Н.В. Управление риском / Н.В. Хохлов. – М.: Юнити-дана, 1999. – 239 с.

¹Кухар І.Ю., ²Горшков М.А.

*Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця
Кафедра менеджменту та адміністрування, ¹студентка, ²асистент*

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ФАКТОРУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Складовою стратегії успіху, фактором стійкого розвитку підприємства є культура організації. Менеджмент сучасних українських підприємств характеризується проявом все більшого інтересу до організаційної культури як інструменту управління, що може забезпечити появу переваг, необхідних для успішної конкуренції підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринках. Саме тому формування організаційної культури все частіше сприймається керівниками підприємства як важлива умова ефективності організації і засіб ідентифікації фірми та її диференціації серед безлічі конкурентів. За допомогою такого підходу до управління фірма отримує можливість створити необхідну репутацію, а отже, отримує суттєві переваги в перспективі.

Розробці теоретичних і методичних основ формування організаційної культури присвячені праці як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, серед яких: К. Камерон, А. Кеннеді, Е. Шейн, Г. Лейн, Р. Льюїс, Г. Хофстед, Л. Хаєт, Г. Тульчинський, Є. Малінін, В. Воронкова, В. Співак.

Одним із найефективніших інструментів управління персоналом підприємства і мотивації його діяльності, на сьогодні, є організаційна культура. Вона пронизує всю організацію як по вертикалі, так і по горизонталі, є одночасно продуктом життєдіяльності підприємства і фактором, який обумовлює параметри ефективності такої діяльності. Таким чином, організаційна культура створює позитивний морально-психологічний клімат і є основою для формування позитивного іміджу і бренду підприємства.

Досліджуючи організаційну культуру підприємства необхідно приділити увагу факторам, які впливають на її формування. Організаційна культура може формуватись під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів, і це може відбуватись як спонтанно, так і усвідомлено, на основі стратегії розвитку підприємства. Зовнішнє середовище, яке включає національний фактор, інституційний фактор, науково-технічний прогрес та конкурентів значно впливає на організаційну культуру підприємства. Але досить часто можна зіткнутись з такою ситуацією, коли дві організації, які функціонують в одному і тому ж оточенні, можуть мати культури, які значною мірою відрізняються одна від одної. Пояснити це явище можна впливом факторів внутрішнього середовища, серед яких особистість керівника, рівень компетенції персоналу, розмір підприємства, сфера діяльності підприємства, стадія життєвого циклу, а

також технологія [1, с. 243]. Якщо керівництво не буде регулювати вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, тобто не буде керувати процесом формування організаційної культури, то організаційна культура сама буде керувати процесами, які відбуваються на підприємстві.

Вплив організаційної культури на конкурентоспроможність не є прямим, він опосередковується через персонал підприємства, що передбачає формування бажаної поведінки і компетенцій працівників, створення ефективної системи мотивації праці у відповідності до цілей і місій організації. Тільки за таких умов є можливим випуск якісної та конкурентоспроможної продукції, створення успішних брендів, забезпечення чуйного ставлення до клієнтів.

За умов високої конкуренції саме організаційна культура може дати підприємству значні економічні переваги. Адже в сучасних умовах, коли підприємства мають рівні можливості у використанні передових технологій, забезпеченні високого рівня якості продукції, залучення позичкового капіталу, саме організаційна культура стає тим фактором, який визначає конкурентоспроможність та унікальність компанії, тому головним змістом стратегічного управління організацією є розробка і реалізація стратегічного плану її поведінки. А це передбачає, в першу чергу, формування нової організаційної культури, яка забезпечує практичну реалізацію стратегії організації [2, с. 140].

Отже, проаналізувавши дане питання, можна зробити висновок, що в сучасних умовах якісні та кількісні характеристики організаційної культури в значній мірі обумовлюють конкурентоспроможність підприємства. У зв'язку із цим організаційна культура повинна стати основним об'єктом уваги керівників організацій, її потрібно розглядати як важливий нематеріальний актив, стратегічний ресурс, необхідну умову для створення успішного іміджу і бренду підприємства.

Література

1. Захарчин Г. Механізм формування організаційної культури на підприємстві / Г. Захарчин // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 241-247.
2. Харчишина О.В. Організаційна культура як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства / О.В. Харчишина // Наукові праці НУХТ. – 2009. – № 29. – С. 139-141.

Лапшинська Л.М.

*Тернопільський національний технічний університет, м. Тернопіль
Кафедра менеджменту у виробничій сфері, магістрант*

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Прибуток підприємства є джерелом власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності. Їх нестача спричиняє виникнення боргів, що у кінцевому підсумку може призвести до фінансової кризи і банкрутства. Зростання прибутку значною мірою визначає

темпи економічного розвитку країни, окремих регіонів, збільшення суспільного багатства і підвищення життєвого рівня населення. Чинниками, що впливають на фінансові результати у різних галузях економіки, можуть бути: діючий порядок формування та використання прибутку підприємств, зміни обсягів виробництва в галузі, ефективність фінансового менеджменту підприємств, тощо.

Теоретичні та практичні аспекти управління прибутком підприємств розглянуті в працях науковців: І.О. Бланка, Л.Д. Буряка, Ф.Ф. Бутинця, О.Р. Квасовського, А.М. Поддєрьогіна, В.В. Сопко, Н.М. Цал-Цалко, В.П. Привалова, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета та ін. Серед західних економістів дослідження прибутку знайшло відображення у роботах А. Бабо, Л. Р. Брейлі, Є. Брігхема, А. Гропеллі, К. Друрі, Б. Коласса, С. Майерса, С. Росса, Р. Холта.

Проблема грамотного і ефективного управління прибутком є найактуальнішою на сучасному етапі розвитку економіки України. Багато підприємств прагнуть максимізувати прибуток в короткостроковому періоді і не здійснюють фінансових вкладень в розвиток виробництва. Це відбувається частково через нестачу економічних знань керівництва підприємств, частково через нестабільність економічної ситуації в країні. Механізм ефективного управління прибутком повинен сприяти підвищенню ефективності виробництва і стимулювати його розвиток. На більшості українських підприємств даному і найважливішому аспекту надається недостатня увага [1].

У групі функцій керування прибутком як спеціальної області керування підприємством основними з них є:

Керування формуванням прибутку. Функціями цього керування є обґрунтування цільової потреби в загальній сумі прибутку, необхідної для ефективного розвитку підприємства; прогнозування можливостей одержання прибутку в розрізі окремих видів його діяльності; формування цільових критеріїв норми прибутку по підприємству й забезпечення їх досягнення.

Керування розподілом і використанням прибутку. У процесі реалізації цієї функції забезпечується своєчасна сплата податків за рахунок прибутку; формується система пропорцій розподілу прибутку на частини, що капіталізується та споживається; забезпечується формування фінансових ресурсів за рахунок прибутку для розвитку окремих видів діяльності, а усередині них — по окремих напрямках використання.

На підприємстві розподілу підлягає чистий прибуток, тобто прибуток, що залишився в розпорядженні підприємства після сплати податків і інших обов'язкових платежів. З прибутку стягуються санкції, що сплачуються в бюджет і деякі позабюджетні фонди [3].

Кошти на розвиток і вдосконалення виробництва витрачаються на задоволення потреб, які пов'язані із зростанням обсягів виробництва, технічним переозброєнням, вдосконаленням технології виробництва та інших потреб, що забезпечують зростання і вдосконалення матеріально-технічної бази підприємства. Конкретно ці витрати представляють собою капітальні вкладення в будівництво нових виробничих площ, реконструкцію підприємств, придбання і монтаж нового устаткування, інші витрати капітального характеру,

включаючи природоохоронні і такі, що спрямовані на поліпшення умов праці і техніки безпеки. Це також витрата на проведення науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт, підготовку та освоєння нових прогресивних технологій та видів продукції [4].

Однією з потреб виробництва, яка пов'язана з його розширеним відтворенням, є збільшення власних фінансових ресурсів, які вкладаються в запаси сировини, матеріалів, перехідні запаси незавершеного виробництва, готової продукції, товарів, тобто збільшення фонду власних оборотних коштів.

Фонд коштів, які спрямовуються на соціальні потреби, використовуються в основному на такі витрати, що сприяють соціальному розвитку колективу підприємства: будівництво, реконструкцію і капітальний ремонт житлових будинків і об'єктів соціально-культурної сфери; утримання об'єктів соціально-культурної сфери (дитячих дошкільних закладів, лікарень, будинків і баз відпочинку, клубів і палаців культури тощо); проведення оздоровчих, культурно-масових заходів, у тому числі придбання путівок на відпочинок і лікування; інші подібні витрати (на здешевлення харчування робітників і службовців в заводських їдальнях, оснащення клубів, кімнат відпочинку, гуртожитків теле- і радіоапаратурою, іншим обладнанням тощо).

Фонд коштів для матеріального заохочення використовується з метою стимулювання зацікавленості трудящих підприємства в досягненні високих кінцевих результатів роботи. В даному напрямку прибуток використовується на виплату винагороди за загальні результати роботи за підсумком року, на одноразове преміювання окремих працівників за виконання особливо важливих виробничих завдань, виплату премій. Резервні фонди можуть створюватися за рахунок прибутку підприємствами всіх форм власності для використання на випадок різкого погіршення фінансового становища в результаті тимчасової зміни ринкової кон'юнктури, стихійних лих тощо. Що стосується акціонерних товариств, товариств з обмеженою відповідальністю та інших господарських товариств, створення ними резервних фондів за рахунок прибутку є обов'язковим у порядку і розмірах, що визначаються установчими документами [5].

Проблема грамотного і ефективного управління прибутком є найбільш актуальною на сучасному етапі розвитку економіки України. Механізм ефективного управління прибутком повинен сприяти підвищенню ефективності виробництва і стимулювати його розвиток. На більшості українських підприємств даному і найважливішому аспекту надається недостатня увага. Для підвищення ефективності управління прибутком, а також його максимізації підприємства мають змогу використовувати різні економіко-математичні моделі. Саме вони дають підприємству більш конкретну інформацію щодо оптимальних обсягів випуску продукції, витрат для ефективної діяльності та інше.

Література

1. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства: Навчально-методичний посібник для самост. вивчення дисципліни / М.В. Афанасьєв, А.Б. Гончаров. За редакцією проф. М.В. Афанасьєва. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2005. – 410 с.
2. Бланк И.А. Управление прибылью, 2-е изд., расм. и доп. / И.А. Бланк. – К.: Ника – Центр, Эльга, 2008. – 752 с.

3. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Н.М. Бондар. – К.: Видавництво А.С.К., 2006. – 400 с.
4. Економіка підприємств. Підручник / За ред. К.Ф. Полякова. – К.: Епіцентр, 2007. – 301 с.
5. Амоша О.І. Організаційно-економічні проблеми детінізації економіки / О.І. Амоша // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2005. – № 15-2. – С. 12-19.

Макова П.В., Гайдай І.С.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця

Кафедра бухгалтерського обліку, студенти

Науковий керівник: Бабчинська О.І.

САМОМЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РОБОТИ МЕНЕДЖЕРА

В умовах ринкової економіки та високого рівня конкуренції підприємство повинно вдосконалюватись для досягнення своїх цілей. В основі кожного підприємства лежать вміння та навички його працівників. Керівник, що вдосконалює свої вміння та правильно керує своїм часом може досягнути своєї мети. Саме в вирішенні цієї проблеми допоможе самоменеджмент.

Аналізом досліджень цього явища займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме М. Шаповалова, Дж. Моргенстерн, О. Штепа, А. Хроленка, О. Бабчинська, М. Босовська та інші.

Самоменеджмент - це самоорганізація, вміння управляти собою, керувати процесом управління у найширшому сенсі слова – в часі, в просторі, спілкуванні, діловому світі [1].

На сьогоднішній день сформулювалося декілька підходів до обґрунтування поняття « самоменеджмент » : 1) наука про самоуправління й самоорганізацію людини ; 2) робота людини в межах особистісного розвитку, а також оволодіння методами ділової активності, управління людиною власним життям; 3) здатність людини організувати свою діяльність так, щоб чітко розпланувати власний час ; 4) управління власними ресурсами, вміння їх набувати , зберігати, розвивати та використовувати раціонально.

Самоменеджмент є ключовою технікою, що полягає в умінні визначити для себе професійні цілі й досягати їх, уміло організувати свою роботу, правильно використовувати свій час і ефективно співпрацювати з колегами [3].

Основною метою самоменеджменту є раціональне використання можливостей, самовизначення, організація діяльності та набуття навичок виходу з проблемних ситуацій.

Виділяють наступні функції самоменеджменту :

- 1) визначення мети ;
- 2) планування ;
- 3) прийняття рішення ;
- 4) реалізація та організація ;
- 5) контроль ;
- 6) Інформація та комунікація (вважається найважливішою функцією самоменеджменту).

Основні напрями самоменеджменту :

1) Організація часу. Метою цього напрямку є уміння людини оптимально розподілити час на пріоритетні справи [2].

2) Самоорганізування у стресових ситуаціях. Мета – уміння запобігати стресовим ситуаціям завдяки власній психологічній компетентності.

3) Командний менеджмент. Основним завданням цього напрямку є уміння самостійно обирати « роль » у групі та виконувати її ефективно.

4) Менеджмент справляння враження. Цей напрям полягає в умінні справляти на інших людей необхідне враження.

Отже, самоменеджмент – це важлива складова росту менеджера, що має на меті покращення характеристик людини, стосовно раціонального використання часу, знаходження шляхів вирішення проблем, підвищення рівня самоорганізації та інших чинників, що впливають на роботу підприємства ті сприяють досягненню поставлених цілей.

Література

1. Бабчинська О.І. Самоменеджмент як засіб покращення ефективності управління / О.І. Бабчинська // Інноваційний потенціал соціально-економічного розвитку. – ВТЕІ КНТЕУ. – 2012. – Ч. 1. – С. 27.
2. Бишоф А. Самоменеджмент / Анита Бишоф, Клаус Бишоф. – М.: ОМЕГА-М., 2006. – С. 8.
3. Кредісов А. Менеджмент для керівників / А. Кредісов. – К: Знання, 2009.

Мосорик А.О., студентка

Буковинський державний фінансово-економічний університет, м. Чернівці

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ КОМПЛЕКСНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан української економіки характеризується наявністю підприємств різних форм власності, високою динамікою середовища їх функціонування та кризовими явищами, що пронизують всі сфери господарської діяльності. Всі вищенаведені фактори обумовлюють необхідність системного підходу до стратегічного аналізу фінансових результатів і відповідно актуальність дослідження [1].

Проблемам стратегічного аналізу фінансових результатів присвячені дослідження А. Гакман, В. Ковальова, Т. Головка, С. Сагової та інших.

Метою дослідження є виявлення та обґрунтування необхідності застосування системного підходу до діагностики підприємства, а також визначення ролі стратегічного аналізу фінансових результатів як складової системи комплексної діагностики підприємства.

Роль бухгалтерського обліку та фінансової звітності в процесі управління постійно підкреслюється зарубіжними і вітчизняними вченими з бухгалтерського обліку. Особливе місце вони відводять ролі стратегічного обліку, аналізу та контролю з метою забезпечення прибутковості підприємства [4].

Фінансовий результат (прибуток, збиток) у цих системах обліку займає основне місце, оскільки від нього залежить перспектива діяльності як підприємства, так і працюючого в ньому колективу [3].

Існує дві великі групи тих, хто приймає рішення, і тих, хто використовує для цього фінансові звіти. Одна група – це керівники підприємств, які спираються на облікові дані в процесі прийняття важливих управлінських рішень. До другої групи належать зовнішні користувачі, які також приймають відповідні рішення за даними фінансової звітності. Ця група складається насамперед з інвесторів, інвестиційних аналітиків, кредиторів, уряду, профспілкових організацій і широкого загалу. Бухгалтерські і інші зовнішні фінансові звіти обслуговують різноманітну групу осіб, які приймають рішення, з різноманітними інформаційними потребами.

Користувачі фінансових звітів зацікавлені в трьох типах інформації:

- Інформація про діяльність в минулому;
- Інформація про поточний стан підприємства;
- Інформація про діяльність підприємства в майбутньому [2].

В результаті проведеного дослідження, можемо зазначити, що стратегічний аналіз фінансових результатів є необхідною складовою системи комплексної діагностики підприємства, що обумовлюється наступним:

- стратегічний аналіз фінансових результатів дає змогу оцінити результати від різних видів діяльності підприємства і відповідно ефективність діяльності об'єкта господарювання в цілому, сприяє прийняттю своєчасних та ефективних управлінських рішень;

- на основі результатів даного аналізу можна спрогнозувати майбутні витрати на різні види діяльності підприємства;

- практично всі ресурси підприємства будуються за рахунок фінансів, тому запорукою ефективного формування необхідних ресурсів є достатній обсяг їх фінансування. В свою чергу основою для прогнозування витрат на формування та використання ресурсів є стратегічний аналіз фінансових результатів [1].

У процесі господарської діяльності будь-яке підприємство вступає у відносини із суб'єктами внутрішнього і зовнішнього середовища. Ці відносини ґрунтуються передусім на фінансовій інформації. Тому саме інформації відводиться провідне місце в управлінні підприємством, метою якого є досягнення високого або постійного зростаючого прибутку. Отже, інформаційне забезпечення є визначальним при здійсненні управління підприємством з метою забезпечення ефективності його господарської діяльності [2].

Отже, таким чином, стратегічний аналіз фінансових результатів (як один із важливих кроків діагностики) дає можливість сформулювати загальну картину фінансової діяльності підприємства, визначити його фінансові потреби, що впливають з операцій, які прогнозуються, та дає змогу приймати важливі стратегічні рішення. Саме тому ключову роль під час комплексної діагностики підприємства відіграє стратегічний аналіз фінансових результатів.

Підсумовуючи слід зазначити, що виявлена та доведена необхідність застосування системного підходу до діагностики підприємства, визначена роль

стратегічного аналізу фінансових результатів як складової системи комплексної діагностики підприємства.

Література

1. Гуцаленко Л. Стратегічний облік і контроль у формуванні фінансових результатів / Л. Гуцаленко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 12. – С. 24-32.
2. Гуцаленко Л.В. Фінансова звітність у процесі прийняття рішень / Л.В. Гуцаленко // Міжнародна науково-практична конференція. Тернопіль. – 2006. – С. 51-56.
3. Касич А.О. Відмінності встановлення фінансових результатів в бухгалтерському та податковому обліках / А.О. Касич, І.В. Ткаченко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2. – С. 185-191.
4. Фаріон І.Д. Діагностика і економічний аналіз в сфері послуг: Курс лекцій / І.Д. Фаріон, Л.І. Савчук, С.М. Жукевич. За редакцією д-ра екон. наук, професора Фаріона І.Д. – Тернопіль: Економічна думка, 2005. – 260 с.

М'якуш М.Є.

*Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
Кафедра менеджменту та маркетингу, студент*

ЗРОСТАННЯ РОЛІ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ

Вихід підприємства на зовнішній ринок, де панує жорстка міжнародна конкуренція, можливий лише за умови використання сучасних методів управління, насамперед маркетингу. Сучасні спеціалісти у сфері економіки розглядають його більш широко — як філософію бізнесу, що визначає стратегію і тактику підприємства в умовах конкуренції.

Міжнародний маркетинг — це систематична, планомірна та активна обробка міжнародних ринків на різних етапах руху товарів до покупця, яка має враховувати особливості окремих закордонних ринків [2, с. 73].

Міжнародний ринок є надзвичайно складним утворенням. Він характеризується значною місткістю, що створює значні перспективи для підприємств, але одночасно висуває і додаткові вимоги до маркетингу. Підприємство має забезпечити відповідність якості товару, упаковки, дизайну, реклами міжнародним стандартам, а виробничого комплексу — сучасному науково-технічному рівню. Персонал повинен вміти налагоджувати тісні зв'язки із закордонними представниками та організовувати на високому професійному рівні міжнародні торги, виставки, ярмарки, конференції тощо. Експортно-імпортна політика підприємства потребує специфічного підходу до підтримання конкурентоспроможності як з кількісних, так і з якісних параметрів, більш старанного дотримання принципів і методів маркетингу.

Основною метою, з якою підприємства виходять на зовнішні ринки, є максимізація прибутку за рахунок використання ефекту масштабу [3, с. 65].

Водночас не слід залишати поза увагою фактори, які ставлять під сумнів доцільність виходу підприємства на зовнішній ринок. Ось деякі з них [1, с. 89]:

1. Рівень прибутку від ЗЕД може виявитись насправді значно нижчим, ніж планувалось, через нестабільність економічної або політичної ситуації за кордоном.

2. Модифікація товару для відповідності його вимогам закордонного ринку може виявитись надто витратною.

3. Проникнення і закріплення на закордонному ринку буде вимагати значних коштів.

4. Застосування урядом країни-імпортера нетарифних бар'єрів на шляху експортованого товару поставить під загрозу бізнес на цьому ринку.

Використання міжнародного маркетингу в управлінні ЗЕД насамперед вимагає його планування, розробки стратегічної маркетингової програми. Важливо відзначити, що стратегічна маркетингова програма складає основу загального стратегічного плану фірми, в області ЗЕД. Ринкова ситуація постійно міняється, тому фірма завжди повинна мати стратегічну маркетингову програму на наступні 3-5 років.

Вітчизняні підприємства ще недостатньо використовують міжнародний маркетинг в управлінні ЗЕД. Очевидно, що більш активну участь українських підприємств-суб'єктів ЗЕД в цій діяльності дозволило б значно підвищити якісний рівень управління ЗЕД, зміцнити позиції на іноземних ринках. Майбутнім спеціалістам в галузі ЗЕД і тим, хто займається даною діяльністю, настійно рекомендується глибше знайомитися з основними завданнями й перевагами використання маркетингу в управлінні ЗЕД, оскільки: міжнародний маркетинг озброює підприємство-суб'єкт ЗЕД чіткою програмою дій, і маркетингове забезпечення менеджменту ЗЕД дає можливість підприємству максимально врахувати вимоги конкретних іноземних ринків, конкретних споживачів, тенденції і перспективи їх розвитку і одночасно впливати на ці ринки у вигідному для себе напрямку.

Література

1. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник / М.І. Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 462 с.
2. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства / Г.М. Дроздова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 172с.
3. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: навчальний посібник / К.С. Солонінко. – К.: Кондор, 2008. – 380 с.

*Николяк Л.А., Коцеловська Ю.І., студентки
Буковинський державний фінансово-економічний університет, м. Чернівці*

РИНОК СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У даній статті проаналізовано сучасний стан ринку страхування життя в Україні, причини та проблеми, що стримують його розвиток. Запропоновані основні напрямки вирішення проблемних питань розвитку страхового ринку в Україні

Постановка проблеми. Ринок страхування життя в Україні розпочав свій розвиток на початку 90-х років ХХ сторіччя, проте до сьогоднішнього дня так і продовжує перебувати на стадії формування: триває постійне удосконалення законодавчо-нормативної бази, відбуваються зміни в діяльності державних органів державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю.

Аналіз досліджень та публікацій. Висвітлення проблем розвитку ринку страхування здійснюють вітчизняні науковці, а саме: В.Д. Базилевич, С.С. Осадець, І.А. Бойко та інші. Проте у їх наукових розробках недостатньо уваги приділено дослідженню ринку страхування життя. Але саме проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в нашій країні, а також причини, що гальмують розвиток такого ринку, вивчені недостатньо і потребують поглибленого дослідження та аналізу.

Мета статті. Метою даної статті є висвітлення перспектив становлення ринку страхування життя в Україні та обґрунтування напрямків розв'язання проблем, що стримують розвиток ринку.

Виклад основного матеріалу. Страхування життя є необхідним атрибутом ринкової економіки. Саме цей вид страхування в розвинених країнах світу є важливим інструментом соціального захисту населення і могутнім джерелом інвестування національних економік. У розвинутих країнах страховий бізнес забезпечує дієвий захист соціальних і майнових прав та інтересів громадян від ризиків, сприяє підтриманню соціальної стабільності суспільства та економічної безпеки держави.

На розвиток ринку страхування життя здійснюють значний вплив процеси глобалізації та міжнародної інтеграції.

В даний час у чистому вигляді національних страхових ринків практично немає, оскільки усі вони завдяки системі перестраховування ризиків на зарубіжних страхових ринках, створенню спільних страхових компаній об'єдналися в єдиний страховий простір та зазнали при цьому суттєвих змін. У зв'язку з цим загострились проблеми, пов'язані із забезпеченням економічної та фінансової стійкості страхових компаній, а також забезпечення їх конкурентоспроможності в новому економічному середовищі. Як зазначають С.Л. Ярошенко та Л.В. Куделя, розв'язання таких проблем в Україні потребує поглиблених досліджень у напрямках визначення позитивних і негативних факторів, які привносять в український страховий ринок зарубіжні страхові компанії, а також причин, що гальмують розвиток ринку страхування життя в Україні [2].

Дана таблиця складена за рейтингом Ліги страхових організацій України (ЛСОУ), в якому за основу береться розмір активів страховиків життя. За цим показником на першому місці знаходиться «АЛКО Україна» з активами 905 070 тис. грн., на другому – «ТАС» - 596 874 тис. грн., далі три компанії з активами 167-202 тис.грн – «АСКА-ЖИТТЯ», «ПЗУ Україна страхування життя» і «Фідем лайф». За обсягом страхових премій, станом на 30.06.2012 року, лідером є – «АЛКО Україна», вона збрала 108 457 тис. грн., що становить 29,2 % від загальної суми страхових премій. На другому місці – «АСКА-ЖИТТЯ» - 96 469 тис. грн. (26,0%). Третя позиція у «ТАС» - 71 549 тис. грн. (19,3%), далі йдуть "Фідем Лайф" – 14,1% та остання - "ПЗУ Україна страхування життя" – 11,4% [3].

Одним із негативних явищ ринку страхування життя є наростання різних видів шахрайств та тіньових економічних операцій, кримінальних протиправних дій. Ці негативні процеси набули у теперішній ситуації світового масштабу.

Показники діяльності страхових компаній страхування життя
за I півріччя 2012 року

№	Назва компанії	Активи	Статутний капітал, тис. грн.	Страхові премії	Страхові виплати, тис. грн.
1.	«АЛІКО УКРАЇНА»	905 070,00	102 925,00	108 457	3 567
2.	"ТАС"	596 874,00	46 306, 00	71 549	3 721
3.	"АСКА-ЖИТТЯ"	201 932,00	18 000,00	96 469	1 167
4.	"ПЗУ Україна страхування життя"	187 261,50	18 701,10	42 437,4	2 205,9
5.	"Фідем Лайф"	166 222,50	46 650,00	52 096,6	1 686
Всього		2 057 360	231 582,10	371 009	12 346,9

Крім негативів, пов'язаних із шахрайством, в Україні існує ціла низка інших причин, які гальмують розвиток ринку страхування життя та знижують його ефективність, а саме:

- низький рівень довіри до ринку страхування життя;
- повільні темпи впровадження ринкових умов та реструктуризації економіки;
- недоліки законодавчої бази: недосконалість державного нагляду за страхуванням життя, відсутність дієвих гарантій для страхувальників у разі банкрутства страхових компаній, недосконалість захисту прав споживачів страхових послуг, недостатнє регулювання страхового посередництва;
- низький рівень платоспроможності населення [2].

Суттєвий вплив на розвиток ринку страхування життя здійснює чинна система оподаткування. Страхові компанії, які діють у складі фінансово-промислових груп з метою оптимізації податкових зобов'язань можуть надати своєму акціонеру страховий поліс на велику суму страхових платежів для страхування неіснуючого ризику. З метою уникнення оподаткування страховик може надати пільгове фінансування своїм акціонерам.

Становлення ринку страхування життя в Україні, подальший його успішний розвиток залежить від розширення переліку страхових послуг, підвищення їхньої конкурентоспроможності, розширення їхньої інфраструктури, удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності відповідних компаній, подальшої інтеграції України у міжнародні структури, співвідношення між обов'язковим і добровільним страхуванням, залучення ринку страхування життя до вирішення найважливіших питань соціального страхування [1].

Висновок. Отже, страхування життя є одним з найважливіших видів соціального захисту та важливим джерелом інвестування в економіку країни. Саме держава перш за все повинна бути зацікавлена в розвитку страхування життя. По-перше, тому що страхування життя є джерелом довгострокових

інвестиційних ресурсів, яких так бракує для підйому вітчизняної економіки. По-друге, тому що страхові компанії із страхування життя доповнюють систему захисту та підтримки рівня життя громадян за рахунок самих громадян, і, таким чином, тягар соціального забезпечення населення перерозподіляється між державою та ринком страхування. По-третє, значущим фактором ролі держави щодо розвитку страхування життя є створення нових робочих місць, бо страхування життя є основою договорів страхування, що укладаються лише при наявності страхового посередника, який проводить з клієнтом персональну і довготривалу роботу, за що отримує від страхової компанії комісійну винагороду.

Література

1. Бойко І.А. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в Україні / І.А. Бойко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.zinet.info/3/boiko_il.php
2. Єгорова О.С. Розвиток страхування життя в Україні / О.С. Єгорова // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 1. – С. 46-51.
3. Офіційний веб-сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com/>

Осійчук І.С.; Помайба Л.Ю., студентки

Буковинський державний фінансово-економічний університет, м. Чернівці

Науковий керівник: Погоріла І.І.

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

Формування медичного страхування України на ринкових засадах — процес довготривалий. Це постійний динамічний процес організаційного й управлінського генезу, котрий засвідчує необхідність адаптації чинної системи охорони здоров'я до політичних, соціальних і економічних умов нашої держави, що постійно змінюються й удосконалюються. Процес реформування нинішньої системи медичного забезпечення за своєю суттю повинен бути системним і комплексним.

Все більш очевидним є те, що для теперішньої ситуації в соціальному, в тому числі медичному страхуванні, притаманна недостатність фінансового забезпечення встановлених державою соціальних гарантій. Необхідність загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування в Україні головною мірою зумовлює сучасний стан та порядок фінансування галузі охорони здоров'я, основною вадою якого є використання єдиного вагомого джерела фінансування – бюджетних коштів. Дефіцит фінансових ресурсів накладає суттєві обмеження на розвиток інфраструктури медичних закладів і на рівень якості медичної допомоги. Тому розвиток добровільного медичного страхування є об'єктивною потребою, здатною підняти рівень охорони здоров'я населення, забезпечити надходження коштів у соціальну сферу.

Різні аспекти запровадження медичного страхування висвітлювали у своїх роботах М. Александрова, С. Буряк, І. Гуменюк, П. Захватихата, Д.

Карамішев, В. Пашков, Я. Чапічадзе, Н. Андріішина, В. Ковальчук, В. Бастричев, Є. Забурмеха, В. Грушко, А. Карпанов та інші.

Метою дослідження виступає визначення особливостей медичного страхування та шляхи його впровадження в Україні.

Медичне страхування поділяється за формами на обов'язкове медичне страхування і добровільне медичне страхування. Сьогодні впровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування, попри всі його переваги, на Україні гальмується, про це свідчить також те що, в Україні за період незалежності здійснено ряд важливих економічних реформ, але вони майже не торкнулися системи охорони здоров'я.

Необхідно звернути увагу на те, що кожного разу, коли виникала потреба в зміні акцентів при проведенні реформ у медичній галузі, її залишали на одному й тому ж етапі — «проект відкликано/залишено без розгляду». Впровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування в Україні, попри всі його переваги, гальмується через те, що не існує однозначного підходу до створення законопроекту про загальнообов'язкове державне медичне страхування. Крім того, народні обранці, які лобіюють інтереси страхового бізнесу, зацікавлені в тому, щоб страхові внески громадян знаходилися у приватних руках [1].

Останнім законопроектом, зареєстрованим у парламенті, запропоновано створення 3-рівневої моделі страхування:

1-й рівень — солідарна система загальнообов'язкового медичного страхування, що базується на засадах солідарності й субсидування та здійснення страхових виплат за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового медичного страхування ;

2-й рівень — накопичувальна система загальнообов'язкового медичного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному страховому фонді та фінансування витрат на оплату укладення договорів довічного медичного страхування і страхових виплат особі після досягнення нею пенсійного віку;

3-й рівень — система недержавного медичного страхування, що базується на засадах добровільної участі громадян.

Орієнтовна вартість страхового полісу у законопроекті не зазначена. Наразі свої висновки щодо положень цього документа мають надати парламентські комітети з питань охорони здоров'я; з питань бюджету та інші. У разі прийняття законопроекту він набуде чинності з 1 січня 2013 р. [1].

Гальмування розвитку загальнообов'язкового медичного страхування в Україні спричинені рядом наступних тенденцій:

– невизначеність державної політики, необхідність створення концептуальних і законодавчих засад запровадження загальнообов'язкового медичного страхування як одного із джерел фінансування галузі охорони здоров'я;

– організаційна та фінансова неготовність більшої частини ЛПЗ надавати медичні послуги відповідно до уніфікованих стандартів та якості;

– поміркованість та обережність громадського ставлення до загальнообов'язкового медичного страхування (натомість готовність сплачувати медичні послуги на тіньовому ринку медицини)[3].

Поліпшити ситуацію можна шляхом реалізації низки заходів, спрямованих, насамперед, на:

- усвідомлення необхідності, соціальної користі введення обов'язкового медичного страхування;
- використання матеріалів поглибленого дослідження правових, економічних, медико-демографічних і організаційних аспектів обов'язкового медичного страхування різних країн світу;
- введення в практику організації охорони здоров'я системи забезпечення та контролю якості медичної допомоги, механізмів захисту прав основних суб'єктів обов'язкового медичного страхування - пацієнтів і медичних працівників;
- забезпечення самостійності господарюючих суб'єктів;
- запровадження механізмів громадського та державного контролю щодо раціонального і цільового використання іноземних інвестицій, благодійних та інших фондів;
- визначення обсягів фінансування медичних послуг за рахунок власних коштів споживачів;
- поступове запровадження договірних форм регулювання професійних відносин медичних працівників і пацієнтів з установленням відповідальності за невиконання та неналежне виконання обов'язків за договором;
- впровадження в правове поле держави нової галузі права - медичного права та розроблення на його основі Медичного кодексу України;
- проведення постійної інформаційно-просвітницької стратегії та роз'яснювальної роботи з питань, що стосуються функціонування системи обов'язкового медичного страхування.

Враховуючи вище викладене, цілком зрозумілим є те, що для розвитку медичного страхування в Україні необхідно вдосконалити законодавче поле у сфері медичного страхування, яке має регламентувати процеси накопичення доходів населення у відповідності з реаліями сьогодення в економічному просторі, включати повний механізм надання страхових послуг із виваженою системою контролю за діями посадових осіб вказаного процесу; відпрацювати механізм фінансування процесів медичного страхування, який має бути змішаної форми включаючи: вільні кошти населення для недержавних страхових організацій; максимізації частки бюджетних коштів для охорони здоров'я, які сприятимуть розвитку обов'язкового медичного страхування; залучення частки прямих іноземних інвестицій, що отримуються для функціонування галузі "охорона здоров'я та соціальна допомога", а також, підвищити страхову культуру населення у сфері надання медичних послуг, шляхом введення дієвого контролю за їх виконанням.

Література

1. Горбунова К. Загальнообов'язкове державне медичне страхування - бути чи не бути? / К. Горбунова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/159212>
2. Медицинское страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki>
3. Захватихата П. Перспективи розвитку страхового ринку в Україні: проблемні питання / П. Захватихата // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 2. – С 42-45.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ МАТЕМАТИЧЕСКОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ГРУЗОВОЙ ТРАНСПОРТНОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Переход к интенсивному, инновационному социально ориентированному типу развития Украины может быть осуществлен только за счет комплексных мер государства, основанных на глубоком научном анализе, сочетающем теоретический и эмпирический подходы. Эмпирический подход предполагает, в том числе, математическое моделирование тенденций развития всех отраслей народного хозяйства по результатам многолетних наблюдений за информативными показателями.

Важность эмпирического анализа транспорта, рассматриваемого многими исследователями отдельной экономической отрасли, объясняется, помимо прочего, его ролью в экономике страны, прежде всего, в силу ее геополитического положения [1]. Указанные экономические сложности страны в целом проявляются в темпах развития грузовой транспортной системы, уже не соответствующей современным стандартам. Транспортные издержки до сих пор составляют значительную долю себестоимости товаров и услуг, это снижает эффективность других отраслей народного хозяйства.

В ведущих отечественных и зарубежных научных центрах разработаны теоретические и прикладные модели, ориентированные на анализ динамики отдельных отраслей экономики, в том числе транспорта, созданы алгоритмы их вычислительной реализации. При этом авторы многих публикаций подчеркивают необходимость использования новых методов анализа экономических отраслей на основе принципиальных особенностей и взаимосвязей между элементами. К принципиальным особенностям грузовой транспортной системы Украины можно отнести нестационарность динамических рядов показателей, обусловленную этапами спада и роста; влияние сезонных факторов и больших случайных возмущений; структурные сдвиги в параметрическом описании эконометрических зависимостей. Однако эти особенности не анализируются в работах, содержащих примеры анализа современного состояния транспортной системы.

В работе изучаются теоретико-методологические проблемы эмпирического моделирования грузовой транспортной системы Украины на основе системного подхода к выбору, оценке и прогнозированию показателей с учетом институциональных и технологических изменений в переходной экономике.

Грузовой транспорт представляет сложную производственно-экономическую и социальную систему, выступающую как самостоятельная отрасль национального хозяйства и как отрасль материального производства, в которой продолжается процесс создания стоимости товаров в сфере обращения. Моделирование такой системы может быть эффективным только на основе

исследования принципов формирования грузовых транспортных потоков и процессов экономического взаимодействия различных элементов грузовой транспортной системы.

Результаты такого исследования показали, что основные этапы эмпирического моделирования грузовой транспортной системы должны быть связаны с:

- коинтеграционным анализом взаимосвязанных временных рядов отдельных показателей отрасли;
- построением динамических моделей взаимодействия различных элементов грузовой транспортной системы;
- определением зависимостей показателей транспортной системы и макроэкономических показателей страны;
- прогнозом развития грузовой транспортной системы.

Основные теоретико-методологические проблемы моделирования грузовой транспортной системы связаны с обоснованием выбора метода моделирования и используемых информативных показателей. Сложность представляют этапы проверки адекватности моделей эмпирическим данным и их устойчивости к смене этих данных.

В работах [2, 3] получены модели зависимостей между динамическими показателями различных элементов грузовой транспортной системы Украины, построены векторные авторегрессионные модели, на базе которых рассчитаны прогнозные значения объемов перевозок, грузооборота и стоимостных показателей. Информационной базой для определения параметров моделей и их реализации послужили первичные ежедневные статистические данные Государственного Комитета Статистики Украины (2003 – 2012 годы), доступные в сети Интернет (<http://www.ukrstat.gov.ua>). Показано, что между объемами перевозок грузов различными видами грузовой системы существует однозначная долгосрочная зависимость, отражающая пропорции между ними.

Таким образом, корректное решение проблем математического моделирования грузовой транспортной системы связано с применением коинтеграционных методов анализа взаимосвязанных динамических рядов. Результаты могут быть использованы, в том числе: органами государственной власти при разработке мероприятий экономической политики; в аналитической работе Государственного Комитета Статистики Украины, для осуществления инвестиций в различные виды отечественного транспорта и создания новых методов управления.

Литература

1. Пирожков С. Проблемы реализации транзитного потенциала Украины в контексте расширения ЕС и формирования ЕЭП / С. Пирожков, Д. Прейгер, И. Малярчук // Экономика Украины. – 2005. – № 3. – С. 4-19.
2. Краснодубец Л.А. Автоматизированный анализ и прогнозирование показателей грузовой транспортной системы Украины на основе коинтеграционных моделей / Л.А. Краснодубец, А.В. Первухин, В.В. Голикова // Вестник СевГТУ: «Автоматизация производственных процессов»: Сб. научн. тр. – Севастополь, 2010. – № 107. – С.34-37.
3. Емменеггер Ж.-Ф. Эконометрическое моделирование грузовой транспортной системы Украины / Ж.-Ф. Емменеггер, А.В. Первухин, В.В. Голикова // Галицкий экономический вестник. – 2011. – № 4 (33). – С. 49-57.

КОНТРОЛІНГ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економіки супроводжується процесами глобалізації та загостренням конкуренції на ринку, а в останні роки – світовою фінансово-економічною кризою. Ці явища спонукають підприємства і організації до пошуку нових форм і методів управління. Одним із важливих інструментів управління, що дозволяє підняти його на вищий рівень, є контролінг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток контролінгу зробили такі зарубіжні вчені: Е. Майер, Р. Манн, Е. Уткін, І. Мартинюк, Й. Вебер, М. Новак. Серед вітчизняних вчених, які займалися проблемами контролінгу, слід, зокрема, відзначити О. Оліфірову, М. Пушкарю, Л. Сухареву, С. Петренко.

Метою публікації є визначення сутності контролінгу, особливостей застосування контролінгу основних засобів на підприємстві та дослідження методологічних засад системи контролінгу їх зносу.

Виклад основного матеріалу. Контролінг є сучасною концепцією управління діяльністю підприємства, що координує і інтегрує зусилля різних служб і підрозділів щодо досягнення оперативних і стратегічних цілей. Контролінг займається управлінням витратами і прибутком підприємства, знаходженням між ними оптимального співвідношення, розробляє способи уникнення банкрутства і кризових ситуацій.

У вітчизняній практиці контролінг є науковим напрямом, що тільки зароджується, тому досвід застосування контролінгу на сучасних підприємствах є вельми обмеженим [4, с. 169].

Існує кілька варіантів бачення концепцій контролінгу:

- «контролінг – це управління майбутнім для забезпечення тривалого функціонування підприємства і його структурних одиниць» [7, с. 13];
- «контролінг – це функціонально відособлений напрям економічної роботи на підприємстві, пов'язаний з реалізацією фінансово-економічної коментуючої функції в менеджменті для ухвалення оперативних і стратегічних управлінських рішень» [8, с. 11];
- «...концепція системи управління.»; контролінг «орієнтований, перш за все, на підтримку процесів ухвалення рішень» [6, с. 8];
- «...концепція системного менеджменту, управління організацією або окремим функціональним процесом» [2, с. 210];
- «під контролінгом розуміють концепцію ефективного управління фірмою... система контролінгу інтегрує облік, планування, маркетинг в єдину самокеровану систему» [3, с. 7].

Ми вважаємо, що сновною метою контролінгу є орієнтація управлінського процесу на досягнення всіх цілей, що стоять перед підприємством. Для цього контролінг забезпечує виконання таких функцій:

інформаційної, обліково-контрольної, аналітичної, функції планування, коментуючої.

Контролінг необоротних матеріальних активів - це функціональна система планування, контролю, аналізу відхилень, координації, внутрішнього консалтингу та загального інформаційного забезпечення керівництва необоротними матеріальними активами підприємства.

Необхідно зазначити, що необоротні матеріальні активи - це сукупність матеріально-речових цінностей та об'єктів, які належать підприємству, забезпечуючи його функціонування, і мають очікуваний термін корисної дії чи експлуатації понад один рік. Головним складовим необоротних матеріальних активів є основні засоби підприємства [5, с. 158].

На основі поєднання підсистеми управління основними засобами та підсистеми управління фінансами (витратами) на підприємстві може бути створена підсистема контролінгу ефективності використання та оновлення його основних засобів (підсистема управління основними засобами підприємства за критерієм витрат). В умовах обмежених фінансових ресурсів на процеси оновлення та значних витрат на використання зношених основних засобів це питання набуває особливої актуальності, бо виокремлення такої підсистеми управління дозволить: більш природно поглянути на витрати, що супроводжують процеси функціонування та оновлення основних засобів підприємств; стимулюватиме вище керівництво думати в фінансових категоріях, наближаючи технологічне управління безпосередньо до виробничого процесу; надасть змогу підвищити дієвість внутрішнього контролю за ефективністю роботи центрів прибутку і відповідальності, тому що в цьому випадку внесок того чи іншого виду виробничого ресурсу у формування виробничого результату стає більш наочним [9].

Функціонування підсистеми контролінгу показників ефективності використання та оновлення основних засобів промислового підприємства за критерієм витрат в системах управління витратами та основними засобами підприємства можливе лише за умови виокремлення, розмежування таких витрат, що супроводжують процеси використання та оновлення основних засобів промислових підприємств.

Висновки. Отже, використання названого інструментарію в управлінні основними засобами на основі контролінгу, перш за все, надасть можливість відповісти на питання щодо складу витрат на основні засоби, допоможе з'ясувати коли, яким чином, на якій стадії життєвого циклу вони формуються, за якими критеріями їх треба класифікувати, щоб ефективність була найвищою. Деталізація витрат на основні засоби, на процеси їх використання та оновлення, виявлення природи цих витрат надасть змогу ефективніше управляти ними у системі та загалом досягти кращих результатів діяльності підприємства, підвищити його конкурентоспроможність.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92.
2. Анн Х. Маркетинг / Анн Х., Багиев Г.Л., Тарасевич В.М.; под общ. ред. Г. Л. Багиева. – СПб.: Питер, 2005. – 147с.
3. Бородушко И.В. Стратегическое планирование и контроллинг / И.В. Бородушко, Э.К. Васильева. – СПб.: Питер, 2006. – 192 с.

4. Буреніна Н.Б. Концепція контролінгу в умовах глобалізації економічних процесів / Н.М. Буреніна // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 3. – Т. 1. – С.167-172.
5. Диба В.М. Облік та аналіз необоротних активів: [монографія] / В.М. Диба. – К.: КНЕУ, 2008. – 288 с.
6. Климов С.М. Контроллинг: вопросы теории и практики: учеб. пособие / С.М. Климов, А.Н. Костевят. – СПб.: Знание: ИВЭСЭП, 2005. – 238 с.
7. Манн Р. Контроллинг для начинающих. Система управления прибылью / Р. Манн, Э. Майер; [пер. с нем. Ю. Г. Жукова]. – М.: Финансы и статистика, 2004.
8. Попова Л.В. Контроллинг / Попова Л.В., Исакова Р.Е., Головина Т.А. – М.: Дело и сервис, 2003. – 274 с.
9. Приварникова І.Ю. Використання контролінгу в управлінні основними засобами промислових підприємств / І.Ю. Приварникова // Наукові конференції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/privarnikova-iyu-vikoristannya-kontrolingu-v-upravlinni-osnovnimi-zasobami-promislovih-pidприємств/>
10. Стефаненко М.М. Контролінг нарахування зносу – спосіб регулювання балансової оцінки активів / М.М. Стефанко // Экономические науки. – 2007. – № 7. – С.15-16.

Сівоха О.В.

*Уманський національний університет садівництва, м. Умань
Кафедра фінансів та кредиту, аспірант*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

В умовах ринку та динамічно розвиваючої конкуренції серед підприємств постає важливим завданням для впровадження нових заходів та методів вдосконалення та стимулювання діяльності щодо посилення конкурентних переваг та забезпечення стійкого конкурентного положення на ринку серед інших учасників. Відмінна особливість може стати визначальною категорією в боротьбі за лідируючу позицію та забезпечить зростання доходу підприємством, що являє собою основу його діяльності.

Ще в двадцятому столітті вчені зазначали важливість та необхідність розвитку інновацій як економічної категорії. К. Фріман заклав основні положення в теорії інновацій та визначав її як «комерціалізацію технічних винаходів». Його праці, а також Й. Шумпетера поклали основний фундамент для подальшого вивчення вченими всього світу інновацій. У своєму вченні Й. Шумпетер ототожнює поняття «підприємець» та «новатор», які діють в інертному соціальному середовищі.

Інноваційна діяльність передбачає інвестування наукових досліджень і розробок, спрямованих на здійснення якісних змін у складі продуктивних сил, прогресивних міжгалузевих структурних зрушень, розробки і впровадження нових видів продукції і технологій. Саме таке впровадження буде сприяти росту конкурентоспроможності підприємства та зокрема формуванню конкурентних переваг.

Проблема постає у недостатньому рівні фінансування інноваційних процесів державою, недостатньому рівні зацікавленості окремих підприємців-новаторів, які намагаються керуватись лише своїм власним практичним досвідом, не звертаючись до історії підприємництва в певній галузі.

«Генерування ідей, які в подальшому повинні стати готовим інноваційним продуктом», вважає Крикуненко Д.О., і є інновації. Особливо в

часи кризового стану економіки постає актуальним питання інноваційних заходів підприємства та реалізації цих ідей, що повинна сформувати конкурентну перевагу підприємства. В час кризових перетворень підприємець може скоригувати управління таким чином, щоб перетворити кризові наслідки на рушійні перетворення його ефективності. Проте варто враховувати як позитивні наслідки, так і можливий негативний їх вплив. Вдало обрані переміни в управлінні та процесі виробництва можуть спричинити переміни на підприємстві, а їх ефективність залежить від вдалого вибору управлінських рішень власника бізнесу.

Проблема впровадження та розвитку інноваційних процесів в реалії підприємницької діяльності полягає в управлінських звичках керівників та їх небажанні вносити зміни. Вироблена схема дій протягом років ними вбачається ефективнішою та ніби не потребує затрат. Проте вимоги часу потребують нових підходів до управління підприємством, як позитивні, так і негативні його наслідки не можуть бути не враховані при розробці управлінських рішень. А затрати можуть бути спричинені в подальшому саме завдяки не здійсненим перетворенням у процесі діяльності сьогодні.

Отже, інноваційна діяльність – діяльність, направлена на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок, випуск на ринок нових товарів і послуг. Інноваційна діяльність є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності організації, орієнтована на відновлення, удосконалення її продуктивних сил і організаційно-економічних відносин. Саме інновації можуть спричинити такий стан підприємства в певний період часу, коли забезпечать йому лідируючу позицію на ринку.

Література

1. Слатвінський М.А. Й. Шумпетер та К. Фріман: внесок в теорію інновацій. Матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин». – Част. 2. – С. 92-93.
2. Крикуненко Д.О. Проблеми впровадження інновацій на підприємствах / Д.О. Крикуненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mimi/2011_4_1/1_5.pdf

Смалько І.С., студентка

*Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського м. Кременчук
Науковий керівник: Лаврик-Слісенко Л.П.*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ПІДПРИЄМСТВА

Підчас прийняття, розроблення і реалізації підприємством багатьох управлінських рішень потрібно враховувати податкову складову. Податкові платежі є витратами непродуктивного характеру, тому вони є об'єктом планування та управління. Але управління податковими витратами є обмеженим тому, що ці витрати чітко прописані державою.

Питанню теоретичного і практичного дослідження управління податковими витратами присвячені наукові праці Меркулової, А. Соколовської, Т. Бережної, З. Варналія, В. Кобилко та інших авторів. У більшості цих досліджень розглядаються різні моделі і засоби оптимізації податків та планування податкових платежів. Нечітко визначеними залишаються такі

поняття, як «управління податковими платежами», «Податкове планування», і «ухиляння від податків».

Підприємство може вплинути на податкове навантаження лише оптимізуючи податкові платежі через управління ними на підприємстві – це єдиний метод впливу підприємства на взаємовідносини з державою. На сьогоднішній день керівники підприємств не приділяють цьому питанню достатньої уваги. Якість реалізації поставленого завдання визначає ефективність діяльності підприємства загалом як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі.

Податки не сплачують підприємства або фізичні особи, які здійснюють діяльність, що за законом не підлягає оподаткуванню, які отримують неоподатковувані податками доходи і в яких відсутня реєстрація у податкових органах (використовують законні і незаконні засоби).

В економічній літературі існують різні визначення, щодо поняття «управління податковими платежами» і більшість визначень зрівнюють це поняття із «податковим плануванням», що є суттєвою помилкою тому, що «податкове планування» є ширшим та містить систему аспектів щодо «мінімізації податків». Ще одне не до кінця зрозуміле поняття «ухиляння від податків». Більшість науковців визначає його, як протиправні дії платника податків, націлені на те, щоб знизити ціну податкових зобов'язань. Але платник податків керується Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами»: «У разі, якщо норма закону або іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів передбачають неоднозначне (множинне) трактування прав і обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу, рішення в межах апеляційного узгодження приймається на користь платника податків» [1], може цілком законно виправдати свої дії. В результаті даний платник податків, який виправдав свої дії не підпадає під категорію тих, хто «ухиляється від податків», тобто його дії не є протиправними.

Відомий економіст Єріс Л.Б. визначав поняття «Податкове планування», як комплекс науково обґрунтованих і практично доцільних організаційно-економічних заходів платників податків, спрямованих на максимальне зменшення ризиків, пов'язаних з оподаткуванням господарської діяльності підприємств [3, с. 76]. Є очевидним те, що податкове планування відрізняється від ухиляння від податків законністю дій підприємця.

Управління податковими платежами – це сукупність заходів щодо досягнення оптимального рівня податкових платежів із дотриманням податкового законодавства, метою якого є мінімізація податкових платежів.

Система управління податковими платежами складається з таких частин: податкова політика підприємства, внутрішнього контролю, що забезпечує правильність нарахування та сплати податків і бухгалтерського обліку як системи узагальнення та надання інформації про податки та збори.

Загалом розрахунок поточних податкових платежів, тобто визначення сум податкових зобов'язань і графіка їх погашення у поточному податковому періоді у разі визначеного, заздалегідь обраного варіанта здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства відображає пасивний підхід до

організації системи управління податковими платежами, який полягає у фіксації очікуваних податкових наслідків роботи підприємства.

Розглядаючи доцільність та ефективність застосування в управлінні податковими платежами особливого місця заслугове визначення положень облікової політики підприємства. Відповідно до пункту 5 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», підприємство самостійно визначає свою облікову систему. Основними елементами облікової політики, які впливають на кінцеву величину прибутку до оподаткування є:

- методи амортизації основних засобів і нематеріальних активів;
- методи нарахування зносу МШП (малоцінні та швидкозношувані предмети);
- методи оцінювання запасів та інші.

Підводячи підсумки, можна сформулювати такі висновки.

Узагальнюючи думки науковців, можна сказати, що управління податковими платежами підприємства – це сукупність заходів, що дає змогу досягти найбільшого фінансового результату в найкоротший проміжок часу.

Найважливішим аспектом управління податковими платежами є податкове планування, методика та організація бухгалтерського обліку, внутрішній податковий контроль, аналіз податкових платежів.

Література

1. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами / Закон України від 21 грудня 2000 року за №2181-III // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – №16 (562). – С. 3-32.
2. Горб В.А. Управління податковими платежами підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Приазовський державний технічний університет. – Маріуполь, 2005. – 22 с.
3. Елисеев А. Налоговое планирование. Минимизация налогообложения законными способами / А Елисеев, Н. Пидлужный. – Д.: ООО «Баланс-Клуб», 2002. – 221 с.

Соловій С.Б.

*Львівське регіональне управління АТ АСТРА БАНК, м. Львів
Директор*

ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА РЕГІОНУ

Актуальність дослідження фінансової інфраструктури аграрного виробництва регіону важко переоцінити, оскільки саме від неї залежить рівень і темпи розвитку аграрного виробництва. Проблеми формування і функціонування інфраструктури аграрного ринку досліджували у своїх працях такі вчені, як: П. Березівський, В. Бойко, В. Власов, П. Гайдуцький, О. Гуменюк, М. Дем'яненко, В. Зимовець, Л. Левківська, Ю. Коваленко, М. Малік, Л. Молдован, П. Саблук, Г. Черевко, О. Шпичак, В. Юрчишин та ін. Але, ці вчені вивчали цю складову інфраструктури переважно як проблему розвитку сфери фінансів. Праць, присвячених цій складовій як фактору регіонального розвитку не так вже й багато. Серед них можна відзначити роботу І.Бутирської [1].

Складність вивчення фінансової інфраструктури аграрного виробництва регіону полягає у двоякості функцій: з одного боку, фінансова інфраструктура аграрного виробництва регіону – це складова фінансової інфраструктури, з іншого боку, - це частина інфраструктури не тільки аграрного виробництва, але й регіональної та національної економіки загалом.

Отже, на думку автора, фінансова інфраструктура аграрного виробництва – це складова фінансової інфраструктури, яка сформована з мережі інститутів фінансування, кредитування і страхування сільськогосподарської діяльності, інвестиційних, інноваційних комерційних фондів із фінансування аграрного виробництва для акумулювання коштів з різних джерел для задоволення платіжних, інвестиційних й страхових потреб агровиробників та створення стабільних умов для ефективного розвитку аграрної сфери економіки країни та її регіонів. При цьому вона виступає одночасно складовою інфраструктури аграрного виробництва країни чи її регіонів загалом. Сказане засвідчує, що процеси формування і розвитку фінансової інфраструктури аграрного виробництва є надзвичайно важливим об'єктом дослідження регіональної і національної економіки. Це, безумовно, визначає і підходи до її дослідження.

До дослідження фінансової інфраструктури аграрного виробництва доцільним є застосування різних наукових підходів, серед яких заслуговують на увагу:

- системний, суть якого полягає в тому, що дослідження фінансової інфраструктури аграрного виробництва повинне відбуватись з точки зору її цілісності. Фактично будь-які наукові напрацювання мають стосуватись кожного елементу фінансової інфраструктури, враховувати механізми взаємозв'язку між ними, інтереси всіх господарюючих суб'єктів;

- галузевий – вивчення фінансової інфраструктури, що забезпечує підтримку і розвиток діяльності у таких двох основних галузях сільського господарства як рослинництво і тваринництво, які в свою чергу охоплюють групи дрібніших галузей (в рослинництві — рільництво, овочівництво, садівництво, виноградарство, лісівництво та ін.; у тваринництві — скотарство, вівчарство, свинарство, птахівництво, конярство та ін.);

- територіальний передбачає вивчення фінансової інфраструктури на різних територіальних рівнях: локальному (інфраструктурне забезпечення окремих сіл), регіональному (інфраструктурне забезпечення окремих регіонів), міжрегіональному (інфраструктурне забезпечення міжрегіональних сільськогосподарських кластерів), зональному (інфраструктурне забезпечення сільськогосподарських зон різного територіального рівня), національному (інфраструктурне забезпечення агропромислового комплексу України);

- просторовий – розміщення об'єктів фінансової інфраструктури аграрного виробництва;

- рівневий, обумовлюється тим, що у розвитку фінансової інфраструктури аграрного виробництва можна виділити такий ланцюжок рівнів як мегасистема (світова економіка), макросистема (національна економіка), мезосистема (регіональна економіка, галузь), мікросистема (рівень окремого підприємства) і наносистема (економічна діяльність індивіда). Фінансові інфраструктури кожного з них будуть відрізнятися по складу й структурі елементів, що їх формують;

- функціональний – спрямований на виявлення й оцінку ролі фінансової інфраструктури в розвитку аграрного виробництва в Україні;

– інституціональний орієнтований на вивчення фінансових та нефінансових інститутів, через які і за допомогою яких здійснюється фінансове забезпечення аграрного виробництва.

Вибір того чи іншого підходу в процесі дослідження залежить від акцентів на тих завданнях, які вона має розв'язувати. Адже, розвиток фінансової інфраструктури аграрного виробництва тісно пов'язаний з розв'язанням соціальних та економічних завдань. До них належать забезпечення ефективного функціонування аграрного ринку та максимальної продуктивної зайнятості населення в агропромисловій сфері господарювання; фінансове забезпечення виникнення нових форм господарювання в АПК; фінансова підтримка проведення аграрних реформ та забезпечення розвитку сільського господарства; фінансування запровадження передових технологій в АПК, зокрема для вирішення еколого-економічних проблем аграрного виробництва; формування можливостей для створення конкурентного середовища на аграрному ринку; сприяння ефективній взаємодії фінансового сектора із суб'єктами аграрного ринку; регулювання руху фінансових потоків з метою інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів аграрного виробництва в ринковій економіці; підвищення економічної ефективності аграрного виробництва та результативності господарювання аграрних формувань; полегшення суб'єктам аграрного ринку реалізації своїх економічних інтересів.

Література

1. Бутирська І.В. Інфраструктура забезпечення регіонального розвитку: проблеми та шляхи їх вирішення: Монографія / І.В. Бутирська. –Чернівці: Книги-XXI, 2006. – 238 с.

Фастунова В.О.

*Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, м. Луганськ
Кафедра фінансів, старший викладач*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Один з напрямів управління фінансами страхової компанії є управління її фінансовими потоками. Дослідження особливостей управління фінансовими потоками страхової компанії в страховому бізнесі базується на концептуальних засадах організації фінансового менеджменту страховика. Фінансові потоки страхової компанії виступають важливим об'єктом її фінансового управління. Відповідно, правильний вибір тактики та стратегії управління ними є значним внутрішнім фактором фінансової стійкості та стабільності страхової компанії.

Науковці Т.Е. Гварліані та В.Ю. Балакірова у своєму дослідженні визначають об'єкт та предмет управління фінансовими потоками страхової компанії. Об'єктом управління фінансовими потоками страхової компанії у страховому бізнесі, на думку вчених, є спрямована пізнавальна та інша діяльність; система фінансово-економічних відносин, що виникають в процесі руху фінансових ресурсів, фондів, фінансових інструментів. Предметом управління фінансовими потоками страхової компанії є зафіксовані в досвіді і включені в процес практичної діяльності сторони, властивості і відношення об'єктів, досліджувані з певною метою в даних умовах і обставинах [1, с. 76].

Функції управління вчені характеризують як особливі види діяльності, що виражають напрямки або стадії здійснення цілеспрямованого впливу на економічні процеси у фінансовому менеджменті страхової компанії. До основних функцій управління фінансовими потоками страхової компанії страховика вони відносять: планування та організацію; облік, координацію і стимулювання; аналіз, процедури регулювання і контролю [1, с. 77].

Модель управління фінансовими потоками страхової компанії, запропонована вченими, включає дві складові: зовнішні і внутрішні взаємопов'язані потоки. Рушійними силами є цілі. Вони залежать від рівня управління, тому різні, і між ними необхідна збалансованість, яка досягається в процесі управління грошовими потоками.

Тому структура управління фінансовим потоком може бути малоступінчастою або багатоступінчастою, а також відноситися до одного з трьох основних типів організаційних структур - лінійної, функціональної чи лінійно-функціональної (штабної). При цьому особливості об'єкта управління фінансовими потоками страхової компанії багато в чому визначають створення відповідних систем управління. Структура управління фінансовими потоками страхової компанії в страховому бізнесі, на думку науковців, повинна відповідати організаційній структурі, встановленій в конкретній страховій компанії [1, с. 82].

Вітчизняний дослідник О.О. Гаманкова, розглядаючи систему управління фінансовими потоками страхових компаній, акцентує увагу на механізми створення і використання страхових резервів. Джерелом їх формування є надходження страхових премій. Страхові резерви призначені для забезпечення майбутніх виплат страхових сум та страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховування). З точки зору вченої, економічний інтерес являють страхові резерви із ризикових видів страхування – технічні резерви (резерви незароблених премій, резерви збитків) [2, с. 224]. Вона зазначає, що акумульовані у страхові (технічні) резерви премії тимчасово в період дії договору перебувають у розпорядженні страховика, оскільки є коштами страхувальників і при настанні страхових подій повинні їм повертатися у вигляді страхових виплат. Тому, розмір страхових резервів повинен бути адекватним узятим страховим зобов'язанням.

На думку вітчизняного науковця О. Хавтур, специфіка управління фінансовими потоками страхової компанії страхових компаній впливає із відносин розподілу і перерозподілу, об'єктом яких в компанії є залучені кошти у вигляді надходжень страхових премій [3].

Відповідно до підходу вченої, об'єкти розподілу є водночас джерелом формування фінансових ресурсів. Так, сума страхових премій (внесків, платежів) трансформується у валовий дохід від страхової діяльності. В процесі подальшого перерозподілу страхових надходжень формуються страхові резерви.

Вітчизняний дослідник І.О. Бланк пропонує при формуванні системи управління фінансовими потоками страхових компаній використовувати основні правила їх функціонування, що базуються на ряді принципів:

1. Принцип інформативної вірогідності.
2. Принцип забезпечення збалансованості.
3. Принцип забезпечення ефективності.
4. Принцип забезпечення ліквідності.

Таким чином, ґрунтуючись на основі положень теоретичних розробок щодо особливостей управління фінансовими потоками страхової компанії страховика, які знайшли відображення в працях представників різних наукових напрямків і шкіл, вважаємо, що даний процес доцільно розглядати з позицій системного підходу.

Література

1. Гварлиани Т.Е. Денежные потоки в страховании / Т.Е. Гварлиани, В.Ю. Балакирова. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 323 с.
2. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: Навч. Посібник / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. – С. 356.
3. Хавтур О.В. Фінансові потоки страхових компаній в умовах трансформації економіки України: автореферат дис. канд. ек. наук. 08.04.01, Тернопіль, ТАНГ, 2004. – 25 с.

УДК 631.164.23:330.322: 330.341.1

Федун І.Л., канд. екон. наук, доцент

Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

Кафедра податків і фіскальної політики, доцент

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД, ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Нині, економічні умови характеризуються прискоренням глобалізації та загостренням конкурентної боротьби між окремими економічними суб'єктами, галузями, регіонами та країнами, які конкурують між собою за ринки збуту, інвестиції, людські, бюджетні та інші ресурси, а також адміністративні і політичні можливості.

Все це висуває нові вимоги до інструментів підтримки інноваційно-інвестиційної активності та підвищення конкурентоспроможності агропромислового виробництва. Важливим чинником конкурентоспроможності агропромислової продукції на світовому рівні виступає конкурентоспроможність агропромислового виробництва, яка заснована на ефективності окремих економічних суб'єктів.

Свої думки та пропозиції щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності в агропромисловому виробництві на основі кластерного підходу висловлювало багато видатних вчених економічної аграрної науки, зокрема В. Андрійчук, В. Амбросов, С. Володін, О. Гудзь, О. Дацій, М. Кропивко, М. Малік, В. Онегіна, П. Саблук, П. Стецюк та ін. [1-4]. Кластерний підхід, як альтернатива традиційному – галузевому в аграрній сфері, виявляється найбільш гармонійним для конкурентного розвитку як самого кластера, тобто економічних суб'єктів та інститутів, що входять до його складу, так і для агропромислового виробництва того регіону, на території якого цей кластер знаходиться.

Кластерний підхід безпосередньо пов'язаний з підвищенням конкурентоспроможності агропромислового виробництва регіону не тільки тому, що він одночасно впливає на основи конкурентоспроможності (інновації, інвестиції, ефективність і зайнятість), але й тому, що він знімає протиріччя між ними. Рівень інноваційно-інвестиційної активності та ефективності в

агропромислового виробництві кластеру зростає за рахунок спеціалізації та аутсорсингу непрофільних видів діяльності, рівень зайнятості – за рахунок залучення і формування нових економічних суб'єктів в споріднених і підтримуючих галузях [2].

Застосуванню кластерного підходу в агропромислового виробництві України перешкоджають три основні типи проблем. Передусім, це термінологічна невизначеність, що формує спотворене розуміння природи кластера і, як наслідок, призводить до застосування неефективних, а іноді і шкідливих для розвитку кластерних ініціатив інструментів. Основною відмінністю і, одночасно, перевагою кластерів, яка забезпечила домінування кластерної теорії над її альтернативами, слугує притаманна їй атмосфера конкуренції і, водночас, добровільного співробітництва, яка стає все більш значущою в умовах зростаючої глобалізації ринків.

Другою проблемою, вважаємо оцінку діяльності кластерів. Існуюча система державної статистики не дозволяє адекватно оцінити результативність зусиль по формуванню та розвитку кластерів в агропромислового виробництві. Для оцінки ефективності кластерного підходу потрібні додаткові зусилля по збору і обробці статистичної інформації, формуванню нової, розширеної статистичної бази даних для прийняття якісних управлінських рішень у цій сфері [2]. Відсутність таких управлінських інструментів ускладнює діагностику стану кластера в агропромислового виробництві та його інноваційно-інвестиційної активності, підвищує ризики постановки завдань його розвитку і вибору методів їх реалізації.

Третьою проблемою вважаємо, існуючі особливості української аграрної економіки та ментальності:

- відсутність знань щодо існування і можливостей такого інструменту як кластерний підхід;
- нестача розуміння специфіки та принципів кластеру агропромислового виробництва як такого;
- звичка до швидкого і простого рішення складних і генерованих десятиліттями проблем;
- зручна для мінімізації оподаткування та використання адміністративного ресурсу практика вертикально-інтегрованих об'єднань;
- недостатня розвиненість малого та середнього аграрного бізнесу, обмеженість його доступу до інвестиційних ресурсів;
- відсутність культури інформаційної відкритості, слабкий рівень довіри між основними економічними суб'єктами, що досягає свого мінімуму у взаємовідносинах аграрного бізнесу і влади;
- недобросовісна конкуренція (найчастіше самі великі агроформування „відтворюють” неконкурентне середовище і роблять ставку на застосування адміністративного ресурсу);
- низька культура виробництва і постпродажного обслуговування, відсутність досвіду управління на основі аутсорсингу і субконтрактації;
- негнучкість наукових та освітніх установ.

Водночас, слід зауважити, що в Україні спостерігаються спроби створення умов для розвитку кластерів в агропромислового виробництві на регіональному рівні [3, 4]. Зокрема, особливі економічні зони, які самі по собі кластерами не є, але виступають в якості інфраструктури для оформлення і розвитку кластерних ініціатив. Однак існуючі проблеми свідчать про те, що

„форма” не спрацьовує, якщо немає „змісту” і тому доцільно вжити обґрунтований і узгоджений підхід до здійснення кластерної політики в агропромисловому виробництві як на державному, так і на регіональному рівнях.

У загальному вигляді до завдань кластерної політики щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності в агропромисловому виробництві на державному рівні можуть бути віднесені: розмежування повноважень між державними та регіональними органами влади в царині реалізації кластерної політики; формування чіткої, послідовної позиції держави щодо кластерів і кластерної політики в агропромисловому виробництві; міжгалузєва, міжрегіональна, міжвідомча координація; формування економічних умов для більш активного, обґрунтованого і неупередженого стимулювання розвитку агропромислових кластерів на місцях; створення найбільш загальних структурних умов (нормативно-правових, соціально-культурних, інфраструктурних тощо) для розвитку конкурентного середовища та кластерів; підвищення кваліфікації представників органів влади.

Інструментом проведення кластерної політики щодо підвищення інноваційно-інвестиційної активності в агропромисловому виробництві на рівні регіонів повинні стати: програми розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіональних агропромислових кластерів, що розробляються за активної участі ключових зацікавлених сторін – учасників кластера. Такі програми створюють умови для реалізації кластерного підходу на рівні регіонів за принципом „парасолькової” політики. Іншими словами, програми розвитку регіональних агропромислових кластерів дозволяють підвищити інноваційно-інвестиційну активність в агропромисловому виробництві та сфокусувати різні політики (щодо конкретних підгалузей агросфери, малого та середнього аграрного бізнесу, зайнятості сільського населення, аграрної науки, аграрної освіти тощо) на досягненні спільних завдань – високої продуктивності і зайнятості, що лежать в основі конкурентоспроможності аграрної економіки та якості життя населення сільських територій.

Література

1. Володін С.А. Наукові основи інноваційного провайдингу на прикладі наукоємності сфери АПК / С.А. Володін. – К.: Дія, 2006. – 112 с.
2. Гудзь О.Є. Можливості кластерних технологій як ефективного інструменту розвитку аграрної сфери в умовах деформацій економічного простору / О.Є. Гудзь // Матеріали третіх регіональних річних зборів Північно-Східного відділення всеукраїнського Конгресу вчених економістів-аграрників „Організаційно-економічні трансформації в аграрному виробництві”. – Х.: ХНТУСГ. – 2010. – С.109-113.
3. Дачій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України. Монографія / О.І. Дачій. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 428 с.
4. Перевознікова О.В. Характеристика закордонного досвіду формування та використання кластерів / О.В. Перевознікова // Механізми підвищення ефективності управління функціонуванням регіональної економіки: зб. наук. праць Донецького державного університету управління. – Т. XI. – Серія «Економіка». – Вип.147. – Донецьк: ДонДУУ, 2010. – С. 206-216.

Секція 3. Математика

*Мінько О.О., канд. фіз.-мат. наук, доцент
Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України, м. Київ
Старший науковий співробітник*

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТОЧКОВИХ МНОЖИН ЗА ДОПОМОГОЮ ПЕРЕРІЗІВ ТА ШЛЯХОМ ПОРІВНЯННЯ З РІВНОМІРНОЮ СІТКОЮ

Аналіз структур точкових множин у багатовимірних просторах є складовою частиною будь-якого аналізу реальних даних й знаходить використання наприклад у задачах класифікації та кластеризації [1]. У статті [2] запропонований метод аналізу структур точкових множин за допомогою обмежувальної сфери, де на першому етапі навколо точкової множини будується обмежувальна сфера [3], а на другому етапі провадиться дослідження структури множини шляхом побудови розподілу радіусів точок цієї множини. Показано, що цей метод розпізнає випадки, коли точки множини рівномірно розподілені всередині обмежувальної сфери, коли точки множини скупчуються в околі деякої гіперплощини, та коли у множині є згущення точок.

В цій статті покажемо, як можна поглибшати аналіз структури точкової множини за допомогою побудови розподілу кількості точок при перетинанні обмежувальної сфери паралельними гіперплощинами та як можна «знищити» в точковій множині фоновий білий шум для того, щоб краще дослідити внутрішню структуру цієї множини.

Нехай є точкова множина M у m -вимірному просторі R^m . Припустимо, що над множиною M вже побудована обмежувальна сфера $S(X_0, R)$ із центром X_0 та радіусом R .

Побудова розподілів по перерізах

Для дослідження структури точкової множини побудуємо m розподілів кількості точок по перерізах обмежувальної сфери $(m-1)$ -вимірними гіперплощинами. Найпростіше це зробити, якщо січні $(m-1)$ -вимірні гіперплощини будуть ортогональними координатним осям. (Тоді для підрахунку кількості точок, які потрапили в окіл січної гіперплощини, достатньо підрахувати кількість точок, у яких значення i -ї координати (якщо i -та вісь ортогональна січній гіперплощині) лежать у заданому проміжку.)

Неважко довести, що у випадку, коли точки розподілені рівномірно всередині обмежувальної сфери, тоді щільність розподілу точок по перерізах повинна мати вигляд $f(r) = V_{m-1}(R)(\sin\varphi(r))^{m-1}$, де $\varphi(r) = \arccos(r/R)$ і $V_{m-1}(R)$ — об'єм $(m-1)$ -вимірної кулі радіусу R . Аргумент r змінюється від $-R$ до R , при цьому значення $r = 0$ відповідає центру кулі.

На рис. 1 показана гістограма розподілу точок по перерізах у випадку, коли точки розміщені у вузлах регулярної кубічної сітки. Зверніть увагу на майже ідеальний збіг теоретичних та реальних частот. Крім того, цей розподіл пройшов перевірку на узгодження з теоретичним розподілом за критерієм хі-квадрат з рівнем значимості 5%.

На рис. 2 показана гістограма розподілу точок по перерізах у випадку, коли точки розміщені статистично рівномірно у 3-вимірному просторі. Тут вже

не такий ідеальний збіг між реальним та теоретичним розподілами. Проте цей розподіл також пройшов перевірку на узгодження з теоретичним розподілом за критерієм хі-квадрат з рівнем значимості 5%, хоча й на крайній межі.

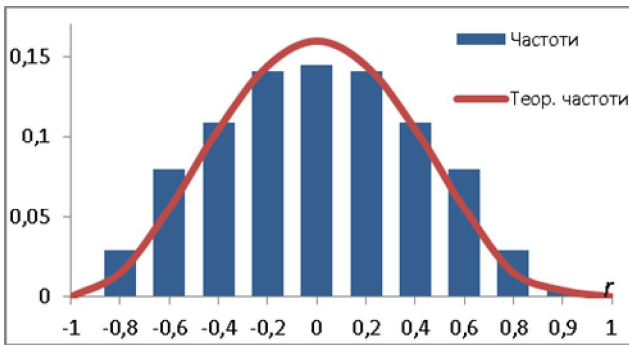


Рис. 1.

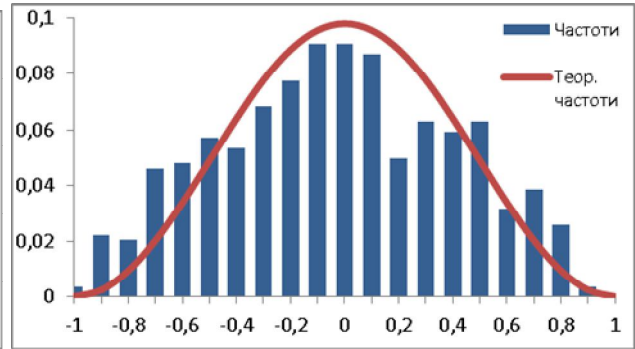


Рис. 2.

Побудова таких m розподілів на фоні більш-менш рівномірного розподілу точок в обмежувальній сфері дозволяє розглядати області згущення й розрідження, обчислити центри цих областей та їх приблизні межі. Наприклад на рис. 3 показано розподіл радіусів точок та 3 розподіли по перерізах 3-вимірної сфери. Перший розподіл показує, що точки множини в обмежувальній сфері розподілені вельми нерівномірно, але означити області згущення або розрідження точок дуже складно. Проте розподіли по перерізах чітко визначають область згущення точок із центром $(0.4, 0.4, 0.3)$. Також видно, що цю область згущення можна окреслити сферою із означеним центром і радіусом приблизно 0.25.

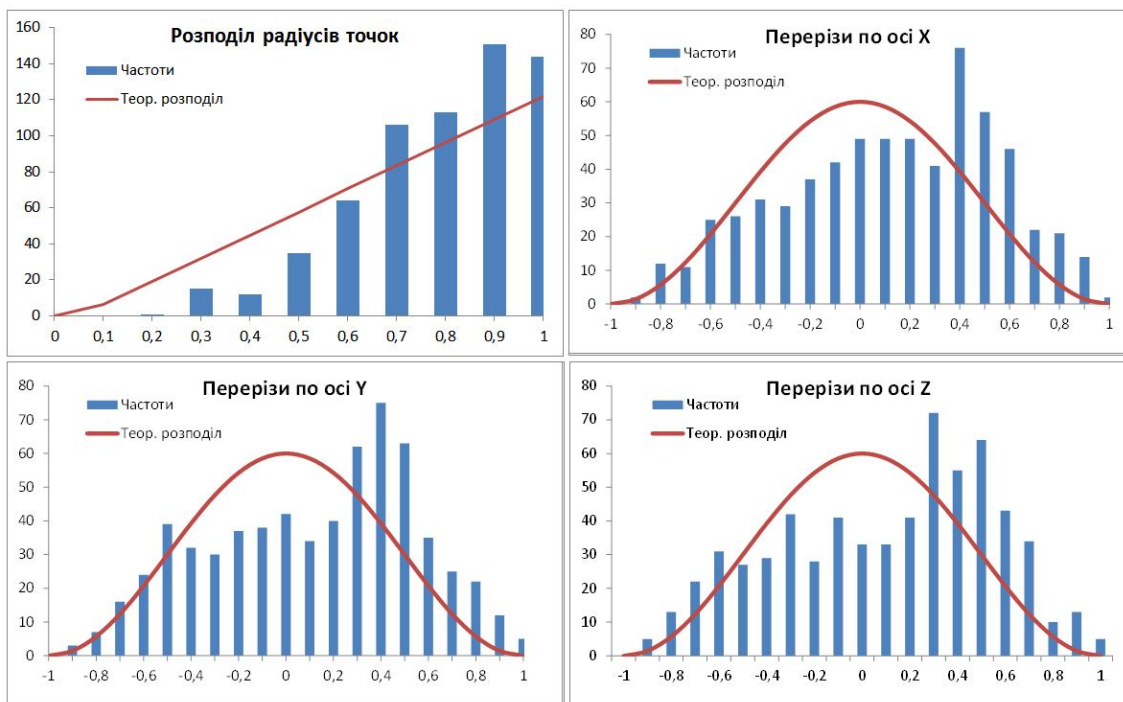


Рис. 3.

Вилучення із точкової множини фоновому шуму

Відносно фоновому шуму ми робимо припущення, що це точки, які статистично рівномірно розподілені всередині обмежувальній сфері $S(X_0, R)$.

Щоб вилучити із точкової множини M цей шум, спочатку створюється регулярна прямокутна рівномірна сітка точок $C = \{y_i\}$, яка накладається на множину M . Далі для кожної точки x_j множини M шукається точка y_i множини C , найближча до x_j . Якщо відстань між ними не перевершує Δ , де Δ — крок сітки C , тоді обидві ці точки вилучаються із множин M і C відповідно. Після завершення такої процедури проводиться аналіз залишків множин M і C , як показано далі.

Крок Δ сітки C обчислюється з таких міркувань. Якщо в m -вимірній кулі S радіусу R рівномірно розподілено N точок, тоді в m -вимірному кубі K зі стороною $2R$ за умовою рівномірного розподілу повинно бути $N_1 = N \cdot V(K)/V(S)$ точок, де $V(K)$ — об'єм m -вимірного куба K зі стороною $2R$, $V(S)$ — об'єм m -вимірної кулі S радіусу R . Тоді кількість n точок на ребрі довжиною $2R$ куба K дорівнює $n = [N_1^{1/m}]$, де $[a]$ — ціла частина числа a . Звідси отримуємо, що $\Delta = 2R/n$.

На рис. 4 показано, що залишиться після процедури накладання регулярної сітки C на множину M , яка статистично рівномірно розподілена у 3-вимірній кулі радіусу 1. В верхньому ряду приведені графіки розподілів радіусів точок до й після цієї процедури для множин M і C . Із цих графіків видно, що даний статистично рівномірний розподіл в кулі, хоча він проходить перевірку на рівномірність за критерієм хі-квадрат, все ж далекий від регулярного розподілу, бо залишилось багато залишкових точок в обох множинах. В нижньому ряду для зразка приведені графіки розподілів по перерізах, які ортогональні однієї із координатних осів.

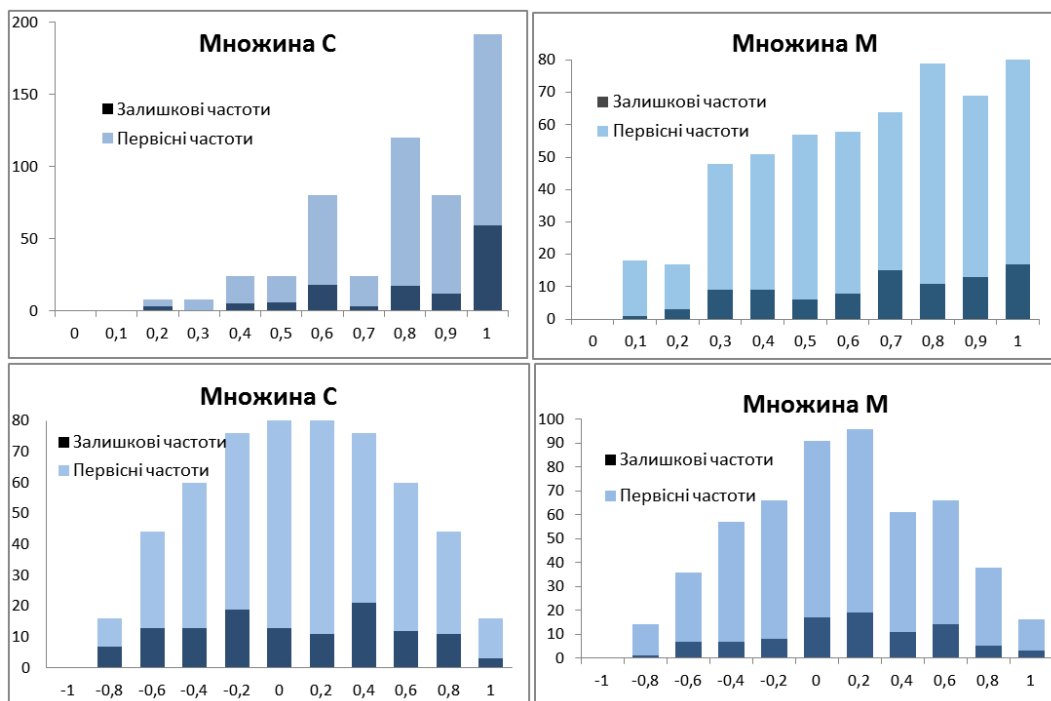


Рис. 4.

Якщо залишки точок в множині M відповідають областям згущення точок у первісній множині M , то залишки точок в множині C вказують на області розрідження точок у множині M . Так аномально велике значення залишкової частоти множині C (останній стовпчик на верхньому лівому графіку на рис. 4)

свідчить про деяке розрідження точок у множині M в околі обмежувальної сфери. Проте стверджувати, чи це локальне розрідження, чи рівномірне по всьому околу сфері, ми не можемо. Для цього потрібно обчислити розподіли по перерізам по всім осям.

Розглянемо ще один приклад, де фоновий шум вилучається із множини M , чиї розподіли по перерізам приведені на рис. 3. Розподіли по перерізам після вилучення шуму показані на рис. 5. Тут більш чітко можна локалізувати область згущення точок та визначити її межі.

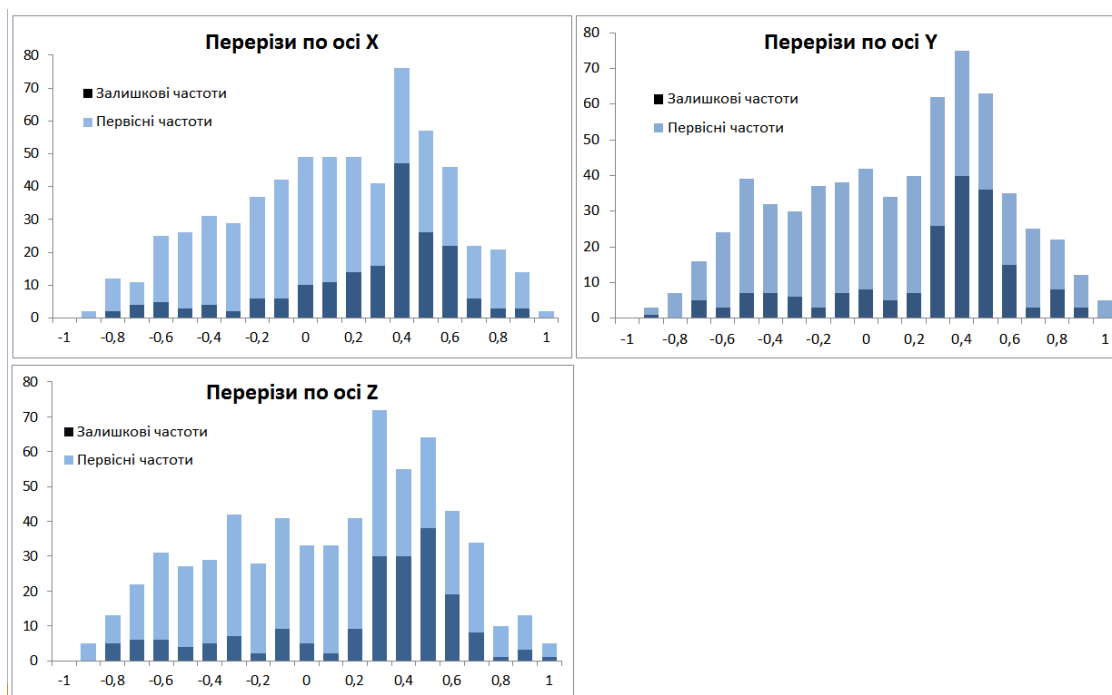


Рис. 5.

Таким чином показано, що побудова розподілів по перерізам, а також процедура вилучення із точкової множини фонового шуму дозволяє значно чіткіше дослідити внутрішню структуру цієї множини. Зазначимо, що обмежений розмір статті не дозволив більш детально освітити низку вирішень необхідних теоретичних і практичних (в основному обчислювальних) питань, пов'язаних із реалізацією описаних методів.

Література

1. Загоруйко Н.Г. Прикладные методы анализа данных и знаний / Н.Г. Загоруйко. – Новосибирск: ИМ СО РАН, 1999. – 270 с.
2. Мінько О.О. Аналіз структури точкових множин за допомогою обмежувальної сфери / О.О. Мінько // Економічна кібернетика — інженерія економіки. Матеріали Одинадцятій Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції 30-31 березня 2012 р. – Тернопіль: Тайп, 2012. – С. 83-87.
3. Мінько О.О. Побудова обмежувальної сфери над дискретною множиною точок. / О.О. Мінько // Значення сучасної науки для динамічного розвитку України. Матеріали Восьмої Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції 29-30 грудня 2011 р. – Тернопіль: Тайп, 2011. – С. 79-82.

Березинець Т.Ю.

Національний авіаційний університет, м. Київ

Кафедра економічної кібернетики, студент

МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯМ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИМ РИЗИКОМ ПРИ УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Реалізація проекту енергозбереження в житловому будівництві ґрунтується на методі системного управління і пов'язане з певними еколого-економічними ризиками. Факторами невизначеності та ризиків інвестиційних проектів енергозбереження є помилки в проектно-кошторисній документації, недостатня кваліфікація спеціалістів, форс-мажорні обставини, а саме природно-кліматичні, соціально-політичні, зовнішньо та внутрішньо цінова політика низька якість вихідних матеріалів, комплектуючих виробів та технологічних процесів.

При управлінні еколого-економічними ризиками необхідно розглядати сучасні концепції менеджменту, які враховують процесний, системний та ситуаційний підходи до ризик-менеджменту проектів.

Процесний підхід характеризує ризик-менеджмент як серію послідовних, безперервних, взаємозалежних дій, спрямованих на досягнення цілей енергозберігаючого проекту. Процесний підхід процесу управління ризиком проектів представляється у вигляді взаємозв'язку між функціями (прогнозуванням і плануванням, організацією, регулюванням, мотивацією, контролем), процесами прийняття управлінських рішень і комунікаційними процесами та менеджментом персоналу енергозберігаючого проекту.

Системний підхід до ризик-менеджменту проектів дозволяє традиційно виділити суб'єкт і об'єкт управління та на основі отриманої інформації за допомогою різних методів, функцій і інструментів розробляти і здійснювати заходи щодо попередження, зниження або утримування ризику енергозберігаючих проектів у припустимих межах.

Ситуаційний підхід до ризик-менеджменту інноваційних проектів припускає, що управління ризиком – це реакція на різні ризикові ситуації, що відбуваються за рамками дії проекту й усередині нього.

Організація робіт з управління еколого-економічними ризиками енергозберігаючих проектів будується на основі загальних і часткових принципів. До загальних відносяться принцип програмно-цільового управління, інтеграції, саморегулювання, системності та принцип логічної основи. Часткові принципи побудови системи організації управління ризиком енергозберігаючих проектів враховують можливість впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища; односпрямованість цілей функціонування системи управління ризиком з корпоративними цілями підприємства; достатність владних повноважень у керівників проекту для реального управління ризиком; забезпеченість сучасного рівня комунікаційних технологій; достатність

бюджету проекту для впровадження заходів щодо зниження ризику і т. ін. Організація управління ризиком відповідно до встановлених загальних і часткових принципів дозволить знизити ризик утрат при розробці і реалізації проектів.

При дослідженні особливостей управління еколого-економічним ризиком енергозберігаючих проектів підприємство необхідно розглядати у вигляді багатоструктурної системи, що дає можливість моделювати ситуації, які відповідають різним стратегічним рішенням в діяльності.

Сьогодні існуючі методи аналізу і обґрунтування реалізації проектів з енергозбереження в сучасних ринкових умовах нездійсненні у зв'язку з неможливістю виконати оцінку рішення по інвестуванню і отриманню доходів на основі застарілих критеріїв оцінки. Для отримання достовірних характеристик в управлінні проектів з енергозбереження необхідно використовувати моделі, які дозволяють: застосовувати прийняті в світовій практиці ринкової еколого-економіки оцінки ефективності реалізації проектів енергозбереження, які базуються на зіставленні майбутніх інтегральних результатів і витрат; проводити в розрахунках майбутні інвестиції і доходи до умов їх відповідності з урахуванням теорії цінності грошей в часі; моделювання параметрів проектів (часові, вартісні, організаційні, технологічні, фінансові); враховувати взаємозв'язок інвестиційних потоків і термінів їх освоєння з теорією двоїстості в задачах оптимального програмування; враховувати невизначеність і ризик, пов'язані із здійсненням проектів з енергозбереження.

Література

1. Данилов-Данильян В.И. Экологический вызов и устойчивое развитие / В.И. Данилов-Данильян, К.С. Лосев. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 416 с.
2. Голубець М.А. Вступ до системології / М.А. Голубець. – Львів: Поллі, 2005. – 200 с.
3. Екологія і закон. Екологічне законодавство України у двох томах. Відповід. ред. В.І. Андрейцев. – Т. 1. – 1998. – 576 с. – Т. 2. – 1998. – 702 с.

УДК 621.307.13

Божко К.М.

*Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м Київ
Кафедра наукових, аналітичних та екологічних приладів і систем, старший викладач*

ТЕМНОВИЙ СТРУМ СОНЯЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ЇХ ПОРІВНЯЛЬНОМУ АНАЛІЗІ

Вступ

Порівняльний аналіз сонячних елементів здійснюють за різними параметрами, наприклад, за піковою потужністю.

Іншим важливим параметром сонячного елемента є його темновий струм. Величину темного струму визначають при від'ємному зміщенні на сонячному елементі від зовнішнього (лабораторного) джерела живлення. При цьому світло не повинно падати на сонячний елемент. Змінюючи напругу зміщення, отримують різні значення темного струму, які утворюють темнову

вольт-амперну характеристику. Величина темнового струму має кореляцію із піковою потужністю та коефіцієнтом корисної дії сонячного елемента: чим більший темновий струм, тим меншими є пікова потужність та коефіцієнт корисної дії.

Збільшення величини темнового струму під час тривалого терміну експлуатації або зберігання сонячних панелей може свідчити про деградацію окремих сонячних елементів або панелі в цілому.

Із зазначеного вище випливає, що результати вимірювань темнового струму можна використовувати при порівняльному аналізі сонячних елементів.

Проблеми та підходи до їх вирішення

Оскільки порівняльний аналіз сонячних елементів на основі одного інтегрального параметра, яким ми вважаємо пікову потужність, не завжди можна виконати в повному обсязі, можлива також коректна оцінка різних сонячних елементів на основі вимірювання їх темнового струму. Методика цих вимірювань простіша за визначення пікової потужності і потребує менше часу. Для порівняльного аналізу сонячних елементів на основі вимірювання їх темнового струму виконують таку послідовність дій:

- закривають сонячний елемент екраном від попадання на нього світла;
- подають від'ємну напругу на контакти сонячного елемента (утворюють зворотне зміщення);
- вимірюють величину струму короткого замикання;
- повторюють вимірювання струму короткого замикання при інших значеннях від'ємної напруги і будують темнову вольт-амперну характеристику;
- на лінійній ділянці отриманої вольт-амперної характеристики визначають шунтовий опір, який є сталою величиною для кожного сонячного елемента;
- порівнюють сонячні елементи за величиною шунтового опору.

Шунтовий опір розглядають за еквівалентною схемою сонячного елемента (рис. 1).

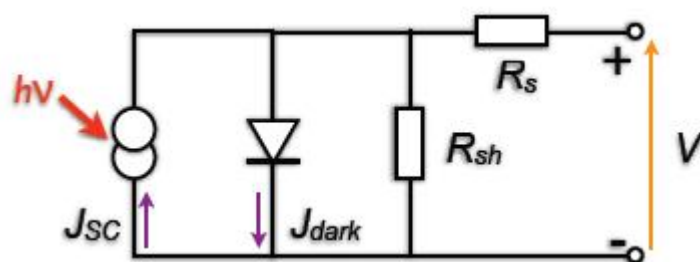


Рис. 1 Еквівалентна схема сонячного елемента;

J_{sc} – світловий струм, J_{dark} – темновий струм, R_{sh} – шунтовий опір, R_s – послідовний опір, $h\nu$ – квант світла, V – пряма напруга від сонячного елемента

Проведені нами дослідження довели відповідність величини шунтового опору до величини пікової потужності і коефіцієнту корисної дії сонячних елементів, конструкція яких була побудована за різними клейовими технологіями. Кращі сонячні елементи мали більший шунтовий опір.

Висновки

1. Порівняльний аналіз сонячних елементів, який здійснюють за одним інтегральним параметром – піковою потужністю, може бути доповнений порівнянням шунтових опорів, які визначають за темновими вольт-амперними характеристиками сонячних елементів в режимі короткого замикання.

2. Зменшення шунтового опору сонячного елемента під час експлуатації або зберігання свідчить про його деградацію. Тому моніторинг стану сонячних елементів та панелей на їх основі можливий за результатами вимірювання темнового струму і визначення шунтового опору. При цьому вимірювання не потребують демонтажу панелей.

Література

1. Tom Markvart, Luis Castafier. Practical Handbook of Photovoltaics. – Elsevier., 2003. – 962 p.
2. Antonio Luque, Steven Hegedus. Handbook of Photovoltaic Science and Engineering. – Wiley., 2003. – 1166 p.

*¹Доценко Н.В., канд. техн. наук, доцент; ²Соколов О.О.
Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «ХАИ», г. Харьков
Кафедра менеджмента, ¹доцент, ²аспирант*

ПРИМЕНЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ И ТЕСТИРОВАНИЯ В МУЛЬТИПРОЕКТНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Применение дистанционных технологий обучения, под которыми в работе понимается совокупность технологий представления, передачи, хранения и обработки учебного материала, реализуемых на основе широкого использования информационных и телекоммуникационных средств и сервисов приводит к существенному перераспределению моделей взаимодействия между преподавателем и студентами. При этом сочетание, с одной стороны традиционных подходов, широко используемых в технической высшей школе и, с другой стороны, дистанционных технологий характерных для активно развивающейся сейчас дистанционной формы придает специфические особенности всей педагогической системе очного обучения дисциплинам профессиональной и практической подготовки студентов и кадров, а так же в формировании команд проектов. Внедрение методов дистанционного обучения и тестирования в процессы обучения высших учебных заведений повышает эффективность образования студентов (в особенности заочных форм обучения).

Управление человеческими ресурсами проекта включает в себя процессы по организации, формирования команды проекта и управления ей. Команда проекта состоит из людей, каждому из которых назначена определенная роль и ответственность за выполнение проекта. Процессы управления человеческими ресурсами проекта включают в себя следующие элементы:

1. Планирование человеческих ресурсов – определение и документальное оформление ролей, ответственности и подотчетности, а также создание плана управления обеспечением проекта персоналом

2. Набор команды проекта – привлечение человеческих ресурсов, необходимых для выполнения проекта

3. Развитие команды проекта – повышение квалификации членов команды проекта и укрепление взаимодействия между ними с целью повышения эффективности исполнения проекта

4. Управление командой проекта – контроль за эффективностью работы членов команды проекта, обеспечение обратной связи, решение проблем и координация изменений, направленных на повышение эффективности исполнения проекта.

Результаты дистанционного тестирования представлены в табл. 1. Всего тест прошло больше 200 студентов, при этом студенты проходили тест, находясь за пределами университета. Таким образом, подготовка аудитории и вычислительной техники для проведения тестирования не потребовалась.

Таблица 1

Результаты тестирования студентов

Фамилия	Имя	Затраченное время	Оценка/20,00
Иванов	Тарас	20 мин. 1 сек.	19,17
Петрова	Ксения	15 мин. 5 сек.	17,48
Леонтева	Анастасия	19 мин. 33 сек.	9,64
Колесников	Антон	6 мин. 11 сек.	17,04
Попова	Дарья	8 мин. 6 сек.	11,85
Лузгачев	Алексей	14 мин. 41 сек.	16,16
Федорченко	Инна	19 мин. 40 сек.	16,62

Таким образом можно сделать вывод, что использование Интернет технологий и дистанционного обучения открывает новые возможности для непрерывного обучения специалистов и переучивания специалистов, получения второго образования, делает обучение более доступным.

Литература

5. Ким В.С. Тестирование учебных достижений. Монография [Текст] / В.С. Ким. – Уссурийск: Издательство УГПИ, 2007. – 214 с.

6. Применение теории тестирования в задаче отбора персонала / А.А. Соколов. Современные информационные технологии в экономике и управлении предприятиями, программами и проектами: тезисы докладов IX Международной научно-практической конференции. – Харьков «ХАИ», 2011. – С. 46-48.

7. Андреева В.В. Проектирование и реализация системы многоуровневой подготовки специалистов в области информационных технологий: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Валентина Владимировна Андреева. – Нижний Новгород, 2005. – 375 с.

8. Базы данных. Интеллектуальная обработка информации / В.В. Корнеев, А.Ф. Гареев, С.В. Васютин, В.В. Райх. – М.: «Нолидж», 2000. – 452 с.

9. Булах І.Є. Теорія і методика комп'ютерного тестування успішності навчання (на матеріалах медичних навчальних закладів): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Ірина Євгенівна Булах. – К., 1995. – 430 с.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СТРІЧКОВОЇ ЗЕРНОВОЇ НОРІЇ

Найважливішим обладнанням підприємств збереження і переробки зерна є вертикальний стрічковий ковшовий транспортер (норія). Входячи до складу технологічних ліній переміщення зерна, норія визначає основні характеристики процесу переміщення, істотно впливаючи на його питомі енерговитрати і продуктивність. Особливе значення операції переміщення зерна набувають в зв'язку з помітним розвитком сировинної бази, збільшенням вантажних потоків і підвищенням вимог до раціонального використання енергоресурсів [1].

Норію, як керований об'єкт, характеризує ряд вхідних і вихідних параметрів. При цьому одна їх група – конструктивні параметри, які визначають при проектуванні, і їх можна змінити тільки при заміні норії або її реконструкції. Інша група – оперативно змінювані параметри, що підлягають контролю та керуванню [1, 2, 3].

Для норії вхідний керований параметр – навантаження (Q_n , т/год) і залежний від нього коефіцієнт використання норії, обумовлений як [1]:

$$K_{\text{вик}} = \frac{Q_n}{Q_n}, \quad (1)$$

де Q_n – паспортна продуктивність, т/год.

Побічно навантаження норії вимірюють по значенню струму навантаження приводного електродвигуна норії. Прямим методом навантаження вимірюють ваговим пристроєм або витратоміром. Керують навантаженням зміною подачі продукту в норію за допомогою засувки або іншого дозуючого пристрою [1].

Практика показує, що різниця між дійсною і паспортною продуктивністю норії може досягати 30%. В процесі дослідження причин вказаної невідповідності було встановлено, що під час переміщення зерна в норії виникають випадкові мультиплікативні завади, спричинені динамікою роботи норії. Вплив випадкових мультиплікативних завод не дає можливості оператору пульта керування адекватно визначити реальне навантаження норії і змушує його свідомо знижувати навантаження для зменшення впливу завод, що і є основною причиною недоавантаженості норії. Аналіз автоматизованих систем керування (АСК) процесом переміщення зерна норіями показав, що існуючі АСК в процесі обробки сигналу навантаження норії не враховують в достатній мірі вплив випадкових завод. Використовувані в системах керування навантаженням норії алгоритми оцінювання інформації, що базуються на класичних математичних методах, не визначають оптимальні оцінки сигналу навантаження [4], який складається із суміші корисного сигналу і мультиплікативної завади. Крім того, до цієї суміші додається адитивна завада, виникнення якої пов'язане з неідеальністю вимірювальних засобів та каналів зв'язку. Вплив адитивних завод можна значно зменшити застосувавши класичні

методи фільтрації. Мультиплікативна ж завада сприймається системою керування навантаженням як складова корисного сигналу, причому проблема виділення мультиплікативної завади із суміші з корисним сигналом до теперішнього часу залишається невирішеною.

Пропонується для вирішення задачі врахування дії випадкових мультиплікативних завад при оцінюванні навантаження норії, перевірити об'єкт дослідження на спостережність і керованість. Що дасть можливість встановити причини невідповідності паспортної і реальної продуктивності норій і підвищити коефіцієнт використання транспортної операції за участю норій в цілому.

Література

1. Птушкин А.Т. Автоматизация производственных процессов в отрасли хранения и переработки зерна / А.Т. Птушкин, О.А. Новицкий [2-е изд., допол. и перераб.]. – М.: Агроатомиздат, 1985. – 318 с.
2. Трисвятский Л.А. Хранение зерна: Учебное пособие для высших учебных заведений / Л.А. Трисвятский – [4-е изд., перераб. доп.]. – М.: Колос, 1975. – 400 с.
3. Хранение зерна и зерновых продуктов: Пер. с англ. канд. техн. наук В.Н. Дашевского, канд. биолг. наук Г.А. Закладного. – М.: Колос, 1978.– 472с.
4. Прохоренков А.М. Анализ характеристик случайных процессов в информационно-измерительных системах / А.М. Прохоренков, Н.М. Качала // Успехи современного естествознания. – 2005. – № 7 – С. 28-29.

Ряхін Д.О.

*Національний авіаційний університет, м. Київ
Кафедра економічної кібернетики, студент*

KERNEL-МЕТОДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧІ «СТРУКТУРА-ВЛАСТИВІСТЬ»

Пошук кількісних кореляцій «структура-властивість» хімічних з'єднань (QSAR-завдання, завдання «структура-властивість») [1] – одне з найбільш інтенсивно розвиваються в даний час напрямлень теоретичної хімії. Завдання «структура-властивість» полягає у пошуку залежностей між структурою хімічних з'єднань і їх фізико-хімічними властивостями та біологічною активністю. Рішення задачі «структура-властивість» дозволяє проводити синтез хімічних сполук з певними потрібними властивостями без зайвих витрат часу та коштів. Метою роботи є розробка ефективних алгоритмів для аналізу баз даних хімічних сполук і прогнозування їх біологічної активності, а також застосування й оцінка прогностичної здібності побудованих алгоритмів на конкретних вибірках хімічних сполук.

Традиційно рішення задачі «структура-властивість» розбивається на кілька етапів, перший з яких полягає у виборі ознакового простору і поданні молекулярних структур у вигляді векторів значень дескрипторів [2], на другому етапі здійснюється пошук функціональної залежності між значеннями дескрипторів і відомою активністю сполук. В результатів проведення першого етапу навчальна вибірка представляється матрицею «молекула-дескриптор», і таким чином задача «структура-властивість» зводиться до класичної задачі

розпізнавання образів. Проте залежно від вибору ознакового простору розмірність матриці «молекула-дескриптор» може виявитися занадто великим, що ускладнює застосування алгоритмів розпізнавання образів. Для вирішення цього завдання зазвичай застосовують різні методи відбору інформативних дескрипторів.

У роботі запропоновано альтернативний підхід до вирішення завдання, заснований на використанні kernel-методів [3], що дозволяють описати не самі об'єкти навчальної вибірки, а взаємозв'язок об'єктів між собою або міру їх подібності. Істотною перевагою kernel-методів є можливість переходу до ознакових просторів більшої розмірності, в яких функціонування залежності між структурою і «зовнішнім» властивістю об'єкта може бути виражена лінійно. При цьому перехід до простору великої розмірності не призводить до збільшення обчислювальної складності побудови моделі. Слід виділити два підходи kernel - методів: один з них пов'язаний з роботою в при знаковому просторі (тобто після подання об'єктів у вигляді векторів значень дескрипторів) і за допомогою різних kernel-функцій дозволяє встановити взаємозв'язки між об'єктами; другий підхід заснований на безпризнаковому порівнянні молекулярних структур.

В роботі досліджується застосовність kernel-методів до опису хімічних сполук з метою пошуку залежності «структура - властивість », розглядаються як признакова, так і безпризнакові підходи до побудови моделей. Проводяться обчислювальні експерименти на вибірках хімічних сполук, зокрема, водних молекул бетуліну, що проявляють в експерименті протипухлинну активність. За допомогою побудованих алгоритмів вдається виділити сполуки, імовірно володіють активністю і рекомендовані для синтезу.

Література

1. Karelson M. Molecular Descriptors in QSAR / QSPR. Wileyinterscience, 2000, 91 Конференція «Ломоносов - 2012».
2. Kumskov M.I., Zyryanov I.L., Svitan'ko I.V. A New Method for Representing Spatial Electronic Structures of Molecules in the Problem of Structure-Biological Activity Relationship. Pattern Recognition and Image Analysis, 1995.
3. Shawe-Taylor J., Cristianini N. Kernel methods for pattern analysis. Cambridge University Press, 2004.

Наші автори

№ з/п	Прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання	Місто, навчальний заклад (установа), кафедра (відділ), посада
1.	Алиева М.С.	г. Симферополь, РВУЗ «Крымский инженерно-педагогический университет», студентка 3 курса, група МЭ-10
2.	Арутюнян А.А.	м. Хмельницький, Хмельницький національний університет, кафедра управління персоналом і економіки праці, студент
3.	Бабиніна С.М.	м. Київ, Національний авіаційний університет, факультет економіки і підприємництва, студентка
4.	Бабчинська О.І.	м. Вінниця, Вінницький торгівельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування, доцент
5.	Бабчинська О.І., доцент	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут, кафедра менеджменту та адміністрування, доцент
6.	Байкова Е.А.	г. Симферополь, РВУЗ «Крымский инженерно-педагогический университет», студентка 3 курса, группа МЭ-10
7.	Березинець Т.Ю.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студент
8.	Беспам'ятних О.Є.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економіки та підприємства, студентка
9.	Богацька Н.М.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра економіки підприємства та міжнародної економіки, доцент
10.	Божко К.М.	м. Київ, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», кафедра наукових, аналітичних та екологічних приладів і систем, старший викладач
11.	Бойко В.И.	г. Севастополь, Севастопольский национальный технический университет, кафедра финансы и кредит, студент
12.	Бондаренко Е.О.	г. Харьков, Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «ХАИ», кафедра информатики, аспирант
13.	Бричок О.В.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економіки підприємства, студентка
14.	Венгер Є.І.	м. Чернівці, Чернівецький національний університет імені Ю.Федьковича, кафедра маркетингу, асистент
15.	Верещинська О.В.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування, студентка групи МО-32
16.	Волянська-Савчук Л.В.	м. Хмельницький, Хмельницький національний університет, кафедра управління персоналом і економіки праці, старший викладач
17.	Гайдай І.С.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра бухгалтерського обліку, студент
18.	Гарасим Ю.Р., канд. техн. наук	м. Київ, Spase IT, IT-департамент, інженер-консультант напряму IT-безпеки
19.	Гончарук Є.О.	м. Вінниця, ВСЕІ Університету “Україна”, кафедра інформаційних технологій, магістр
20.	Гордополов В.Ю., канд. екон. наук, доцент	м. Київ, Київський торгівельно-економічний університет, кафедра фінансового аналізу і контролю, доцент
21.	Гордополова Н.В., канд. екон. наук, доцент	м. Вінниця, Вінницький інститут економіки ТНЕУ, кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, зав. кафедри

№ з/п	Прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання	Місто, навчальний заклад (установа), кафедра (відділ), посада
22.	Горшков М.А.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування, асистент
23.	Двейріна В.О.	м. Київ, НАУ, кафедра маркетингу, студентка
24.	Двейріна Т.О.	м. Київ, НАУ, кафедра маркетингу, студентка
25.	Демешко Ю.О.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, студентка групи ДФК-32д
26.	Джелялова Н.Б., канд. екон. наук	г. Симферополь, Крымский инженерно-педагогический университет, кафедра учета и аудита, доцент
27.	Діброва Я.І.	м. Вінниця, ВСЕІ Університету "Україна", кафедра інформаційних технологій, магістр
28.	Дмітрієва Т.І.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування, студентка I курсу спеціальності «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»
29.	Добровольський Є.Л.	м. Київ, НТУУ «Київський політехнічний інститут», кафедра математичних методів захисту інформації, аспірант
30.	Доценко Н.В., канд. техн. наук, доцент	г. Харьков, Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «ХАИ», кафедра менеджмента, доцент
31.	Зибарева О.В., канд. екон. наук, доцент	м. Львів, Інститут регіональних досліджень НАН України, відділ територіально суспільних систем і просторового розвитку, докторант
32.	Канарский А.А.	г. Краматорск, Донбасская государственная машиностроительная академия, кафедра интеллектуальных систем принятия решений, студент
33.	Колодій М.В.	м. Львів, Львівський національний аграрний університет, кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, асистент
34.	Коломієць Н.О.	м. Вінниця, ВСЕІ Університету "Україна", кафедра інформаційних технологій, магістр
35.	Комарницька Г.О.	м. Львів, Інститут регіональних досліджень НАН України, відділ територіально суспільних систем і просторового розвитку, аспірантка
36.	Король І.В.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут, кафедра менеджменту та адміністрування, студентка
37.	Костельнюк Д.А.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, студентка групи ДФ-32д
38.	Коцеловська Ю.І.	м. Чернівці, Буковинський державний фінансово-економічний університет, студентка
39.	Курінна А.А.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студентка
40.	Кусняк К.В.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студент
41.	Кухар І.Ю.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування, студентка
42.	Лапшинська Л.М.	м. Тернопіль, Тернопільський національний технічний університет, кафедра менеджменту у виробничій сфері, магістрант
43.	Мазорчук М.С. канд. техн. наук, доцент	г. Харьков, Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «ХАИ», кафедра информатики, доцент

№ з/п	Прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання	Місто, навчальний заклад (установа), кафедра (відділ), посада
44.	Мазур В.	м. Вінниця, Вінницький інститут економіки ТНЕУ, студентка гр. ОПвнм-51
45.	Макова П.В.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра бухгалтерського обліку, студент
46.	Мельников А.Ю., канд. техн. наук, доцент	г. Краматорск, Донбасская государственная машиностроительная академия, кафедра интеллектуальных систем принятия решений, доцент
47.	Минайленко Р.М.	м. Кіровоград, Кіровоградський національний технічний університет, кафедра програмного забезпечення, викладач
48.	Мінько О.О., канд. фіз.-мат. наук, доцент	м. Київ, Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України, старший науковий співробітник
49.	Николяк Л.А.	м. Чернівці, Буковинський державний фінансово-економічний університет, студентка
50.	Олійник Л.Г., канд. екон. наук	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування
51.	Орлова Л.В.	г. Симферополь, Крымский инженерно-педагогический университет, кафедра учета и аудита, студент
52.	Орлова Л.В.	г. Симферополь, Крымский инженерно-педагогический университет, кафедра учета и аудита, студент
53.	Осійчук І.С.	м. Чернівці, Буковинський державний фінансово-економічний університет, студентка
54.	Первухин А.В.	г. Севастополь, Севастопольский национальный технический университет, кафедра технической кибернетики, соискатель
55.	Пирожков А.И.	г. Краматорск, Донбасская государственная машиностроительная академия, кафедра интеллектуальных систем принятия решений, студент
56.	Поліщук І.А.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студентка
57.	Помайба Л.Ю.	м. Чернівці, Буковинський державний фінансово-економічний університет, студентка
58.	Рибій М.М.	м. Львів, Національний університет «Львівська політехніка», кафедра захисту інформації, студентка
59.	Рогова Ю.Є.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студент
60.	Ромака В.А., д-р техн. наук, професор	м. Львів, Національний університет «Львівська політехніка», кафедра захисту інформації, професор
61.	Ряхін Д.О.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студент
62.	Сасенко І.І.	м. Вінниця, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, кафедра менеджменту та адміністрування, студентка
63.	Сисоєва І.М.	м. Вінниця, Вінницький інститут економіки ТНЕУ, кафедра бухгалтерського обліку і аудиту, викладач
64.	Сівоха О.В.	м. Умань, Уманський національний університет садівництва, кафедра фінансів та кредиту, аспірант
65.	Смалько І.С.	м. Кременчук, Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, студентка

№ з/п	Прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання	Місто, навчальний заклад (установа), кафедра (відділ), посада
66.	Соколов О.О.	г. Харьков, Национальный аэрокосмический университет им. М.Е. Жуковского «ХАИ», кафедра менеджмента, аспирант
67.	Соловій С.Б.	м. Львів, Львівське регіональне управління АТ АСТРА БАНК, директор
68.	Таймазова Э.А., канд. экон. наук, доцент	г. Симферополь, Крымский инженерно-педагогический университет, кафедра учета и аудита, доцент
69.	Терещук Д.	м. Вінниця, Вінницький інститут економіки ТНЕУ, студентка гр. ОПвнм-51
70.	Терещук Н.	м. Вінниця, Вінницький інститут економіки ТНЕУ, студентка гр. ОПвнм-51
71.	Томенко М.Л.	г. Симферополь, Крымский инженерно-педагогический университет, кафедра учета и аудита, студент
72.	Фастунова В.О.	м. Луганськ, Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, кафедра фінансів, старший викладач
73.	Федун І.Л., канд. экон. наук, доцент	м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, кафедра податків і фіскальної політики, доцент
74.	Хасанова Л.Р.	г. Симферополь, Крымский инженерно-педагогический университет, кафедра учета и аудита, студент
75.	Хомутенко А.П.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студент
76.	Яцюрук В.О.	м. Київ, Національний авіаційний університет, кафедра економічної кібернетики, студентка

Зміст

Секція 1. Інформаційні системи і технології	3
Гарасим Ю.Р., Ромака В.А., Рибій М.М. Аналіз ризиків при забезпеченні живучості та неперервності функціонування систем захисту інформації.....	3
Гончарук Є.О., Діброва Я.І., Коломієць Н.О. Огляд сучасних досліджень у галузі автоматичного реферування.....	6
Добровольський Є.Л. Використання сучасних інформаційних інструментів як аналітичного засобу оцінки громадської активності.....	9
Кусняк К.В. Система та процес управління.....	10
Мазорчук М.С., Бондаренко Е.О. Оценка качества тестов с использованием современных пакетов обработки данных.....	11
Мельников А.Ю., Канарский А.А., Пирожков А.И. Проектирование интеллектуальной системы принятия решений для рудоуправления.....	13
Поліщук І.А. Комп'ютерна підтримка прийняття рішення при визначенні кредитоспроможності позичальника.....	15
Рогова Ю.Є. Автоматизація документообігу логістичного підприємства.....	16
Таймазова Э.А., Орлова Л.В., Хасанова Л.Р. О проблемах автоматизации бухгалтерского учета при принятии управленческих решений.....	17
Хомутенко А.П. Моделювання колективних ефектів складних систем засобами теорії випадкових матриць.....	19
Яцюрук В.О. Оптимізація виробничих процесів шляхом введення сучасних інформаційних технологій.....	20
Секція 2. Економічні науки	23
Бабиніна С.М. Інноваційна діяльність як основний інструмент вдосконалення ефективності діяльності підприємства.....	23
Бабчинська О.І., Демешко Ю.О. Особливості управління персоналом на підприємстві.....	24
Бабчинська О.І., Костельнюк Д.А. Управління знаннями як складова ефективного менеджменту.....	25
Байкова Е.А., Алиева М.С. Дефицит государственного бюджета и его социально-экономические причины в Украине.....	26
Беспам'ятних О.Є. Шляхи підвищення ефективності експлуатації основних фондів на підприємстві.....	29
Богацька Н.М., Костельнюк Д.А. Аналіз та планування основних фондів підприємства.....	30
Бойко В.И. Обоснованность величины прожиточного минимума в Украине.....	32
Бричок О.В. Дослідження перспектив розвитку та шляхів вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах.....	34
Венгер Є.І. Інвестування як фактор інноваційних змін у територіальній організації регіону.....	36
Верещінська О.В., Олійник Л.Г. Кризові фактори впливу на життєвий цикл підприємства.....	38
Волянська-Савчук Л.В., Арутюнян А.А. Управління трудовим потенціалом в умовах кризи.....	41
Гордополова Н.В., Терещук Д. Фінансовий контролінг як елемент контролю за раціональним використанням активів.....	43
Гордополов В.Ю., Мазур В. Система контролінгу як чинник стабільності діяльності підприємств.....	45
Горшков М.А., Саєнко І.І. Необхідність стратегічного управління і ефективність його функціонування в організації.....	48
Двейріна В.О. Дослідження актуальних проблем машинобудівного комплексу.....	49
Двейріна Т.О. Дослідження проблем транспортного комплексу та їх вирішення.....	51
Демешко Ю.О. Аналіз та планування податкових платежів підприємства.....	52

Джемялова Н.Б., Орлова Л.В., Томенко М.Л. Экономическая и социальная эффективность менеджмента персонала.....	54
Дмітрієва Т.І. Фінікійці – давній торговий народ.....	55
Зибарева О.В. Соціальні підходи до дослідження девіантної соціалізації економіки регіональних суспільних систем	57
Колодій М.В. Становлення і сучасний стан розвитку фермерських господарств.....	59
Комарницька Г.О. Напрямки регулювання розвитку малих міст регіону	61
Король І.В., Бабчинська О.І. Впровадження ефективних заходів мотивації праці в колективі підприємств	63
Король І.В., Богацька Н.М. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективність їх використання.....	65
Курінна А.А. Диверсифікація діяльності підприємства, як спосіб зниження ризику	67
Кухар І.Ю., Горшков М.А. Формування організаційної культури як фактору конкурентоспроможності.....	68
Лапшинська Л.М. Управління прибутком підприємств як основна складова розвитку економіки.....	69
Макова П.В., Гайдай І.С. Самоменеджмент як засіб підвищення роботи менеджера.....	72
Мосорик А.О. Стратегічний аналіз фінансових результатів як необхідна складова системи комплексної діагностики підприємства	73
М'якуш М.Є. Зростання ролі маркетингу в умовах виходу підприємств на міжнародні ринки.....	75
Николяк Л.А., Коцеловська Ю.І. Ринок страхування життя в Україні: проблеми та перспективи розвитку	76
Осійчук І.С., Помайба Л.Ю. Медичне страхування в Україні: особливості сучасного стану та шляхи подальшого розвитку	79
Первухин А.В. Теоретико-методологические проблемы математического моделирования грузовой транспортной системы Украины	82
Сисоєва І.М., Терещук Н. Контролінг необоротних матеріальних активів: його сутність та особливості.....	84
Сівоха О.В. Інноваційна діяльність підприємства як основа формування його конкурентних переваг	86
Смалько І.С. Організація податкових платежів підприємства	87
Соловій С.Б. Підходи до дослідження фінансової інфраструктури аграрного виробництва регіону	89
Фастунова В.О. Особливості управління фінансовими потоками страхової компанії.....	91
Федун І.Л. Кластерний підхід, як інструмент підвищення інноваційно-інвестиційної активності в агропромисловому виробництві.....	93
Секція 3. Математика.....	96
Мінько О.О. Аналіз структури точкових множин за допомогою перерізів та шляхом порівняння з рівномірною сіткою	96
Секція 4. Технічні науки	100
Березинець Т.Ю. Моделювання управлінням еколого-економічним ризиком при управлінні проектами енергозбереження.....	100
Божко К.М. Темновий струм сонячних елементів у їх порівняльному аналізі.....	101
Доценко Н.В., Соколов О.О. Применение информационных методы обучения и тестирования в мультипроектных организациях	103
Минайленко Р.М. Шляхи підвищення продуктивності стрічкової зернової норії	105
Ряхін Д.О. Kernel-методи розв'язання задачі «структура-властивість».....	106
Наші автори	108

Віддруковано з готових діапозитивів в СМП "Тайп"
46006, м. Тернопіль, вул. Чернівецька, 44б,
тел./факс (0352) 52-61-61, 52-75-00